

TOPLI POZDRAVI TITU NA MADŽARSKEM

Predsednika Tita, ki danes zaključuje svoj petdnevni uradni obisk na Madžarskem, je prebivalstvo te naše sosedne, prijateljske socialistične dežele povsod sprejemalo tako toplo in gostoljubno ter mu posvečalo tolikšno pozornost kot redkokateremu državniku.

Naš predsednik je odšel na Madžarsko na povabilo predsednika predsedniškega sveta LR Madžarske Istvana Dobija in prvega sekretarja CK madžarske socialistične delavske partije ter predsednika madžarske revolucionarne delavsko-kmečke vlade Janosa Kadarja. Razgovori na najvišji ravni, ki jih je imel med svojim obiskom sicer ne bodo pomenili prelomnice v medsebojnih odnosih dveh sosednih social. držav, pač pa nedvomno pomenijo nov prisperek nadaljnjemu razvoju prijateljskega sodelovanja, krepitvi miroljubne politike ter mednarodnega sodelovanja. Hkrati s tem pa so seveda ti razgovori dali tudi možnost za izmenjavo mnenj o vseh perečih mednarodnih vprašanjih.

»Prišli smo na obisk v vašo deželo v prepričanju,« je dejal predsednik Tito ob prihodu na Madžarsko, »da se odnosi med našima socialističnima državama čedalje ugodneje razvijajo in da naše sodelovanje postaja čedalje širše in vse bolj vsestransko.«

Predsednik Tito ter najvišji državni in partijski voditelji Madžarske Istvan Dobi ter Janos Kadar so že v razgovorih leta 1962 v Budimpešti in pred letom dni v Karadjordjevu utri potji za nadaljnji napredek jugoslovansko-madžarskih odnosov. Ti razgovori so pozitivno vplivali na razvoj medsebojnih odnosov, v katerih smo v zadnjih časih že zabeležili lepe uspehe.

Navzlic temu pa še vedno niso v polni meri izkoriščene možnosti za nadaljnji razvoj sodelovanja na gospodarskem in drugih področjih. Če samo dejstvo, da gre za socialistični držav, ki sta mimo tega še sosedji, katerih ljudstvo kaže interes za poglobljeno sodelovanje, nudi izredne možnosti za razširitev okvirov sodelovanja in za nove kvalitete v medsebojnih odnosih. »Ustvarjamo na tistem, kar nam je skupno,« je med Titovim obiskom izjavil Janos Kadar. To pa je – kot so pokazali razgovori – realna in zdrava podlaga za še bolj poglobljeno sodelovanje dveh sosed v interesu miru in socializma.

Na sliki: Istvan Dobi, Tito in Kadar v Budimpešti

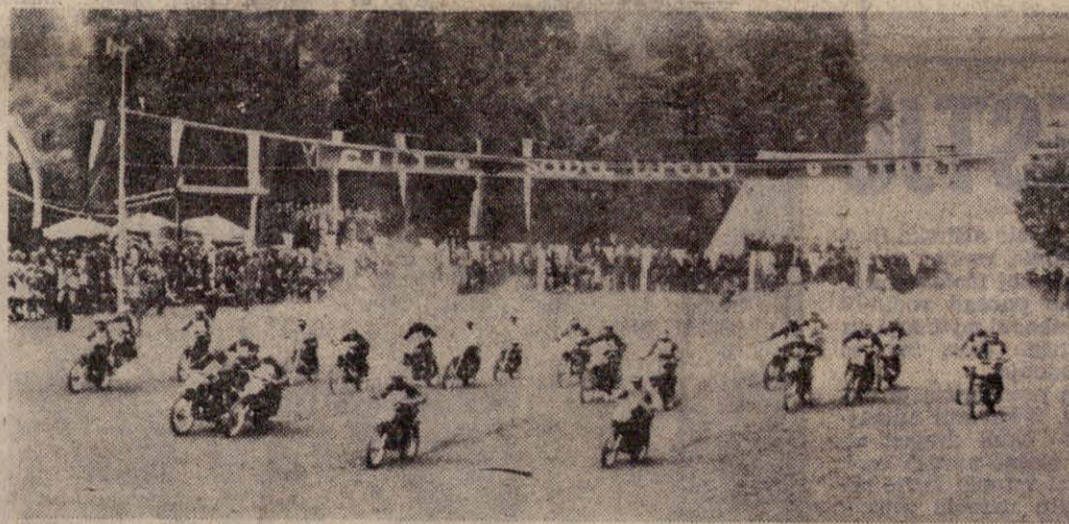
Rimska taverna sredi Ljubljane

Med večletnimi izkopavanji ostankov antične predhodnice Ljubljane, rimske Emonne je prišel na vrsto tudi Ferantov vrt, nezazidana parcela med Gregorčičovo, Igrisko in Titovo cestro. Od 23. avgusta so izkopali še del hišnega bloka, tako imenovane insule XX z zelo dobro ohranjenimi temelji in nastavitvami zidov, ki kažejo več gradbenih faz. Toda najbolj zanimivo odkritje je čakalo arheologe med dvema na videz nepomembnima zidcema: tam so odkrili celo skladišče ostrig! Bile so lepo zložene na mivki ali v mivki in ker ni bilo nobenih odpadkov vmes, gre gotovo za shrambo in ne za smetišče, kot so sprva pomislili. Blizu tega prostora so našli še kupe črepih, vratov amfor za žigi izdelovalca pa skledice, časevrčke in krožnike iz tera s glazuro, najboljše rimske keramike. Ob stavbi je bilo tudi mnogo kosti – pretežno govejih in svinjskih, vmes pa tudi več veprovih zob. Po sanitarijah, ki so jih že lani odkrili v neposredni bližini in po vseh sedanjih najdbah sklepajo arheologi, da so našli na ostanke rimske tavernne – gostilne, ali pa vsaj nekakšno trgovino z živili, čeprav je zadnje manj verjetno. Če je tako bi bila to v že precej izkopanem načrtu Emonne prva znana gostilna. V tem primeru moramo ugotoviti, da je iz skromnih začetkov zraslo bogato izročilo!

Na sliki: sodelavca Mestnega muzeja, ki vodi izkopavanja, sta sodelavca skladišča ostrig iz I. stoletja. Še dobro ohranjene dvatisočne školjke zlagata v skatlo: tudi to je za dokumentacijo pomembno.

LJUBELJ V NEKDANJEM SLOGU

AMD Tržič skrbno neguje slavno tradicijo, ki je temu priložnemu kraju že pred leti navrgla evropsko slavo. Desetletja je bil gorski prelaz na Ljubelj s hromotnimi motornimi dirkami nerazdružljiv pojem za domače in tuje ljubitelje sporta. Cestnih gorskih dirk zdaj ni več; namesto njih so Tržičani v zadnjih štirih letih ohranili tradicijo tega slovitega kotička z atraktivnimi krosi z motorji. Prav tako motorna revija, že četrta po vrsti in prva z nazivom »Velika nagrada Jugoslavije«, je bila minuli nedeljski weekend. Več ko

20.000 ljudi iz vseh krajev Slovenije je pohitel vnovič proti Ljubelju, ker so hoteli videti drzne dirkače (43) iz Danske, Švice, Avstrije, Nizozemske, ZRN, Francije, CSSR, Švedske, SZ, Angije in Jugoslavije. Dogodek je bil na pravi mednarodni ravni. Zlata lovorova venca sta osvojila res najboljša – Viktor Arbekov (SZ) v razredu motorjev do 250 cm in Arthur Har-

ris (Anglija) v kategoriji motorjev do 500 cm. Gledalci se bodo prav gotovo še dolgo živo spominjali nepozabnih dvobojev in vrstolomnih voženj, vzornim prirediteljem pa bo ostala še prijetna zavest, da je ljubeljska proga za kros in organizacija sploh – po laskavih izjavah vseh udeležencev – »zrela« za izvedbo kakšne dirke za svetovno prvenstvo.

SLAVJE V SPOMIN NA „GORIŠKEGA SLAVČKA“

Lepo primorsko mesto Kobarid je včeraj praznovalo. Sredi trga stoji Gregorčič, kot si ga je zamislil kipar Jakob Savinšek. Ta dan je bil namenjen prav njemu, goriškemu slavčku, praznovanju stodvajsete obletnice pesnikovega rojstva. Kobarid ni bilo treba posebej okrasiti, saj je rož in zelenja na oknih vedno dovolj, trg sredi Kobarida naj bi okrasili predvsem obiskovalci.

Slovesnost se je začela dopoldne. Pred pesnikovim spomenikom je pozdravil zbrane v imenu zamejskih beneških Slovencev Izidor Predan, tajnik slovenskega prosvetnega društva »Ivan Trnko« v Čedadu. V imenu Društva slovenskih književnikov je govoril o pesniku pisatelj France Bevk, zatem pa je njegovo delo razčlenil in označil literarni zgodovinar dr. Anton Slodnjak. Prišlihni smo recitacijam pesmi in pevskega zboru kobariske Svobode. Na hotelskem vrtu so mogli obiskovalci še dopoldne slediti slikoviti prireditvi ljudskih plesov jugoslovanskih narodov v izvedbi KUD Tine Rožane iz Ljubljane, popoldne pa je počastil praznik tudi Slovenski oklet. Vse prireditve so potekale v organizaciji kobariske Svobode s sodelovanjem turističnega društva.

Domačini in gostje so zbrano sledili praznovanju. Pisatelj France Bevk, ki se je pomešal med gledalce, je na vprašanje, kako mu je všeč, povedal: »Prav lepo je. Lepo pa je bilo po svoje tudi takrat, pred dvajsetimi leti, ko smo proslavljali stoletnico Gregorčičevega rojstva v partizanih. Spominjam se, kako smo tiskali Gregorčičeve številke partizanskih časopisov...«

Med gosti smo opazili tudi slovenskega pisatelja Borisa Pahorja iz Trsta. Potožil je: »Zares je škoda, da je bilo ljudi tako malo, da ni s Kobaridom praznovala vsa Primorska. Pričakoval sem, da bodo na tak dan prišli sem iz vseh krajev, žal pa je slovesnost ostala omejena na Kobarid.«

Iz Kobarida, kjer je pesnik kaplanoval celih pet let, so se mnogi gostje napotili v njegovo rojstno vas Vršno. Od tu je vodila pot na pokopališče v Ljubno, na grič, kjer je pesnik želel biti pokopan, v domači zemlji, ki je tako ljublj, blizu svoje Soče in domačih ljudi, ki so mnoge njegove pesmi sprejeli vase kot ljudske, kot svoje. Marsikaj je odzval čas, oddaljenost, ostala je blagostnost pesarjeve goriškega slavčka, njegova vera v pravico, v poštenje in njegova ljubezen do domače zemlje.

Prireditelji slavlja (nekoliko zgodnjega sicer, pesnik se je rodil petnajstega oktobra) gre vsa hvala. Toda zdaj se, da je bilo praznovanje pripravljeno preveč na hitro, zato tudi preveč na tihem. Ne samo, da ni nihče organiziral obiska iz drugih krajev Primorske in Slovenije, niti poštenega obvestila o času, o namenu in obsegu slavlja ni bilo mogoče prebrati v našem časopisu. Zares škoda, da je slovesnost ostala le kobariska.

J.K.

tt • telegrami

- NEW YORK — Johnson je lisica, Goldwater volk in bolje je izvoliti volka, — človek vsaj ve, pri čem je. Tako vsaj meni Malcom »X«, bivši vodja »črnih muslimanov«, ekstremistične črnske organizacije v ZDA: ameriške volitve ga spominjajo na cirkuša.
- LONDON — Po poplavi tranzitorskih sprejemnikov, ki so zavzeli tudi nekdanji najbolj mirne kotičke londonskih javnih parkov, so oblasti sklenile uporabiti zakon iz leta 1955, po katerem je moč »igranje na glasilah« v javnem prostoru kaznovati z deset tisoč dinarjev globe: razrvani živci.
- HONG KONG — Moskovska radijska oddajna postaja je začela motiti oddaje pekinškega radia, namenjene Sovjetski zvezi in drugim deželah vzhodne Evrope, medtem ko pekinški radio moti oddaje moskovskega radia, namenjene Kitajski, hongkonški oddajnik »Glasa Amerike« pa pošilja svoje oddaje v eter brez motenj: kjer se prepirata dva...
- TREVISIO — Maria Davanzo, vdova Bisetto, je te dni praznovala stoletnico, kot običajno s cigareto v ustih: v njenih letih le malokdo umre od raka na pljučih.
- MANILA — Letalo P-2 Neptune se je zrušilo in padlo v morje ob južni kitajski obali. Letalo je bilo v sestavi sedmega ameriškega ladjevja: kdor išče, najde...

VREME V SLOVENIJI
IN OB JADRANUTEMPERATURE IN PADAVINE V MINULEM TEDNU V NEKATERIH KRAJIH (1 na m²)

kraj	temperatura najnižje nočne	temperatura najvišje dnevne	število dni s padavinami	skupna množina padavin
Ljubljana	11 do 16	17 do 26	1	11
Planica	3 do 10	17 do 26	1	12
Maribor	9 do 14	17 do 25	1	9
Koper	6 do 6	3 do 14	1	16
Kranj	13 do 18	23 do 27	1	4
Paša	13 do 17	24 do 27	1	19
Reka	14 do 18	23 do 26	1	26
Split	18 do 19	26 do 29	1	2
Dubrovnik	16 do 20	26 do 27	1	1
Ulcinj	10 do 18	26 do 29	1	5
Zagreb	10 do 15	19 do 28	2	21

Minuli teden je bil glede vremena zelo ugoden, v primerjavi z vremenskimi razmerami v poletju. Prodor hladnega zraka v začetku tedna je sicer povzročil padavine in ohladike na vsem področju, vendar se je vreme hitro izboljšalo in ogrelo. Največ padavin je bilo v zahodni Sloveniji, lastri in Kvaternem zalivu, medtem ko so bile v ostalem delu Jadrana padavine malenkostne. Od torka dalje je bilo povsod lepo pomnoženo vreme s temperaturnimi v splošnem nad 25. le v Koprskem zalivu je bilo hladneje za okoli 5 stopinj kot drugod ob Jadrnu. Zaradi daljših noči so seveda nočne ohladike v notranjosti sedaj še občutljive in redno se ob jasnem vremenu pojavlja po kotlinah in dolinskih megla. V nedeljo je zalel naše kraje ponovno hladen zrak od severozahoda, vendar brez padavin in prehodno oblačnostjo le v notranjosti Slovenije, medtem ko je ob Jadrnu ostalo jasno vreme.

IZGLEDI VREMENA ZA NASLEDNJIH 5 DNI:
Nadaljevalo se bo lepo in sorazmerno toplo vreme.

BEATLESI IN LJUBEZEN

Yeh, yeh, yeh! Včasih so častili malike. Najbrž zato, ker so molčali. Danes spet častijo štiri malike. Ampak zato, ker kričijo.

Yeh, yeh, yeh! Mitnehu se v oktobru obeta velika naravna katastrofa. Toda na Bavarskem ne pričakujejo niti tajfuna niti potresa, še manj poplave, ampak samo štiri Beatlese. Yeh, yeh, yeh! Policija je močno zaskrbljena.

Paul, John, Ringo in George brenkajo na kitare in z vsi silo svojih krepkih glasov masovno osvajajo srčeca mladostnic, ki padajo v trans, v množično histrijo in pišejo, pišejo zaljubljena pisma...

Moji najdražji Beatlesi! To pismo sem poljubila 3268 — krat. Moje ustnice so razboljele, ranjene, toda jaz sem v nebesih, ker sem ga poslala vam. Ljubim vas, ljubim, ljubim, ljubim...

Melissa B., New York City
Dragi Beatlesi! Sem šestnajst let star fant in pri najboljši volji ne najdem nobene prijateljice. Ali mi ne bi mogli vi poslati imena kakšne deklice, ki je sami ne rabite?

Z najlepšimi pozdravi
Walter H.,
Fort Worth, Texas

Moja najdražja John! Jaz sem 162 centimetrov visoka in tehtam 104 funte. Pripadam samo tebi.

Vedno tvoja Bea L.,
Los Angeles

Moji ljubi, najdražji Ringo! Lepo, lepo te prosim, ali bi

mi poslal neka svojega, nekaj, kar je samo samo tvoje, kakšno malenkost, karsibodi, kakšen tvoj las, do polovice pokajeno cigareto, kosček blaga tvojega plašča, gumb od tvojega suknjaka, kosček nagriznega kruha ali ščetno iz tvoje sobne krtačke. Čuvala bi to kot največji zaklad.

Vsa moja ljubezen pripada samo, samo Tebi!

Marilyn B.,
New York City

Najdražji Paul, George, Ringo in John!

Povejte mi, prosim, kje boste vsak dan v naslednjih desetih letih, ker bi si rada po vas uredila svoj dnevni red.

Vedno vaša Mona D.,
Cedar Rapids, Iowa

Moji zlati George! Za mene si najboljši Beatles, ker poješ najglasnejši! Ti si najslajši!

Marilyn R.

Dragi Ringo! Jaz imam nos prav tak kot ti. Toda jaz sem deklica. Kaj naj storim?

Srčno Tvoja Betsy E.,
Baskerville, Arkansas

(To je le pesčica tipičnih pism priskrbljenih oboževalcev Beatlesov, ki jih je pred dnevi objavila revija »Stern« ob nedavnem drugem obisku teh dolgolasih kričavcev v ZDA).

Dekle (z belim križem nad glavjo) sploh ni deklica, ampak fanatistični privrženec Beatlesov iz Dalkhettha na Angliškem. Solске oblasti so od nje zahtevale, da se takoj ostrizre. Fant je energično protestiral. Za kazen so ga premestili v dekliski razred med same učence. Fant ni protestiral.

V JUGOSLAVIJI
SO V PRODAJI

NOVI SILVER GILLETTE®

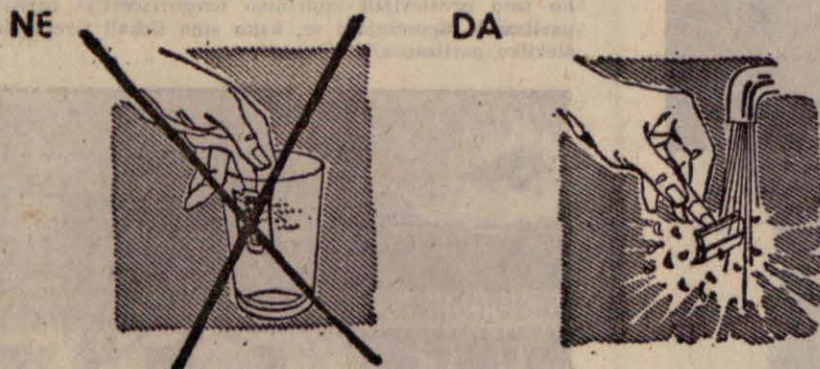
ODLIČNE IN KAKOVOSTNE ŽILETKE,
S KATERIMI SE BOSTE LEPO OBRILI

SILVER GILLETTE — nove žiletke, ki so vzbudile v svetu pozornost, lahko kupite sedaj v Jugoslaviji. SILVER GILLETTE so zares vrhunski dosežek v razvoju žiletk za britje.

Žiletka je izdelana iz specialnega kakovostnega, nerjavečega jekla, z njo se boste lahko obrili 3-4 krat več kot z navadno žiletko. Žiletka je kemično obdelana in je za britje še posebej ugodna.

In sedaj tajnost — ne brusite SILVER GILLETTE — dalj časa jo boste lahko uporabljali, če boste po britju malo odvihli aparat, ga izprali, otrsli in posušili.

Preiskujte novo žiletko SILVER GILLETTE, prepričali se boste, da se niste nikoli tako gladko, brezhibno in lepo obrili.

® registrirani zaščitni znak

Generalni zastopnik SFRJ: YUGOSLAVIA COMERCE
BEOGRAD, Sarajevska 1-3

PREPIR ZARADI SIBIRSKIH STEP

SPOR ZA MILIJON IN POL KVADRATNIH KILOMETROV — KITAJSKI »DRANG NACH WESTEN« — VZHODNA SIBIRIJA VENTIL ZA PRIRASTEK PREBIVALSTVA

Moskovska »Pravda« je prve dni tega meseca objavila članek, ki je narejen v svetu na širok odmev. V njem je članek zapisal, da je Sovjetska zveza in druge socialistične države začela ogražati nova imperialistična sila — Kitajsko. Tako so se vsaj glasili zaključki, ki jih je »Pravda« potegnila iz razgovora, ki ga je Mao Ce Tung naklonil delegaciji japonskih socialistov 10. julija letos. Po tem datumu so potekali trije tedni in v tem času so sovjetske oblasti ocenile, kakšno ozemlje terja LR Kitajska od Sovjetske zveze: gre za milijon in pol kvadratnih kilometrov sovjetskega ozemlja. Stevilka je pravzaprav že znana, saj so jo kitajski delegati že postavili na zadnjih sovjetsko-kitajskih pogajanjih o obmejni vprašanju minulo zimo. Iz nje je razvidno, da nikakor ne gre za manjše obmejne popravke in iskanje boljših rešitev za sožitje prebivalcev z obeh strani meje, marveč za obsežne ozemeljske revandikacije, ki imajo daljnosežen politični pomen.

Po obsegu, strastnosti in metodah se kampanja kitajskih voditeljev zoper sovjetsko Komunistično partijo, Sovjetsko zvezo ter druge socialistične države ne razlikuje od hladne vojne, ki jo je imperializem vodil proti socialističnim državam, je napisala »Pravda«. V resnici gre za delikatna vprašanja, Kitajska terja danes od Sovjetske zveze dvojno ozemlje: ozemlje vzhodno od Bajkalskega jezera ter ozemlje v vzhodni Sibiriji okoli Vladivostoka. Prvega je carska Rusija zasedla okoli leta 1880, drugega pa 1890. Medtem ko Kitajska izjavlja, da je imela še v preteklem stoletju suvereno oblast nad obema ozemljema in

da ju je izgubila v vojnah in diplomatskih pogajanjih s carsko vlado, odgovarja »Pravda«, da sta tako ruska carska kot kitajska cesarska vlada sledili imperialistični politiki. Za prvo ozemlje trdi sovjetska vlada, da nikoli ni bilo kitajsko in da ga je Rusija osvojila v bojih z vojsko kitajskega cesarja v minulosti stoletju. Drugo ozemlje pa si je Kitajska osvojila v sedemnajstem stoletju. Kar je najvažnejše, ugotavlja »Pravda«, je sedanjí položaj: ljudstvo teh ozemelj se je že odločilo za svojo domovino in ne bo dopustilo, da bi kdorkoli kršil njegovo nacionalno suverenost.

Za Kitajsko je še posebej zanimivo drugo ozemlje, ki je izredno redko naseljeno, ima pa ogromne količine železa, kobalt, lesa, diamantov itd. Sovjetska vlada si je že pred leti intenzivno prizadevala usmeriti naseljenost in strokovnjake v ta del dežele, vendar posebnega uspeha ni imela zaradi precej težavnih življenjskih razmer. Bolj uspešno se je to osvajanje sibirskih ledine nadaljevalo po letu šestdeset, deloma tudi zato, ker so se izboljšale letalske in druge zveze s Tihim oceanom. Še pred štirimi leti je eden od moskovskih vladnih inštitutov izdelal elaborat, iz katerega sledi, da to ozemlje ekonomsko ni posebno zanimivo za Sovjetsko zvezo, da pa je idealno komplementarno kitajskemu gospodarstvu. Do te ugotovitve so, kot se zdi, prišli tudi kitajski voditelji in prav v tem je imperialistična nota njihovih zahtev. Kajpada je koristnost vzhodne Sibirije odkrila tudi Sovjetska zveza in jo bo brez dvoma do kraja branila.

Pri svojih zahtevah je skušala in še skuša kitajska vlada izraziti nekatere imperialistične nianse, značilne za Stalinsvo znanje politiko. V ta namen je sprožila vprašanje Kurilov, ki so bili pred koncem druge svetovne vojne japonski, finske Karelije, dela romunske Besarabije in še nekaterih drugih manjših ozemelj. Kitajci so Sovjetsko zvezo obtožili sverlovrškega sovražništva; s takšno pravico,

odgovarja »Pravda«, ko so Kitajci na nekaterih svojih zadnjih zemljepisnih označbah kitajske dele Burmo, Indokino, Nepal in Butan?

Bolj kot vse podrobnosti je v nastali situaciji zanimiva splošna usmeritev kitajske politike: z zadnjo zahtevo je Peking pokazal, da vidi v ozemeljski ekspanziji poglavito rešitev svojih ekonomskih in demografskih vprašanj. Takšna orientacija ni nova, teoretično pa »zemlji na pred dvema stoletjema formuliranemu zakonmu padajočih donosov«, po katerem zemlja ne more več prehraniti vse bolj številnega prebivalstva. Zakon je ostro grajal Marx, posebej se zato, ker je pomagal opravičevati nekatere imperialistične akcije v minulemu stoletju na eni strani ter izžemanje delavcev na drugi. Kitajski voditelji se, kot kaže, na to ne ozirajo: namesto da bi znova ocenili svojo politiko gospodarskega razvoja, politiko sodelovanja s socialističnimi in drugimi državami ter se zavzeli za odločnejše ukrepe, ki bi pritisli populacijo spravi v sklad z možnostmi razvoja, iščejo rešitev v ozemeljskih revandikacijah, v pritisku na zahod, v osvajanju premoženja naseljenih pokrajin in podobno. Vse te fraze so že znane iz minulega

obdobja: uporabljali sta jih pruski in hitlerjevski Nemci, Japonska v obeh svetovnih vojnah pa tudi Vel. Britanija in Francija.

ja, kadar je bilo treba osvajat kolonije. V vseh primerih pa so takšne koncepte pomenile vojno.

ukradena karikatura

Kolektiv upravljavcev. (Neues Deutschland, Demokratična republika Nemčija).

PENTAGON, PENTABONN, KVADRAGON...

REORGANIZACIJA ZAHODNOEVROPSKIH VOJAŠKIH VODSTEV PO AMERIŠKEM VZGLEDU — STABI UHAJAJO PARLAMENTOM IZ ROK — TEHNOKRATIZACIJA VOJSKE

Skozi štabe in višje vojaške institucije nekaterih zahodnih držav je zadnji čas potegnil preprič: gre za pomembne spremembe, katerih osnovni cilj je centralizacija vojaškega vodstva, s tem pa povečanje pooblastil šefov štabov in njihovih najbližjih sodelavcev ter povečanje njihovega vpliva na samo državno upravo. Vojska postaja v mnogih zahodnih državah — po ameriškem vzgledu — prava država v državi, sposobna uveljavljati svoje interese nasproti interesom vlade in parlamenta ter voditi lastno politiko doma in na tujem.

Najbolj energične ukrepe za krepitev vloge vojaškega vodstva in za centralizacijo vojaških organov so pripravili v Zvezni republiki Nemčiji. Prav nič ni čudno, da so zlobni jeziki namigujali, da je vlada v veliki meri posnemala ameriško ureditev s Pentagonom (peterokotnik), poimenovali poslojce ministrstva za obrambo v Bonnu z imenom Pentabonn. Z reorganizacijo, ki se je začela letos, so predvsem

Vsi ti ukrepi so kajpada zelo okrepijo samostojnost; zahodno-nemške vojaške birokracije. Vendar pa se v Pentabonnu ne strijajo popolnoma z ureditvijo Pentagona. Gre za amandma, ki so ga bili sprejeli Američani leta 1958 in ki prepoveduje, da bi imela ameriška vojska, načelnika generalnega štaba, kateremu bi bile podrejene vse oborožene sile. Zdi se, da so Američani tod vsaj formalno skušali preprečiti, da bi se prevelika moč skoncentrirala v enih rokah, kar bi utegnilo kakorkoli ogroziti ameriško demokracijo. Zahodno-nemški generali nasprotno trdijo, da nima smisla ostati na pol poti in da je treba reorganizacijo izvršiti do kraja. Upoštevajoč dejstvo, da imela zahodno-nemška vojska do leta 1970 okoli 1.600.000 izurjenih rezervistov, postane jasno, kam mole tace zahodno-nemški generali.

Krepitev vloge vojaške birokracije pa ni pričujoča samo v Zahodni Nemčiji. Aprila letos so v Vel. Britaniji ustanovili enotno obrambno ministrstvo, ki

je združilo dosedanja tri (vojno, letalsko in pomorsko). Podobno kot v ZDA imajo zdaj v Veliki Britaniji komite načelnikov štabov s predsednikom, ki je neposredno podrejen obrambnemu ministrstvu, ter načelniki štabov pehote, letalstva in mornarice kot člane. Ta ureditev je za las podobna ameriški in ni čudno, da so zlobni jeziki ogromno štirikotno poslojce obrambnega ministrstva imenovali Kvadrakon (štirikotnik).

Tudi de Gaulle je odpravil generalni štab narodne obrambe, ustanovil ministrstvo oboroženih sil ter nov štab oboroženih sil. Štabi pehote, letalstva, mornarice in sil v čezmorskih ozemljih so formalno podrejeni obrambnemu ministrstvu, praktično pa voditelji štaba oboroženih sil ter preko tega samemu de Gaulle. Tako je birokratizacija vojske postala aktualna tudi za Francijo in tudi v tej deželi ima parlament kot predstavnik ljudske volje čedalje manjši vpliv na delovanje generalov — tehnokratov.

SPOPAD V PREDMESTJU

Premirje, ki je precej časa obvladovalo odnose med Alžirci v Parizu, je bilo minuli ponedeljek nasilno prekinjeno: v kavarni Aulnay-sous-Bois, v predmestju Pariza, je okoli dvajset simpatizerjev alžirskega predsednika Ben Bele postalo žrtev napada, ki ga je bila organizirala nasprotna skupina. V oboroženem spopadu so izgubili življenje trije ljudje, pet pa je bilo huje ranjenih. Ves dogodek sodi v okvir vse večje aktivnosti Ben Bele nasproti političnih skupin, ki so ne le okrepile svojo dejavnost v Franciji, marveč so jih okrepili tudi novi politični emigranti iz Alžirije. Takšne razmere so pripeljale do tega, da je bilo prekinjeno premirje, ki ga je s tiho pomočjo francoske vlade — leta si prav nič ni želela krvavih spopadov v Parizu in drugje po Franciji — dosegel predsednik Ben Bela. Opozicijske skupine se čutijo toliko močnejše, ker razpolagajo z nekaj milijardami frankov, ki so jih bivši voditelji ALN naložili v Švici in zdaj samostojno razpolagajo z njimi. Alžirska vlada je sicer zahtevala, naj denar izroče njej, češ da

gre za vsoto, ki jo je zbral alžirsko ljudstvo za osvoboditev dežele, vendar se zdi, da je za ugodno rešitev kaj malo upanja. Denar imajo še vedno pobegli voditelji ALN in kot poročajo zahodni novinarji, ga ne rabijo le za politično delo, marveč tudi za svoje osebno udobje.

Spopad v pariškem predmestju je trajal le nekaj trenutkov. V kavarni Aulnay-sous-Bois se je zbralo okoli dvajset alžirskih delavcev na običajno partijo kart. Sredi večera so v lokal vstopili štirje neznan Alžirci, pri pulu naročili pijačo, nato pa nenadoma potegnili revolverje ter začeli streljati. V nekaj trenutkih je bilo izstreljenih okoli štirideset streliv. Takoj po tem so štirje »junaki« nemoteno odšli iz lokala ter sedli v avtomobil. Nekateri napadenci so jih skušali zasledovati, vendar so kmalu izgubili sledove. Ker pričakujejo, da se bodo podobni napadi nadaljevali, je pariška policija že zbrala nekaj pripadnikov bivšega oddelka za preiskave zločinov med alžirskimi delavci, ki so ga pred kratkim razpustili.

Kljukasti križ v najnovejši zgodovini

ŠOLA ZA NACISTE V KÖBENHAVNU

Na Švedskem se je fašistična dejavnost okrepila takoj po koncu druge svetovne vojne, na Danskem pa je bil nekaj let po vojni še mir. Spomini na nemško okupacijo so bili vse preveč živi in večina Danec ni mogla tako hitro pozabiti junaškega odpora proti nacistom;

Toda čas teče dalje in leta 1950 je bil v Københavnu sestanek, ki se ga je udeležilo 300 nekdanjih danskih esesovcev. Govorniki so izjavljali, da je bil »Hitler največji mož dejanj in najmočnejša osebnost našega časa«. Od poslušalcev so zahtevali, da prisežejo zvestobo njegovevo spominu. In 1953. leta, prvič po koncu druge svetovne vojne, so se na zidovih v Københavnu pojavili kljukasti križi, spomeniki žrtvam nacizma med drugo svetovno vojno pa so bili popisani z nacističnimi simboli in gesli.

V letih tšine pa danski nacisti nikakor niso mirovali. Ves čas so bili v tesnih stikih z angleškim fašističnim voditeljem Mosleyem in so tudi ustanovili posebno šolo za mlade naciste. Vodi jo nekdanji esesovski oficir Wagner Christensen, ki skrbi za to, da so nacisti dobro poučeni o nacistični filozofiji. Pri predavanjih »socialne biologije« nenehno poudarjajo velikansko razliko med »zdravim človekom«, osnovno celico bodočih družb, in »pokvarjenim človekom«, ki mu je dala svoj pečat že narava (Zidi, črnci), ali pa se je pokvaril pozneje.

Glasilo danskih nacistov je dnevnik »Fødrelandet« (Očetjina). Do 1951. leta je bil to časopis med vojno uradno glasilo tretjega rajha na Danskem) prepovedano, potem pa je njegov glavni urednik Sven Salicath, sicer profesor jezikov, predvsem pa vsemogočni vodja danskih nacistov (Nacionalsocialistična stranka danskih delavcev) dosegel, da so oblasti spet dovolile tiskanje tega nacističnega časopisa. »Fødrelandet«, ki je izrazilo antisemitski, protikomunističen, protijazijski in protiameriški poziva Danca h »gospodarskemu in moralnemu očiščenju Danske na osnovi rasnih načel zdrave nordijske kulture«.

V Københavnu izhaja tudi mesečnik z naslovom »9. april« — v spomin na 9. april 1940. leta, ko so Hitlerjeve čete zasedle Dansko. »9. april« piše, da obstajajo »dokazi« o tajnem paktu iz 1940. leta med Reichom in Dansko. Ta sporazum da opravičuje sodelovanje obeh dežel med vojno in torej ipso facto obsoja vsa odporniška gibanja. Tudi na Norveškem obstaja fašistična stranka, ki izdaja list »Folk og Land« (Ljudstvo in domovina). Stranka predstavlja norveško sekcijo internacionale iz Malmoja. Vodi jo Einer Jöntvedt, velik oboževalec Quislinga in Hitlerja.

Oktober 1955. leta je 183 nekdanjih funkcionarjev, ki so jih deset let prej odstavili zaradi sodelovanja z Nemci med drugo svetovno vojno, uradno zahtevalo, da oblasti preklicajo sile izpred desetih let, da jim izplačajo vse dohodke za deset let, povrhu pa še dajo primerno odškodnino. Njihovo zahtevo je podprl takratni pravosodni minister Jens Hage. Izbruhnil je velik skandal.

Toda fašisti zaradi tega niso vrgli puške

v koruzo in si še naprej prizadevajo, da bi rehabilitirali Quislinga. Tako je Helge Gronstad, generalni sekretar »Førbundet«, 1956. leta objavil v časopisu »Nation Europa« članek, v katerem je obrazložil, do kam smejo tvegati nacisti, če hočejo doseči, da bi bilo »Quislingu zadoščenov«. Zbrala se je tudi sekpa svetovno znanih švedskih pravnikov in kriminologov, ki so se močno trudili, da bi dokazali, da je bil Quisling »žrtev sovražne in slepe čistke« in da se nikoli in nikjer ni bilo takšnega primera zanikanja pravičnosti. Toda Gronstad je lahko samo še obžaloval, ker norveški parlament sploh ni hotel razpravljati o tej zadevi in je odklonil preiskavo.

Na Norveškem je tudi sedež živahne mednarodne dejavnosti fašistov in »Folk og Land« celo omenja možnost, da bi sklicali svetovni kongres, ki naj bi proučil najboljše možnosti za pomoč »žrtvam povojnih preganjanj« ne glede na njihovo narodnost. Jasno je seveda, da so te »žrtve« v resnici ljudje, ki so jih osvobodili ali pa jih še iščejo zaradi njihove medvojne nacistične dejavnosti.

Tudi na Finskem je nekaj manjših organizacij, ki precej dišijo po nacizmu. »Finlandia Nationella Udgömd« je mladinska organizacija, ki je čudovit primer kopije »Hitler Jugenda«. »Suomen Sosialinen Liike« je tudi precej živahna organizacija, najbolj »obetavljiva« med njenimi voditelji pa je neki C. Sillanpää. Omeniti pa je treba tudi Finsko združenje švedskih prostovoljcev, ki ga sestavljajo izključno nekdanji prostovoljci pri esesovskih enotah. To organizacijo vodi nekdanji polkovnik A. G. Nordsvan, ki je bil med drugo svetovno vojno v nemških jurišnih enotah na sovjetski fronti. Prihodnjiki: Nacisti v deželi gostoljubja.

VARNOST ZA PREDSEDNIKA

Posebne službe predsedniške palače na Elizejskih poljanah, enaki organi francoskega predsedstva vlade in zunanjega ministrstva ter politična policija francoske prestolnice so se v zadetku tega meseca začeli temeljito pripravljati na bližnje potovanje francoskega predsednika v latinskoameriške države. Priprave so po svoje upravljene in golistično časopisje predstavljajo de Gaullovo turnejo kot epopejo tipa divji zahod: za vsakim korakom je moč pričakovati bombo, pod vsakim pomem revolver. Politika je že pripravila spisek ljudi, ki so se po likvidaciji OAS v Franciji umaknili v deželo Latinske Amerike. Med njimi je precej takšnih, za katere ne vedo, kje natančno prebivajo: to so bivši kapetan in poveljnik OAS Sergeant, bivši kapetan Souetre, bivši polkovnik Chateau Jobert ter povelja osovca Gilles Buscia in Marc Robin. Njihova imena in podatke pošilja francoska varnostna služba policijam v deželah, ki jih bo francoski predsednik obiskal med dvajsetim septembrom in osemnajšim oktobrom, ko

bo prepotoval več kot 3.000 km dolgo pot po Latinski Ameriki.

Nekatere od znanih de Gaullovih nasprotnikov bodo poslali na stroške gostiteljev v oddaljene kraje, kjer bodo pod nadzorom oblasti. Med te štejejo zadnjo poglavarja OAS Georgesa Bidaulta. Vendar pa je, kot piše pariski »Candide«, samo v Braziliji okoli 2.000 »pieds-noirs«, od katerih lahko vsak posebej napade de Gaulle. Francoska policija ne kaže preveč zaupanja v organizacijske sposobnosti latinskoameriških kolegov, zato bodo Francozi sami poskrbeli za serijo ukrepov. Predvsem bodo v vsakem kraju, ki ga bo obiskal predsednik, pripravili bolnišnico z vsem potrebnim. Del ladje »Colbert«, na kateri bo de Gaulle sredi turnee prebil štiri dni, da bi si odpodil, bodo spreminili v bolnišnico. Nad predsedniško kolono bo ves čas krožil helikopter s pripomočki za prvo pomoč ter večjo zalogo krvne plazme. Vsi ti varnostni ukrepi bodo stali, kot piše »Canard enchaîné«, približno dve milijardi dinarjev.

TUDI PROPAGANDA

Barry Goldwater, kandidat republikanske stranke za položaj predsednika ZDA, ljubi po mnenju ameriškega tiska nekoliko nenavadne poze. Pričujočo sliko so posneli na njegovi jahti, s katero križari po vodah Tihga oceana. Zaraščena brada »morskega volka« mu brčkone ne bo pomagala, ko bo v kratkem kampalet križariti po viharjih vodah ameriške predvolilne kampanje. Sicer pa tudi ta slika sodi v okvir propagandnih priprav na volitve.

VPRAŠANJE, O KATEREM NAJVEČ RAZPRAVLJAMO:

Cene so od nekdaj bile vprašanje, o katerem smo v vsakdanjih pogovorih mnogo razpravljali. Še posebno pa o njih mnogo govorimo po julijskih podražitvah. Najpogostnejši zaključek teh pogovorov, v katerih ne manjka nič kaj spodobnih izrazov, je, da je s cenami tako, kot bi bile na vzmeteh. Naraščajo tako hitro, da z dohodki krepko zaostajamo za njimi in zato znova in znova postavljamo vprašanje: doklej tako?

Na to vprašanje ne vemo točnega odgovora. Vemo samo to, da se cene ne dvigajo od julija, saj je npr. Zvezni zavod za cene že v prvi polovici letošnjega leta prejel zahteve za povečanje cen okoli 6.000 artiklov. Vemo samo to, da je še precej gospodarskih področij, ki zahtevajo prehod iz administrativnega določanja cen na njihovo ekonomsko formiranje — ali po domače povedano, ki zahtevajo povišanje cen svojih izdelkov. In vemo tudi to, da niso vsi smiselni kritični gospodarski upravičenci, ki se s cenami, pod pogojem seveda, da te korekcije spremljajo istočasno tudi ustrezne korekcije naših osebnih dohodkov.

Vemo pa vsekakor tudi to, da naše gospodarstvo »tise« investicijska mrzlica, ki povzroča močno nestabilnost cen. Znano je, da je služba družbenega knjigovodstva pred meseci odkrila, da na »investicijski front«, ki je bila »široka« 2500 milijard, investitorji niso imeli zagotovljenih okoli 650 milijard dinarjev, torej celo četrtino te ogromne vsote. Jasno je, da je taka nesolidna investicijska politika s strahotno težo vpritisnila na tržišče, kar se je seveda kazalo v cenah. Proti tej mrzlici so bila sicer predpisana zdravila, ki pa — vsaj kaže tako — niso bila kaj prida učinkovita. Prepričani smo, da bomo na vprašanje in zvezi z naraščanjem cen: Doklej tako? lahko z gotovostjo odgovorili šele tedaj, ko bo investicijska mrzlica nehala divjati v našem gospodarskem telesu.

O večini teh vprašanj sva se pogovarjala z direktorjem našega republiškega zavoda za cene tov. Jožetom Slavičem, ki ima pač najboljši vpogled v dogajanja na tržišču. Res je, da nista »odkrila Amerike«, vendar pa bo ta pogovor za naše bralce verjetno le zanimiv.

Tržišče in cene, — mi je dejal direktor Slavič, — so bile v Sloveniji po uveljavitvi ukrepov ZIS v juliju in avgustu relativno umirjene in ni bilo opaziti večjih, tipičnejših veržnih reakcij. To pripisujemo predvsem povečani meri pozornosti inšpekcijskih organov... Res pa je, da je bila raven cen v teh dveh mesecih precej višja kot lani v istem času, kar pa lahko pripisemo predvsem dražtvam v vsem prvem polletju letošnjega leta.

Se pravi, da so torej cene na drsalnici že od začetka leta?

Tako je, če mislite drsanje navkreber. V juliju in avgustu pa so bili najbolj opazni skoki cen nekaterih kmetijskih pridelkov na trgu. Niso redki primeri, da branjeve menijo: ker se je olje podražilo, se mora, kajpada po njihovi logiki, tudi solata.

Kako je z življenjskimi stroški v Sloveniji v primeri s stanjem v naših drugih republikah?

Ce primerjamo življenjske stroške Slovenije s sosednjo republiko Hrvaško, potem smo pri nas za osem odstotkov na slabšem. Mnogo večje nesorazmerje pa je med Slovenijo in Srbijo, in sicer kar osemnajst odstotkov, se pravi, da smo na slabšem za toliko odstotkov... Dejstvo je, da naša trgovina na debelo posluje z devetimi odstotki pribitka na nabavne cene, medtem ko je jugoslovanska

CENE

NA

DRSALNICI

povprečje le sedem odstotkov. Podoben položaj je tudi s trgovino na drobno: naša posluje s sedemnajstimi, vsa jugoslovanska trgovina pa le s petnajstimi odstotki pribitka.

Kakšne anomalije obstajajo na našem republiškem tržišču, kar zadeva cene vseh artiklov, ki so julijski donosenki?

V odgovor na to vprašanje mi je tov. Slavič pokazal posebno razpredelnico, iz katere sem v beležnico prepisal naslednje: — moka tipa 1000 je najcenejša v Gornji Radgoni in Murski Soboti (76 din), najdražja pa v Piranu (86 din). Moka tipa 400 je najcenejša v Kočevju (120 din), najdražja

pa v Kamniku (148 din). Razlika v ceni pšenice zdroba je tudi precejšnja: najnižja je v Piranu (130), najvišja pa v Novi Gorici (152). Sladkor v kristalu je najcenejši v Izoli, Kopru in Piranu (216), najvišja in najpogostnejša cena pa je 220 dinarjev. Liter olja velja 396 dinarjev v Trbovljah, kar je tudi najnižja cena; najdražji pa je v Radljah ob Dravi, in sicer 460 dinarjev. Tako imenovani črni kruh prodajajo večinoma po 84 dinarjev, medtem ko ga plačujejo v Ilirski Bistrici in Sežani po 97 dinarjev. Z belim kruhom pa je takole: najpogostnejša cena je 120 dinarjev, medtem ko morajo v Ilirski Bistrici in Sežani odšteti zanj 130 dinarjev.

— Razlike so kar precejšnje?

SEZONCI NA TUJEM

Ni pretresljiv problem, če naši ljudje odhajajo na delo v tujino. Takšno je splošno mnenje, ki ga podpirajo tudi številke. Ne glede na to, da nekateri ljudje odhajajo na delo v zamejstvo za daljšo dobo, je v prvi polovici letošnjega leta dobilo v Sloveniji napotnice za začasno zaposlitev v tujini 3792 ljudi. V primerjavi z lanskim letom to število ni bistveno spremenjeno. Pa tudi ljudje so isti. Zvečina so to sezonski delavci iz Prekmurja, od katerih jih največ spomladi odide na delo, v pozni jeseni pa se vrnejo. V zaposlovanju delovne sile v tujini vsekakor prednjači občina Murska Sobota, ki ji je tokrat veljal naš obisk.

Res je, vse naše sezonske delavce iz Prekmurja bi lahko zaposlili v Sloveniji, saj vsako leto vvažamo 10 do 15 tisoč sezonskih delavcev iz drugih republik. Toda odhajanje ljudi na delo v tujino je v Prekmurju tradicija.

Vsa zadeva se je začela leta 1850, — je pojasnjeval binši dolgoletni direktor soboškega občinskega zavoda za zaposlovanje tovariš Stiblar, ki ima problematiko »v ta malem prstu«, kot se reče po domače.

Takrat so madžarski grofje začeli saditi sladkorno peso. Na lomu za delavci jih je pol pripeljala tudi v Prekmurje. Naši ljudje so šli na madžarska veleposestva tja do Donave. Za svoje delo so dobili plačilo v naturallah. Ko pa so ukinili plačilo v tej obliki, se je število sezonskih delavcev naglo zmanjšalo. Ampak tradicija je še ostala.

Preoblikovanost, zemljiško posestniški odnos in gospodarska zaostalost Prekmurja so bili med obema vojnama vzroki, ki so silili za kruhom v tujino. Okrog 10 tisoč nekvalificiranih delavcev iz bajtarskih hiš je šlo vsako leto na delo predvsem v Francijo in Nemčijo. Po zadnji vojni so sezonski za nekaj časa prenehali odhajati na delo v tujino. V širšem obsegu pa se je začelo zaposlovanje delovne sile čez mejo konec leta 1961. Nadaljevala se je nekdanja tradicija z območja obrobnih predelov severovzhodne Slovenije in se tudi okrepila ob vse večji odprtosti naših meja in liberalizaciji potovanja v zamejstvo.

Navzlic traditiji in razlogom, ki jih ni mogoče zapostavljati, pa pomeni zaposlovanje v tujini vsekakor tudi ekonomski problem, ki je pogojen s tempom našega razvoja in z željo, da bi se še občutnejše dvignil življenjski standard.

Sezonski delavci odhajajo na delo v tujino po dveh poteh: z rednimi potnimi listi in v okviru maloobmejnega prometa za nekaj dni

v mesecu, kot pač dopušča dogovor o maloobmejnem prometu z Avstrijo. Tisti z rednimi potnimi listi se zaposlujejo predvsem v Zahodni Nemčiji in Avstriji, drugi pa v bližnjih obmejnih predelih Avstrije.

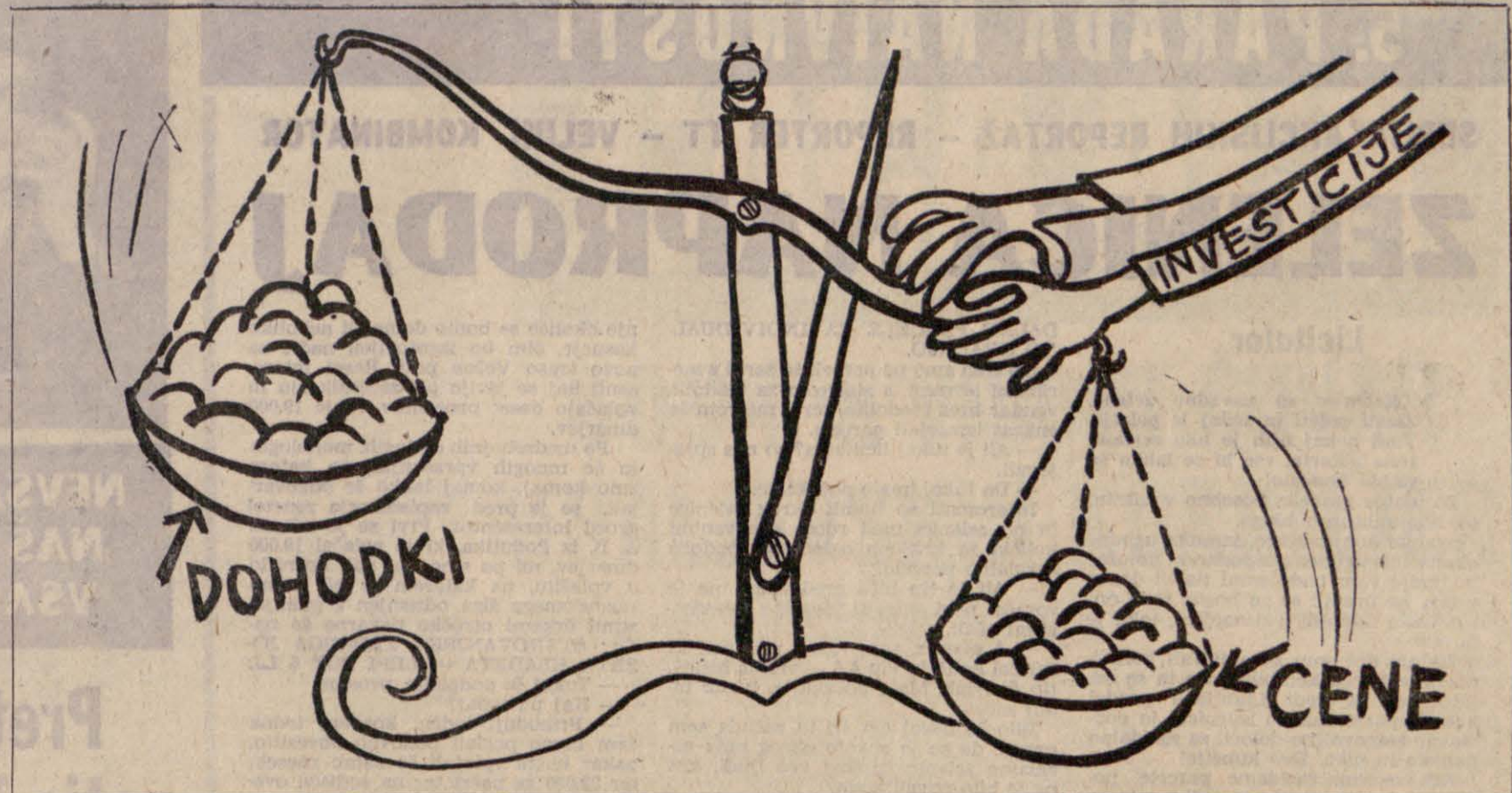
NEKATERI S POTNIM LISTOM, DRUGI S PROPUSTNICO

— Skoraj 70 odstotkov sezoncev, ki odhajajo na delo v tujino iz mariborskega okraja, je iz naše občine, — je dejal predsednik ideološke komisije Vlado Jančič.

To so predvsem do 30 let stari ljudje, ki so fizično najbolj sposobni, čeprav se je zaposlilo lani tudi nekaj mladoletnikov. Sezonski s potnimi listi so izjemoma zaposleni v skupinah in jih je zato mogoče najti posamič raztresene po zahodnonemških in avstrijskih mestih in vaseh. V Nemčiji jih dela precej pri zasebnih gradbenih podjetnikih, v drevnicah, na kmetijah, v Avstriji pa pri gradbenih delih in v tovarnah.

Nekaj manj kot polovica vseh zaposlenih v tujini odhaja na delo onkraj meje v okviru maloobmejnega prometa. Občasni sezonski grejo na delo v Avstrijo iz 82 vasi občine Murska Sobota. Na delo hodijo bodisi s kolesi, mopedi, bodisi peš, v zadnjem času pa jih hodijo iskati avstrijski delodajalci tudi kar z avtomobili. Na delo hodijo v večje obmejne avstrijske kraje, kot so Lučane, Cnuvek, Spielfeld, Radkersburg in druge kraje. Ker so nekvalificirani delavci, dobijo večinoma zaposlitev pri kmetijskih opravilih in nekateri tudi v gradbeništvu, medtem ko se ženske zaposlijo kot hišne pomočnice in čistilke. Naše ljudi zelo cenijo, ker radi delajo, ker delodajalcu ni treba plačati socialnih dajatev in ker sami nimajo dovolj delovne sile. Avstrijska mladina hodi za kruhom namreč raje v Svoico.

— Verižna reakcija je očitna, — je dejal to-

— Seveda so, vendar še vedno v okviru predpisanih meja. Povprečje je še nekoliko nižje, kajti na podlagi obvestil službe družbene kontrole cen pri občinah del teh artiklov še vedno prodajajo po starih cenah, ker so še stare zaloge. Jasno pa je, da se bodo po uporabi teh zalog cene povečale.

— Ali lahko poveste, kaj vse so bo še podražilo do konca leta?

— Upoštevati moramo, da so pred julijsko podražitvijo še vedno za okoli dvaintrideset odstotkov cen posameznih artiklov odredili iz središča, centralizirano, kot temu pravimo. Z minulo podražitvijo se te razmere še vedno niso dokončno uredile.

Prisluškujem, to je moje mnenje, da bo treba v celoti rešiti problem mlinske industrije; izravnati njihove cene. Tudi živilska industrija pritiska. Zlasti pritiskajo na povečanje cen mesarji in verjetno bo do tega tudi prišlo... Z druge strani pa menim, da je kriza v industriji gradbenega materiala minila in da se je tržišče umirilo.

Vzrokov za različne cene v posameznih občinah je gotovo več, med njimi pa ni najmanj pomemben ta, da občinski možje marsikje mislijo takole: če bo trgovina zaslužila več, bo več kanilo tudi v naše blagajne; torej... Prepričani smo, da jim občani za-

to modrost ne bodo hvaležni in da jim bodo ob prvi priliki to tudi razložili.

Sicer pa bi za zaključek lahko rekli naslednje:

● pri korekcijah cen marsikdo poskuša rihariti v kalnem in čeprav ne gre — vsaj v splošnem gospodarskem smislu — pretiravati s pomenom tega pojava, je budnost inšpekcijskih organov več kot na mestu;

● dejstvo, da se dvigajo tudi cene mnogih artiklov, ki niso v nobeni zvezi s planiranimi korekcijami cen, kaže na to, da v številnih podjetjih niso našli drugega načina za »dragnjsko« povišanje osebnih dohodkov, kot da so podražili svoje izdelke;

● in končno še enkrat: investicijska mrzlica — v prvem polletju letošnjega leta so bile naložbe kar za 46 odstotkov višje kot lani — se še vedno ni polegla niti v približno zadostni meri. Najnovejša uradna ocena predvideva, da bomo — če bo šlo vse po sreči — presegli lanske letošnje investicije vsaj za 25 odstotkov, medtem ko smo ta preseg planirali le za 10 odstotkov. Očitna, široko razširjena investicijska nedisciplinarnost naravnost kliče po ostrih, učinkovitih ukrepih. Nosilce te nediscipline na vseh nivojih je treba strogo klicati na odgovornost, kajti kriminal ni samo tatvina in uboj, temveč tudi napad na življenjsko raven delovnih ljudi.

I. A.

ODHAJANJE NA DELO ČEZ MEJO JE TRADICIJA IN EKONOMSKI INTERES

varis Jančič. — Ljudje iščejo zaposlitev tam, kjer so proizvodna sredstva bolj razvita. Avstriji v Svoici, Prekmurci v Avstriji, pri nas pa Medžimurci. Če pravimo, da imamo domače delovne sile dovolj, nam je v isti sapi tudi primanjkuje. Za domača gradbena podjetja ne moremo dobiti delavcev in jih zato vvažamo iz Medžimurja. In za gradbena in komunalna dela v Murski Soboti nam ni težko dobiti Medžimurcev, saj računajo tudi s tem, da bodo na našem občinskem zavodu po nekaj mesecih dobili napotilo za zaposlitev v tujini.

● DVANAJST DNI TAM, OSTALO DOMA

Tisti, ki hodijo na delo čez mejo v okviru maloobmejnega prometa, se poslužujejo pravice, da lahko ostanejo na oni strani štirikrat na mesec po tri dni. Vendar je praksa našla ugodnejšo rešitev. Ljudje ostanejo na delu nepretrgano dvajset dni, pri čemer jih avstrijski delodajalci pripeljejo z avtomobilom na obmejni blok samo za trenutek, kolikor je potrebno za formalno vidiranje obmejne propustnice.

Dejali smo, da so sezonski tradicija. Vendar je treba vzrok odhajanja iskati brez doma tudi v ekonomskem interesu. Kajti pretežni del sezoncev je iz slabih razvitih obmejnih okolišev. Naj bodo sezonski s potnimi listi ali maloobmejnimi propustnicami, dejstvo je, da so večinoma nekvalificirani ljudje in da so srednji ali mali poselniki, bajtariji, preužitkarji in kmetijski delavci, ki nimajo zemlje.

● Z AVTOM NA DELO

Pri vsem pa je zanimiva razlika v sezonski zaposlitvi včasih in danes. Medtem ko je bilo sezonsko izseljevanje med obema vojnami in prej pogojeno s težkim socialnim položajem, zdaj pri sezonskem preseljevanju in občasnem zaposlovanju čez mejo ne gre več zgolj za socialno ogrožene ljudi. Samo 38 odstotkov je slabše situirani. Drugi pa izhajajo iz zadovoljivih in celo dobrih socialnih razmer. Med njimi so celo srednji in premožnejši kmetje, ki grejo na delo v zamejstvo zato, da bi si zboljšali osebni življenjski standard. In tega ne skrivajo. V prošnjah za potno dovoljenje navajajo namreč želje, da bi si radi zgradili hišo, jo adaptirali, da bi kupili kmetijske stroje ali ljudi, ki hodijo na delo čez mejo in ki so pa stanovanjsko opremljeni. Niso pa redki tudi

primeri, ko se občasno zaposlijo v tujini tudi žene redno zaposlenih mož. Znan je primer, ko je hodila pred letom dni na delo v Avstrijo žena sekretarja neke kmetijske zadruge pri Mariboru, čeprav imata zakonca svojo hišo, mož pa lepo plačo. In ne nazadnje je znan tudi primer, ko je neka premožna kmetica hodila v okviru maloobmejnega prometa pomivat okna na avstrijsko stran z lastnim avtomobilom.

In kako je z zaslužkom v tujini? Sezonski, ki smo jih srečali na poti do Kuze, se polvažajo.

V Münchnu sem zlagal opeko in potegnil nekaj več kot sto tisoč dinarjev, čistih. Spali smo zastoj v barakah in delali tudi ob sobotah in nedeljah. Nekaj čez dve marki sem imel na uro. Se več bi prinesel domov, če ne bi bilo v Nemčiji toliko odbitkov. Davek na plačo, cerkveni davek, samski davek, socialni prispevek in drugi so dajatev, ki jih odtrgajo od plače. Pa še dež je napajal, izgubljen dan zaradi dežja v Nemčiji ne priznajo.

Ce zaslužijo naši sezonski v Nemčiji v mesečnem povprečju 100 do 130 tisoč dinarjev na mesec, potem so zaslužki v Avstriji za 30 odstotkov nižji. Vsaj tako sami pravijo.

Zaslužek priložnostne delovne sile, ki hodi na delo v okviru maloobmejnega prometa, se oblikuje v glavnem po kvalifikaciji in oceni kvalitete opravljenega dela. Nekvalificirani delavci zaslužijo na dan 50 do 60 šilingov, pri čemer mora trdo delati od jutra do večera. Kvalificirani delavci zaslužijo tudi do 120 šilingov na dan. Se pravi, da se giblje zaslužek priložnostne delovne sile v Avstriji za 12 dni dela, kot to omogoča maloobmejni sporazum od 17 tisoč dinarjev do 40 tisoč. To pa je izdaten dodaten vir prejemkov kmetkega prebivalstva obmejnega območja.

● LE INFORMIRANI SO SLABO

Naši sezonski se torej z uspehom vvažajo. Z uspehom tudi zato, ker se znajo dvigniti glave, če tuji delodajalci ne izpolnjujejo obveznosti. Pa tudi zato, ker zaposlovanje delovne sile v zamejstvu v nobenem predelu ne povzroča kakih množičnih družbeno-političnih problemov ali škodljivih pojavov. Morda trpi deloma pridelovanje poljščin, toda izrazitih primerov opustitve kmetijske proizvodnje zaradi sezonskega dela niso opazili.

Ne, problem nimamo, — je dejal predsednik ideološke komisije tovariš Jančič, toda useno nas čaka poglobljena razprava o političnih aspektih sodobnega sezonstva. Kajti nepopolni podatki kažejo, da je le 27 odstotkov vseh sezoncev, tistih s potnimi listi, članov SZDL. Skratka, velika večina jih je izven družbeno političnih organizacij in so povrh vsega še ves čas dela v tujini brez informacij o dogajanjih v domovini. Te stvari bomo morali pač še temeljito proučiti in prilagoditi specifičnosti življenja sezonskih delavcev.

Da, treba bo. Je namreč še vrsta drugih stvari, ki v zvezi z zaposlovanjem naših občanov v tujini ni urejenih. Z Zah. Nemčijo nimamo nikakršnih socialnih konvencij, z Avstrijo pa take konvencije šele pripravljajo. Se pravi, da naši delavci zakonito ne morejo biti v inozemstvu deležni nikakršnega socialnega varstva. Tega jih pa ne ve veliko, ker je informiranost sezoncev, ki odhajajo na delo v tujino, premajhna in enostranska. Tistim pa, ki ostajajo doma, ne gre v glavo, da se bo sezonec iz vrst kmetkega prebivalstva, ki je pri nas zdravstveno zavarovan v okviru kmetijskega zavarovanja, v tujini delovno izrabljal, ko bo pa izčrpan in bolan, pa bo doma v breme družbi. To pa so stvari, ki jih morajo občinski odbori SZDL svojim občanom — sezonscem temeljito pojasniti.

E. HRAUSKY

Odhajanje prekmurskih sezoncev na delo bistveno ne ovira proizvodnje poljščin

ogledalo

PETER USTINOV, angleški filmski igralec, je odgovoril na vprašanje, kaj meni o slavi: »Slava je zelo spremenljiva. Kdor sedi samo na lorberjevih vencih svoje slave, se mu bodo ti kmalu spremenili v kaktuse.« (Nedeljski dnevnik, 6. septembra — »Film in šport«)

Peter Ustinov tega lepega izreka gotovo ni povedal v taki kuhinjski angleščini kot je kuhinjski prevod v slovenščino.

V Filharmoniji so koncerti že od konca leta 1963, razen simboličnih tudi komorni, medtem ko bodo le-ti pozneje v intimitetnejši dvorani šeste predvidene stavbe... (Naši razgledi, 5. septembra — »Orfej in Apolon«)

Ceprav ne poznamo natanko razmer v Lincolnovem umetniškem centru v New Yorku, si drzno trditi, da so koncerti simfonični in ne samo simbolični.

Ker dosegajo rejci za zadnji dve nogi s stegnom (sunki) doma in v tujini najvišje ocene, seveda žele, da bi imeli prašiči čimveč stegen ali pa vsaj štiri, kolikor imajo noge.

(Ljubljanski dnevnik, 9. septembra — Prašiči s 4 »stunkami«)

Kaj več kot štiri stegna bo od prašičev res težko doseči, ker jim v ta namen primanjkuje nog.

Francooski režiser Alain Jessua je dobil nagrado za svoje prvo delo — film »Življenje v Anversu«.

(Ljubljanski dnevnik, 11. septembra — Zlati lev za »Rdečo puščavo«)

Nagrado za debutanta je dobil francoski režiser Alain Jessua za svoj prvenec »Življenje v Anversu«.

(Delo, 12. septembra — »Zlati lev« Antoniju)

Mojsirski prevod naslova »La vie à l'envers« (Narobe svet ali tudi Naličje življenja) v »Življenje v Anversu« gre na račun Tanjuga.

5. PARADA NAIVNOSTI

SERIJA AKCIJSKIH REPORTAŽ – REPORTER TT – VELIKI KOMBINATOR

Zelenica naproday

Licitator

Zelenice so navadno zelene. Zlasti poleti in sedaj je poletje. Tudi nekaj njih je bilo zelenih, toda nikarte, vse bi se lahko še slabše končalo!

Zazidalne parcele, posebno v mestu, so konjunktorno blago.

Izrabite konjunkturo, izrabite ugodne okoliščine, ugoden gospodarski položaj in ljudje vam bodo sami tlačili denar v žep. Se branili se ga boste, toda oni vas bodo nagačili z denarjem, takja je ta red!

Zadnje dni smo kombinirali kombinacije velikega kombinatorja in se odločili, da bi sredi Ljubljane prodal kakšen parcel, kakšno zelenico, jo enostavno samovoljno določil za zazidalno parcelo in sika. Evo kupčije!

Kot rečeno, zazidalne parcele, posebno zelenice, posebno sredi mesta so zelo konjunktorno blago.

In res je bilo!

Zelenica ob Večni poti, ob hišni številki 23, ki se razteza pred Studentskim naseljem, je bila tako ljubka in primerna, da sem jo čisto zares sklenil prodati. Bila je dovolj dolga, okoli osemdeset metrov in polovico toliko široka, kot nalašč za vrstne hišice.

V dnevnem časopisu smo za male denarje objavili skromen oglas:

● Na območju mesta Ljubljane razpisujemo javno licitacijo zazidalne parcele za individualno gradnjo. Ponudbe pošljite na oglasni oddelček pod »Stanovanjska zadruga X«.

Nekaj dni kasneje smo dobili za dobre pol kile ponudb. Povabiti vso množico interesentov ne bi bilo niti fair, niti pametno in najmanj taktično. Med interesenti je bilo namreč nekaj oseb, ki se na zazidalne parcele preveč spoznajo.

Dan poprej smo torej temeljito izmerili zelenico, ki naj ne bi bila več zelenica. Zakolčili smo parcele za izgradnjo tipizirane vrstne hišice, tipa dvojček. Sto trinideset kvadratnih metrov — po dva tisoč petsto dinarjev za kvadratni meter.

Nihče nam ne more očitati odrinjanja! Skrbno izbranim interesentom smo poslali vabila.

Minuli četrtek ob treh popoldne smo začeli z veliko kupčijo!

Na razglasno tablo, ob poti, ki pelje v študentsko naselje, smo prilepili skromen lepak — LICITACIJA ZAZI-

DALNE PARCELE ZA INDIVIDUALNO GRADNJO.

Ob treh smo po parceli še šarili z merilnimi letvami, s stativom za teodolit, vendar brez teodolita, ter z metrom še enkrat izmerjali parcele.

— Ali je tukaj licitacija? so nas spraševali.

— Da tukaj, malo počakajte.

Interesenti so hodili okrog zelenice in po zelenici med rdečimi obarvanimi količki in kritično ogledovali bodočo zazidalno parcelo.

— Ali je tip hiše predpisan? me je vprašal neki starejši tovariš z roževinastimi očali.

— A seveda, sem važno priklimal in zabijal količek. Tip A6 — vrstna hišica, tip dvojček. Malo počakajte, bomo takoj začeli.

Bilo je nekaj čez tri in začuda sem opazil, da se je sukalo okrog naše zazidalne zelenice precej več ljudi, kot pa je bilo povabljenih.

Kar bo, pa bo!

Pod šibko drevesce smo postavili zložitveno mizico, razgrnili sponsojzen načrt neke vrstne hišice, nekaj brezveznih papirjev z obrazci in kupljen blok z natiskanimi listi POTRDILO O VPLACILU. Skrbno sem premeril obraze okrog mizice, si pogledil nalepljene brke, hvala bogu, nobenega znanega obraza. Začeli smo.

— Tovariši, zazidalna parcela številka 317 b skozi tri je kot najbrž že veste naprodaj. Na zazidalni parceli 317 b skozi tri, ki je last stanovanjske zadruge »Možeta Hladeta« bi namreč moral po urbanističnem načrtu stati petnadstropni stanovanjski blok, ki bi sploji študentsko naselje v zaključeno celoto.

Foda strokovnjaki so ugotovili, da geološka sestava tal ne ustreza za tako veliko stavbo, medtem ko je za vrstne hišice ugodna in zategadelj je prišlo do licitacije, odnosno je parcela 317 b skozi 3 namenjena individualni gradnji.

Prenapeti interesenti so začeli siliti z medklici, vprašanji in podvprašanji, da smo komaj utegnili odgovorjati.

— Izmere parcele so majhne?

— Kakšna je pa cena po kvadratnem metru?

— Ali je načrt vračunan v ceno zemljišča?

— Tovariši, počasi! Načrt ni vračunan v ceno zemljišča, zasedaj je na prodaj le zemljišče za neposredni izkop, to je 77 kvadratnih metrov, odnosno 154 kvadratnih metrov za dvojčka. Cena za kvadratni meter je dva tisoč petsto dinarjev, glede vrtička in bliz-

nje okolice se bomo domenili nekoliko kasneje, čim bo izgotovljen načrt za novo traso Večne poti. Resni interesi naj se javijo pri zapisnikarju in vplačajo deset procentov, to je 19.000 dinarjev.

Po medsebojnih dialogih, monologih in še mnogih vprašanjih, na katera smo komaj, komaj lahko še odgovarjali, se je pred zapisnikarja zgnel grozd interesentov. Prvi se je odločil A. L. iz Podutika, ki je vplačal 19.000 dinarjev, mi pa smo mu dali Potrdilo o vplačilu, na katerem je bil mimo razmazanega žiga odtisnjen z gumijastimi črkami otroške tiskarne še naslov STANOVANJSKA ZADRUGA JOŽETA HLADETA — LEPI POT 6 LJ.

— Tukaj se podpisite, prosim!

— Kaj pa sedaj?

— Prihodnji teden, koncem tedna vam bomo poslali ponovno obvestilo, nakar boste vplačali še ostali znesek, ter 22.000 za načrt ter na sodišču overili pogodbe in potem zaradi nas lahko začnete z izkopom. Kot veste je hiša tip dvojčka, zato je dobro, da se sami pomenite, s kom jo boste imeli.

Ob študijah načrta, ki je še kar nekako sodil na izmerjeno zemljišče, je še šest interesentov, v glavnem iz okolice Ljubljane — iz varnostnega koeficienta smo povabili le ponudnike iz okolice — vplačalo zahtevani polog, medtem ko se nam je ob koncu zataknilo.

Tovariši Jože S. ni hotel plačati pologa.

Cudno je tole, kakaj pa deset procentov?

— Tak je običaj tovariši, mi ne moremo tvegati. Če se kasneje premisliš, vam polog zapade.

— Hm ja, kar takole vplačati devet-najst tisoč.

— Nihče vas ne sili, interesentov je še veliko, prednost smo dali ponudnikom.

— Cudno je tole, čudno.

— Kaj je čudno? Sicer pa, ne bomo se prepirali z vami, črtaj ga iz spiskala sem dejal zapisnikarju.

Možakar me je krepko zaskrbel, ker bi nam lahko prav vse pokvaril. Prišel sem ga prepričevati in ga odpeljal stran od mize na parcelo, da je najin pogovor tekel nemoteno, predvsem pa, da nas niso slišali ostali, ki kar niso in niso hoteli oditi. Mož je vsekakor nekaj sumil, vendar si ni upal z besedo na dan.

— No ja, saj nič ne rečem, parcela je v redu, ampak...

— Kaj, ampak?

— Takale licitacija...

Povzpeli se mi je na vrh glave: Imel sem ga zadosti.

Sicer pa, ne bom se z vami prerekal. Pridite jutri zjutraj v našo pisarno na Lepi pot 6 pa se boste s šefom pogovorili. Kaj me briga, kaj vi mislite.

To ga je delno pomirilo in rekel je, da bo prišel. Toda dvorek je sedaj tako naglo odšel, da sem bil v hipu prepričan, da je odšel na Lepi pot 6. (Tovariši z ljudske tehnike, oprostite nam, če smo si sposodili vašo hišo!)

Takoj ko smo se rešili nadležnega, smo pospravili mizo, pobrali načrte, papirje, merilne letve in seveda denar ter odšli.

Rezultat — sto trinideset tisoč dinarjev!

Bogme, zares se je izplačalo, pa čeprav nam je šlo precej za nohte.

V bojazni pa, da ne bi kdo izmed interesentov že naslednji popoldan pričel razkopavati zelenico, smo denar vrnili še isti večer. Opravičili smo se in povedali, za kaj je šlo. Niso bili hudi, bolj razočarani — zaradi zazidalne zelenice.

Priznam, da se tokrat iz povsem razumljivih in zlasti varnostnih razlogov nisem podpisoval kot Ostop Bender in tudi sicer sem se držal bolj ob strani.

Sicer pa vam svetujem: kadar vplačujete visoke zneske, se ne sramujte biti pazljivi, pa si npr. nekoliko podrobneje ogledajte vsaj pečat, ali pa vprašajte za pooblastilo. Naivnost se pogosto krepko maščuje!

TONJE FORNEZZI

NEVSAKDANJI NAŠ POKLIC VSAKDANJI

Pretepače petje in glasba pomirita

Ko gre Leo ob štirih ponoči domov si poti ne krajša s popevanjem ali poživljavanjem kakšne pesmice.

Raje gre domov skozi park, da se nadihava svežega zraka in da mu da ptičje petje inspiracijo za naslednje dni.

Uspavanka za v posteljo ne potrebuje, saj je bil vso noč na nogah in je zaspan.

LEO RANTH, petindvajsetletni šiskar, je že dve leti pevec v baru Nebotičnik.

Njegov delovnik se začne ob desetih zvečer in se konča ob štirih zjutraj. Šest ur petja.

Za Ljubljano pravijo, da je dolgočasno mesto. Posebno zvečer nimajo mladi ljudje kam iti. Glasba je le v Nebotičniku, v Rtu in v vseh treh ljubljanskih barjih. Ali ti veš kaj je temu vzrok? Ali je pri nas premalo pevcev in godbenikov, ki bi igrali v lokalih?

Vse tvoje trditve drže. V Ljubljani je premalo glasbe v lokalih. V barjih pa pevec in glasbeniki neradi delajo, ker je to utrudljivo in ne pravi dobro plačano. V Ljubljani sta le dva poklicna barska pevca.

Kako to, da si postal pevec v baru?

Preden sem šel k vojakom sem se izučil za optika. To je lep, miren poklic, ki mi je všeč, žal pa je preplačano plačan. Z glasbo sem se ukvarjal že od svojega osmega leta. Najprej sem igral violino (oj, kako lepo...), potem pa sem igral v študentskih ansamblih kitaro. Ko sem prišel od vojakov sem začel peti.

Proči si zapel...?

Igrali smo v Kranju. Za novo leto, bilo je 1961 leta, ni bilo dovolj glasbenikov in da je bilo več slišati, sem postavil predse mikrofona in začel peti. Potem sem vso noč pel in igral kitaro in ker so bili poslušalci z menoj zadovoljni sem sklenil, da bom še pel.

Kako si prišel v bar?

Z družbo smo se »zakrokal« in šli smo v Nebotičnik v bar. Ker v baru ni bilo pevca, moja družba pa je vedela, da včasih pojem, so me nagovorili, da sem šel vprašati če mi donolijo, da zapojem z njimi nekaj pesmi. Zapel sem in glasbeniki so mi predlagali, da naj še pojem. Še isti večer smo se dogovorili, da ostanem pri njih v službi, se zdej sem tam.

Pa si znal dovolj popev?

Ko sem začel, sem jih znal le okrog deset.

Pa zdaj?

Pojem okrog 300 popevk, romanc in narodnih pesmi.

Tvoja najljubša pesem?

Somertime. Zelo rad pojem tudi bluese in twiste. Hitre pesmi mi bolj leže kot počasne.

Kaj pa najboljš nerad poješ?

Vačke in polke.

S kakšnimi težavami si se v baru največkrat spoprijel?

Ko so ljudje pijani precej sitnarijo. Tudi precej glasni so velikokrat. Najhuje pa je, če se stepejo. Takrat začnemo hitro igrati in peti, ker glasba pretepače pomiri.

Kaj pa ti tam ugaja?

Všeč so mi vsele družbe, ki se znajo zabavati. Takim zelo rad pojem.

Pevci, ki pojejo v nočnih lokalih le včasih, se zelo boje tobačnega dima. Kako se ubraniti tega?

Se pičaje se težko ubraniš, dimu se pa ne moreš. Ko sem doma, grem pogosto na dolge sprehode v naravo, da se mi pljuča prezračijo.

Ali je težko delati ponoči?

Sprva sem bil tako zaspan, da bi lahko zaspal tudi stoje za mikrofonom. Zdaj sem že navajen tega. Zamenjal sem dan za noč.

Koliko pa dobiš mesečno za svoje petje?

Okrog 50 tisočakov.

Se o svojih načrtih mi povej?

V tem poklicu bom ostal. Ko ne bom mogel več peti, bom igral kontrabas. Zelo rad bi kdaj javno nastopil. In še nekaj: rad bi imel dovolj časa in denarja za razvoj svojih duševnih konjčkov. Zbiram namreč gramofonske plošče in fil-mam z ozkim trakom.

GENO

sveže oprani lasje?

Fit pomaga, da postanejo mehki in voljni

PO NAŠI DEŽELI NEKOČ IN DANES

NA OBISKU PRI ZAHODNIH SLOVENCIH

● KANALSKA DOLINA

Dal časa me je mikalo, da bi si ogledal veličastne gore zahodnih Julijcev. Zelen sem prepotovali kraje, kjer prebivajo zahodni Slovenci, Kanalsko dolino. Rečijo in Benčko Slovenijo. Letos se mi je želja uresničila.

Onstran meje pri Ratečah smo, Pogled na veličastno severno steno Mangarta so nam zastirali težki sivnati oblaki, ki jih je lahčen veter odnal in podil proti Kanalski dolini. V Trbižu je začelo rostiti. Trbiž je važno prometno križišče. Nemški napis nad vsemi javnimi lokali delajo vtis, da je to nemški kraj, kar pa ne drži. Tu živi tudi veliko Italijanov. Mesto ima zelo dobro razvito trgovino z Nemci iz Avstrije, ki pridajo še posebno radi kupovat in piti vino, ker je veliko cenejšo kot v Avstriji.

V Zabnicah je pošljalo sonce. Bila je nedelja, na vasi so se zbirali možakarji in slišali smo domačo slovensko besedo, korosko-ziljansko govorico. Tu živi 90 slovenskih in 85 italijanskih družin, nemški sta bili le dve in sta se izselili.

Mogočne lepote zahodnih Julijcev, posebno doline Zajezra pod orlikom Vilen in Montajem, kamor je tako rad zahajal dr. Kury, privlačljajo številne tujece. Ki poleg šole pomagajo potujevalci Kanalsko dolino, ki je bila pred prvo svetovno vojno se prav tako trzajo slovenska kot sosednja Ziljska. Na Višarje, kjer sta nekdanji službovala Matija Majar-Ziljski in Kaver Meško, nas danes v nekaj minutah potegne vzpenjača. Slovenski turisti, ki zaide v Kanalsko dolino pa v cerkev v gotovo obično tudi grob brata pesnika Prešerna. Pri glavnem vходу v cerkev je vidna nagrobna plošča z besedilom: »Tukaj počivajo čistilni go-spod fajmošter Juri Prešern, ki so službo fajmoštra 30 let opravičali. Rojen 24. marca 1805, umrl 7. oktobra 1868.«

Za planince bo tudi zanimivo, da je v Ovčji vasi pokopan slavn in drzni gorški vodnik Anton Olitzinger, ki je dr. Kury o njem napisal celo knjigo. Dasi rojen Slovenec je njegova nagrobna plošča nemška. Oba njegova sinova sta se izselila in živita v okolici Pilberka na Koroskem. Na zid hiše, kjer je dr. Kury prenočeval 50 let, ko je prihajal na ture, so italijanski planinci videli spominsko ploščo. Nedaleč od vasi je ob poti v gozdu dobro ohranjeno vojaško spominsko iz prve svetovne vojne, kjer so pokopani vojški 59 planinskih legije.

Dobro vir dohodkov za Kanalsko dolino so rozdovi. Še izra časa Franca Jožefa I. imajo kmetje listine, ki določajo, koliko lesa letno sme vsak posekati. Te pravice jim priznava še sedaj Italija. Nekateri kmetje lahko posekajo 20 kub. metrov, reže kmetje pa tudi do 40 kub. metrov smrečevga ali borovega lesa, ki ima ceno okrog 18.000 lir za kubični meter. Kanalska dolina ima tudi lepe pašnike, kjer pasejo govedo in izdelujejo surovo maslo, ki ga prodajajo po 200 lir kilogram. Mleko namreč težko prodajo in je le po 100 lir liter. Da lahko

preživijo pozimi živino je največ travnikov. Zilja sploh ne sejejo. Zadnje leto so opustili še koruzo, ki zaradi hladnega podnežja ni več dozorela. Sadijo v glavnem le krompir, fižol in povrtnine. Pozimi zapade toliko snega, da ne morejo nikamor od doma. Domačini ne hodijo več na delo v tujino in so zaposleni večinoma doma. Dekleta so kot majerice na planinah, možki pa sekajo in tečejo les. Ker se precej gradi, je veliko tudi zidarjev, ki zaslužijo po 5.000 do 6.000 lir na dan. Precej jih je opustilo tudi delo v rudniku v Rablju in so jih nadomestili Sijci.

V Zabnicah, Ukvač, Ovčji vasi in na Višarjah služujejo duhovniki iz Benčke Slovenije, ki del cerkvenih opravil opravljajo slovensko. Napis na križevem potu v cerkvah so slovenski. Cerkevno petje je samo slovensko. Napis na nagrobnih spomenikih pa so slovenski, nemški in italijanski. Materini jezik je v vseh omenjenih krajih slovenski. Domačini pravijo, da so koroski Slovenci. Stari govore doma z otroci slovensko in jih učijo tudi slovenskega branja. Sole učijoje verouk tudi slovensko, Italijansko pa ga morajo učiti na zahtevno škotlje. Stari sišimo tudi nemško in italijansko Mladina, ki se je naučila v šoli italijansko, se se kaj rada pogovarja med seboj Italijanko. Prav isto se dogaja pod Avstrijo s koroskimi Slovenci z nemščino. Sole potujevalnice so pač prava kuga za narodne manjšine.

Leta 1939 so po sporazumu med Hitlerjem in Mussolinijem izselili iz Kanalske doline Nemce in precejšen del tistih Slovencev, ki so se zaradi narodne ne-ljubi so jih na domove koroskih Slovencev, ki so jih odpeljali v Ovčje vasi. Naseljevalce spet preguje s svojimi domaći. Oni, ki so si na Koroskem kupili kmetije, so ostali tam, nekaj pa se jih je vrnilo domov. Kanalska dolina ima tudi lepe pašnike, kjer pasejo govedo in izdelujejo surovo maslo, ki ga prodajajo po 200 lir kilogram. Mleko namreč težko prodajo in je le po 100 lir liter. Da lahko

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Stolbica (v ozadju Kanin)

Streljaj od Beltincev:

Fazane vidvamo, zlasti zdaj, ko prihaja njihov čas, tudi v gručah. Pasejo se le kje na kakšnem travniku in tu in tam nam kak tudi »prestriže« cesto, ko se peljemo mimo. Toda videti jih kar devet tisoč naenkrat, »na kupu«, pa se človeku le ne pripeti tako pogosto...

Iz Beltincev, ki so kakih deset kilometrov oddaljeni od Murske Sobote v Prekmurju, smo zavili v levo.

Kak kilometer in prišli boste do farne »Fazane« — nam je dejal lovec, ki smo ga slučajno srečali v vaški gostilni. Tako je namreč uradno ime ene največjih farm fazanov v naši državi.

Tik pred vhomom nas je najprej bahavo pozdravila štorjka, ki je bivačarila na stehi tipične prekmurske hiše. Nato smo zavili v desno in prvi hip se mi je zdelo, da smo prišli v lepo urejen in negovan kamp. Nizke, pritlikave, mrežaste koje, ki so bile tu in tam zaradi pripekajočega sonca pokrite s polvinilastimi plaitami, so dejansko bile bolj podobne šotorom, kot pa estajama za tisoče in tisoče fazanov.

Podobne občutke je imel verjetno tudi g. Enrico Pagliacini iz Torina, ki je prav tako prišel v upravo revirja, kjer je moral odsteti najprej pet dolarjev za dovoljenje za lov, nato pa za odstrel siehernega fazana dva dolarja; če pa se je hotel posladkati s fazanovim mesom, je moral dodati še dva dolarja.

Toda, on jih je rad odšel, saj je lov na fazane v Prekmurju pravi užitek. Za to tudi ni nič čudnega, če niso avtomobilisti vseh znamk, s črno registrsko tabli-

FAZANJI RAJ

co z belimi številkami in znakom »I«, ki stoji pred murskosoboškimi hoteli, prav nič nenavadnega.

Tuji lovec, iz Italije, so najpogostejši gostje lovskih revirjev v Prekmurju.

Vendar, da ne bi kdo mislil, da jih streljajo na farmi. Ne, tam ni tistih velikih fazanov, ki se na oko tako brezbrizno pasejo po prekmurskih travnikih in žitnih ter koruznih poljih. Tu je, rekel bi, nekaka otroška klinika...

Ko sem bil tam, jih je bilo nekaj nad devet tisoč. Tistih najmanjših, kot krajcar krajcarju podobnih običajnim piščencem. V nekaterih kojah so bili že malce večji, medtem ko so tiste največje že izpuštili v posamezne revirje, kjer bodo na pitalskih dočakali čas, ko bo odstrel dovoljen.

Bilo jih je letos kar devetindvajset tisoč — pripoveduje soproga odsotnega upravnika, ki prav tako kot on živi le za fazane. — Skrbeti je treba zanje, kot za otroke. Zelo so občutljivi in majhna nepazljivost lahko povzroči katastrofo. Preveč močno sonce jim škoduje, dež prav tako. Tako hitimo s pokrivanjem in odkrivanjem, da je kaj. No, če je uspeh, potem smo zadovoljni.

Je velik interes za odstrel fazanov?

O, še kakšen! Tujcev je čedalje več, zlasti Italijanov.

Kolikšen pa bo letošnji devizni priliv od lova pri vas?

Počakajte do konca leta, pa vam

Mrežaste koje so polne fazanov.

bom povedala — se je zasmejala, iz njenih oči pa sem razbral, da bera ne bo ravno pičla, čeprav ta sport ni prav poceni.

Sicer pa vam tako ali tako ne morem ničesar povedati, ker ni moza doma. Hudoval bi se nad menoj, če bi vedel...

Taborišče na prelazu Zongo pred odhodom na Caco Aca. Višina 4700 metrov.

To pa je že resničnost. Prav razločno slišim: »Buenos días, caballeros!« Zdravi me glas, nekoliko raskav in pojoč. Stara Indijanka je poleg nas edina prebivalca prelaza Zongo, ki 4700 m visoko seka kordiljski greben in veže dolino Milluni na Altiplanu z Yungasom, bolivijskim rajem na zemlji, ki spada že v bujno porečje Amazonke in kjer ozeleni palica, ki jo vtakneš v zemljo. Tik pod samim prelazom je na amazonski strani zbirno jezero hidrocentrale, ki globoko spodaj, ko se dolina že razširi, proizvaja električno energijo za rudnike in prestolnico La Paz. V sušni zimski dobi polnijo jezero jarki, ki zbirajo ledeniško vodo in so vsevani v pobočja vrhov levo in desno od prelaza. Pri jezeru je ob skalo prilepljenih nekaj bajtic, ki so stisnjene skupaj kot lastovičja gnezda. V eni izmed njih živi starka, ki ji delata družbo le star, vsega naveličan volčjak in telegrafski drog, na katerem kot večna luč vedno gorj električna žarnica. Druge bajte so na voljo za skladišča in zatočišča elektrarniškim delavcem, ki se vsak dan s kamionom pripeljejo iz doline in opravljajo vsa potrebna dela.

Da, danes pa gremo! Po 50 dneh raznih zanimivih dogodivščin smo večerj zvečer glasno rešali, ali naj gremo na naš prvi pomembni cilj vsi skupaj ali pa naj ravnomočno odpravimo korak, je bila tako vabljiva in zmagala je alpinistično mnenje, da bo mogoče le šlo, če poskusimo s kombinirano alpsko taktiko tako, da vsi hkrati pridemo na prvi šeststisočak. Pred dvajsetimi dnevi je bila na vrhu Caco Ace mehška odprava, ki smo jo srečali v La Pazu. Od devetih članov jih je prišlo na vrh le pet, vsi pa so pripovedovali o silnih strmih, na ploščadih mehkega snega toliko, da smo o sami smeri in težavah že imeli določeno podobo.

Odpravili smo se, ko je sonce že bilo precej visoko in je stara Indijanka izrabila prilžnost, da na ostanku betonske plošče znova presuši svojo osnovno hrano — na soncu dehidriran krompir, ki si je v zadnjih meglenih in snežnih dneh že kar sumljivo navzel vlage. Spredaj nas je težil izdaten zajtrk, zadaj pa primerno rejeni nahrbtniki, tako da smo se močno opirali na smučarske palice, edino pomoč pri hoji. Že ko smo prečkali betonski jez, je našega benjamina Tineta premagalo: preveč hrepenenje je raztegnilo svoje bohinjske krake in jo ucvrl naprej pred drugimi. Karajoči glas vodje ga je le s težavo spravil nazaj v skupino. V teh višinah je pač geslo »Počasi se daleč pride!« precej na mestu, zato tudi onkraj doline in jezera, ko smo jo ubrali ob vodovodu, ni šlo pretirano hitro. Vodovod je odprt jarek, kakih 80 cm širok in prav toliko globok, vsekam večinoma v živo skalo ali pa dozidan. Na zunanji strani jarka je čevljev širok, precej raven rob, ki rabi ponekod namesto naših markiranih steza. V jarku je približno dlan tekoče vode, nagib pa ni prehud, tako da je hoja kar udobna. Kar žal nam je bilo, ko smo po nekaj vijugah navznoter in navzven po nasvetu morali v breg, po široki strugi hudournika. Potolazili smo se šele, ko smo po napovedi naleteli na jez in jezero, malo nad njim pa na pravo ovčjo ali lamjo stezo. Iz tira nas ni vrglo niti to, da je bila steza, ko smo jo opazili, vsaj 20 metrov pod nami, čeprav je po splošnem mnenju v teh višavah vsak meter višine dragocen. Steza se je hrabro vila proti desni, tu in tam je bil za kakim robom papirček od čokolade, na nekem mestu pa celo dve steklenici od črnega mehškega vina, pogostejše pa so bile ovčje in lamje markacije. Sicer je res, da je tu in tam v osojah steza kar na lepem v snegu izginila in da je šla navzgor in navzdol, bila je le spodobna steza in kar za malo se nam je zdelo, ko je na nekem travnatem parobku pod meliščem kratko in malo izginila. Ker nas je bilo šest Slovencev, smo imeli seveda takoj šest različnih mnenj, kod naj zdej gremo. Najbolj odločen na sva bila midva z Ivom in sva jo ubrala — jaz naravnost med velikimi šopi trave navzgor, on pa poševno desno navzgor. Večina je čaka-

la boljšega izida, ko pa sem z vrha skalnega odstavka pogledal nazaj, sem videl, da gredo za mano. Na melišču sem jih počakal, tačas pa se je tudi Ivo kar na lepem pokazal na desnem bregu grabe. Kjer sta se bregova sešla, smo proslavili snidenje s prvim počitkom. Kot domenjani smo razvili čokolade. Iz ovitkov smo razen rjave dobrote potegnili nekakšne vizitke. »SUMI«, smo prebrali. Spodaj pa:

»Ponesite naše pozdrave daljnim krajem. Veliko uspehov vam želi kolektiv tovarne in ljubljani in obrata »Gorenjska« Lesce! Gorenjska vam sledi s svojimi izdelki! Čemu skrbi, če dan je sladak! Kljub nebu, ki se je močno pooblačilo, so se nam lica zjasnila. Ne samo da so nas dodobra oskrbeli s svojimi izdelki, že doma so se domislili, kako kje daleč v samotni prav pride prijazno voščilo in slovenska beseda. Povem naj, da smo jim za domislek ob tej in drugih priložnostih bili kar hvaležni. Ker iz tub mleka ni bilo nobene pisarije, smo počasi odšli navzgor. Skalna strmina, ne prestrma, vendar pa vse, kar primeš, je tvoje. V jarku desno je bilo nekoliko boljše, voda je bolj in bolj glasno šumela, dokler nismo prišli do nekaj dni starega snega in po njem do ledenika. Z Lojzom sva jo mahnila naravnost navzgor, kjer sva med ledenimi »penitentiskami« mučeniki — kmalu morala nataktni dereze. Ko sva prišla na vrh ledene strmine, sva opazila, da so drugi krenili spodaj desno, obenem pa je ves ledenik zajela megla. Nekaj brezuspesna vpitja, nato pa sva šla na desno, kjer sva na pravem ledeniku z razpokami in vsemi drugimi značilnostmi ledenega cesarstva našli sled. Kam? Navzgor! Če-

SAN MARINO OB VOLITVAH

Republiko San Marino v srednji Italiji poznamo najbolj po številnih znamenjih, ki jih ta mala republika izdaja povsem upravičeno. Dohodki poštne direkcije so eden izmed najvažnejših kanalov za državni zaklad te republike. Drugi vir njenih dohodkov je turizem, tretji pa zunanja pomoč.

San Marino leži na visokem hribu Titano, ki se strmo dviga v sredini ravninske Romagne in je le nekaj kilometrov oddaljen od številnih in znanih kopališč pri Riminiju in na vsej obali Romagne. Zaradi tega skoraj vsak turist obišče to državo, ki je ohranila samostojnost še iz srednjeveških časov, ko je bil celotni italijanski polotok razdeljen v večje ali manjše države. Italijani vidijo v San Marinu ostanek svoje srednjeveške občinske samostojnosti in je zato zelo primeren vedevek, ki si ga je dala ta republika: »Libertas« — »Svoboda«. Iz Riminija je italijanska vlada pred nekaj leti zgradila tik do vrhove gore Titano moderno avtomobilsko cesto. Turisti prihajajo v trumah, parkirni prostori so vedno zasedeni, prodajalci spominkov in razglednic ter znamik prodajo svoje blago brez prestanka, gostilne so vedno polne žejnih in lačnih gostov. Marsikdo dovolj, da ga opeharijo s tako imenovanim »Muškatom San Marino«, o katerem vedo povedati vsi tisti, ki so ga pili, da je zelo slaba in draga pijača.

Gospodarstvo San Marina je danes v boljšem položaju kot pred leti, ker so mu v zadnjih sedmih letih priskočili na pomoč tako italijanska vlada kot Američani. Vse to potem, ko je bila s silo strmoglavljena levičarska vlada, ki je tu gospodarila od 1945 do 1957.

Emilija-Romagna je dežela, v kateri tradicionalno prevladujejo levičarske sile, komunisti, socialisti, republikanci. Republikanci, stara Mazzinijeva stranka, imajo prav v Romagni svojo trajnovo in dobežejo tu skoro toliko glasov, kot jih dobijo v vseh drugih krajih Italije. San Marino leži v sredini te rdeče pokrajine

in je zato razumljivo, da so tudi tu prevladovali socialisti in komunisti, ki so bili skupno na vladi dvajset let povojnih let.

V San Marinu vladajo po tradicionalnih zakonih; parlament se imenuje »Consiglio Grande e Generale« (Veliki in splošni svet) in je sestavljen iz 60 članov. Leta 1957 je prišlo do prevrata, ker so nekateri poslanci, izvoljeni na listah komunistične in socialistične stranke (ti dve stranki sta imeli skupno 34 poslancev, to je absolutno večino), presedali iz oportunističnih razlogov na nasprotno stran barikade, k demokristijanom in socialdemokratom. Za en glas so dobili večino nasprotniki levičarske

koalicije in nič ni pomagalo, da sta levičarski stranki izročili belo podpisane demistije vseh 34 svetovalcev, ki so pred razkolom sestavljali večino. V San Marinu je v tistih burnih dneh vladala še vedno levičarska vlada, v Rovereti, vasi ob meji z Italijo, pa se je v neko tovarniško halo vnela novo pečena vlada demokristijanov in socialdemokratov, ki se je na podlagi 31 glasov poslancev proglasila za edino pravo vlado San Marina in je zaradi tega zaprosila italijansko vlado za pomoč. Na podlagi stare pogodbe med San Marinom in Italijo je bila slednja dolžna na prošnjo male republike posojati karabinjerje, ki bi služili pod zastavo San Marina z malenkostno spremenjenimi značkami.

Takrat je v San Marinu še bilo nekaj več kot dvajset karabinjerjev, ki se niso znali kam obrniti. Italijanska vlada, takrat ji je predstavljal pokojni demokristijanski prvak Adone

Zoli, pa je vladi v Rovereti poslala na pomoč nič manj kot 150 karabinjerjev, hkrati pa je zaprla meje s svojo policijo in ni dovolila, da bi levičarski vladni nudi pomoč od zunaj. V nekaj dneh so morali levičarji kloniti.

V imenu pomiritev je nova desničarska vlada (v krščansko demokratski stranki San Marina sodelujejo tudi fašisti in liberalci) začela z aretacijami, s procesi, z izključitvami iz državnih služb. Najbolj prizadet je bil stari socialist Gino Giacomini, ki je bil dvajset let po vojni let državni tajnik za zunanje zadeve.

Takoj je novi vladi prišla pomoč iz tujine. Italijanska vlada je začela graditi avtocesto, ki je veljala dve milijardi in pol lir; ameriški ambasador v Rimu Zellerbach je pred volitvami 1959 posodil vladi 600 milijonov lir za gradnjo vodovoda. Zdej, pred novimi volitvami, je šel demokristijanski prvak Bigi v Ameriko, kjer naj bi dobil posojilo 600 milijonov lir, s katerimi bi morali zgraditi bolnišnico.

13. septembra so v tej mali republiki volitve, druge, odkar je oblast prevzela desničarska koalicija. Prve so bile leta 1959 in so potrdile desničarsko vlado iz Roverete. To pa so novi voditelji dosegli na svojstven način. Spremenili so dotlej veljavni volilni zakon. V San Marinu so volili le moški in večina jih je delala v tujini, ker doma niso imeli dovolj dela. Za tujino smatralo tudi Italijo, v večini izmed njih je delala prav v Italiji. Mnogo pa je državljansov San Marina, ki živijo v Ameriki in ti so pozabili na politični položaj v svoji rodni državi.

Vlada iz Roverete je za volitve leta 1959 izdala odlok, po katerem so lahko državljani, ki bivajo v Ameriki, volili s pismom. Olajšava ni veljala za tiste, ki so bili raztreseni po Evropi. To je bilo tudi razumljivo, kajti tisti, ki so delali v Evropi, so bili večinoma delavci in so bili levičarsko usmerjeni, tisti v Ameriki pa so imeli drugačne politične ideje. Da bi volili evropski izseljenci, so morali potrošiti težke tisočake za vožnjo domov, »Amerikanci« pa so le vrgli svoje pismo v poštni nabiralnik. Takoj se je izvedelo, kako so volili »Amerikanci«: 546 za krščansko demokracijo, 101 za socialdemokrate, trije za komuniste, eden za socialiste. S temi glasovi si je vlada iz Roverete zagotovila večino v Consiglio grande e generale.

Letos so dali volilno pravico ženskam, ki smejo le voliti, ne morejo pa biti izvoljene. Desničarska vlada je prepričana, da bo zaradi tega spet zmagala na volitvah 13. septembra.

V republiko San Marino vlada zelo močno pritiska na opozicijo. Opozicijski poslanci nimajo vplogleda v državne proračune, prav tako ne v volilne sezname, pristane opozicije ne dajo državnih služb. Že vnaprej je določeno, kdo bo zasedel to ali drugo državno službo, ker so natečaji tako prirojeni, da služijo tem namenom.

Nezadovoljstvo se je razširilo tudi med srednjimi sloji prebivalstva. Skupina intelektualcev je pred kratkim ustanovila »Gibanje za ustavno svobodo« in se bo tudi predstavila s samostojno listo na volitvah. To novo meščansko gibanje noče nič drugega, kot da bi tudi v San Marinu veljale tiste svobodine, ki so v veljavi v zahodnoevropskih državah.

Vlada pa ima na svoji strani glasove »Amerikancev« in glasove tisočih žena, kajti obljubili so, da bodo po volitvah izglasovali zakon, po katerem bodo župniki dobivali dobro plačo in pokojnino. In prav župniki so tisti, ki lahko dosti odločijo o usmeritvi ženskih glasov. Italia docet.

Tinetov vzklík, da je zunaj nebo jasno kot ribje oko.

Preden nas je doseglo sonce, smo pripravili na kuhalihih nekaj tople vode: ali smo ji rekli čaj ali juha, pa več ne vem. Zlezili smo odvečno opremo na kup, jo prekrili s sotorom in obtežili s kamni ter družno krenili okoli stene na levo. Nedaleč smo odkrili ostanke tabora Mehikancev, nato pa smo se zagrizli v ledeno strmino, kjer je že rabil cepin in smo nekateri pustili smučarske palice v bližnjih skalah. Greben, ploščad, nato razpoka, okrog katere smo zlezli v stometsko ledeno strmino, kjer so bili še opazni sledovi Mehikancev. Nad strmino nekaj ramen, nato pa dolga ploščad, kjer je sneg že spuščal noge do kolen vase. Dala nam je kar precej opraviti, tudi počitek nasredi je bil nujen. Ko smo zavili okoli vršne piramide, smo pustili ob gazi še nahrbtnike in jo nekako ob enih popoldne primahali do grebena, ki pelje na vrh. V dobrem snegu in ledu smo kar hitro prišli do skrbine, nad katero se dviga vrhna opast. Dalje je šlo bolj previdno in počasi, navdušenje nad razgledom na Altiplano skozi luknjo, ki jo v sneg napravi cepin, je narekovalo varovanje in previdnost. Raztežaj Lojze, raztežaj jaz, pa spet Lojze. Še nekaj korakov: vrh!

Končno, vrh, 6094 m! Štiski rok, trepljanja po ramenih in iz žepov privlečena okrepčila. Pod nami na eni strani Altiplano, ki se monotonno izgublja na obzorju in ga poživljajo le številna jezera. Tistole, skoraj morje, bo Titi-caca! Na drugi strani, proti Yungasu, pa gledajo iz oblakov le višje konice vrhov, vse drugo je kot v vato zavito v meglo. Na treh straneh se v daljavi bleščijo v soncu vrhovi, ki dajo slutiti, da je v Cordillieri Real možno peš še videti. Veselje nad prvimi uspehom nas navedla, pa počasi za njima. Mogoče pa se bo mo- če videti! Slikanje: še malo bolj proti desni ali levi, še ti počakaj: nato pa, kot vedno, sestop.

Navzdol je šlo seveda hitreje in laže, kar kmalu smo bili pri nahrbtnikih, ki smo jih takoj krepko olajšali. Po dopoldanskih stopnjah je šlo tudi že celec hitreje in laže, kar hitro smo bili v strmini, kjer smo organizirali nekako varnostno verigo. Preko ram do palic, še snežno pobočje in prišli smo v davišnji tabor.

Kuhalniki, tekočina, tekočina, tekočina. Menil sem, da si lahko privoščimo še en bivak in sestopimo naslednji dan, toda drugi so hoteli takoj v dolino, čeprav se je že mračilo. Na pleča smo naložili še vsi shranjeno opremo in se domeniili, da gremo kar po večeršnjih stopnjah. Naprej sta odšla Ivo in Tine, drugi pa počasi za njima. Kmalu smo prišli do črne svetilke. Po plesu luči na ledeniku smo cenili, kje sta prva dva. Ko je bila luč na nekem mestu dalj časa, smo zavpili, kaj je. Tine se je hudobno posalil, da se je za njim podrl most čez razpoko, kar pa na srečo ni bilo res. Že v trdi temi smo bili na koncu ledenika, kjer smo sneli dereze in zvrli vrvi. Po grušču navzdol je šlo še kar, le ko smo se odločili za sestop po lažji, Ivovi poti, ni ni ni hotelo biti na grebenu steze. Ko smo pregledali in obšli nekaj skokov, smo med snegom in kamenjem le našli tisti ostanek steze, ki nas je potem pripeljala do vodovoda. Dokler se ob njem nismo vsi zbrali, je Ivo skuhal Delamarisov delcane, ki je vsem kar prijal.

Na voljo smo imeli dve možnosti: kakih 200 m navzgor, nato po že znani stazi gor in dol do jezera in v tabor, ali pa kar ob vodovodu pa zunanji robu korita, kjer smo prišli v zložno navzdol. Neveščnost druge poti je bila, ker se je kot vedno našel kdo, ki je izjavil, da so spetoma baje predor. »Baje« je odločil, odšli smo ob vodovodu. Vem, da je spredaj korakal Lojz, za njim sem šel jaz, nato Ivo; Tine je bil brez svetilke, zato so zadaj naredili poseben vrstni red. Svetlobni stožec luči iz teme čevljev širok rob, noge se nekako same po sebi previdno postavljajo druga pred drugo na osvetljen trak, roke s smučarskimi palicami lovijo ravnotežje. Ovinki levo in desno, skale, ki visijo nad jarek in nas prisiljajo, da sklonjeni lovimo ravnotežje. Nato ob levem kolenu luč. Hidrocentrala. Kaže, da je konec položnega pobočja in da postaja gora kar z brega. Korak ne zastane, le volja dobi določeno smer: če zgubim ravnotežje, raje v vodo! Tu in tam se rob stopničasto spremeni, prvi se spotakne, nekaj krepkih besed, drugi pretipajo tisto mesto in dalje še bolj previdno postavljajo noge. Prvi napoveduje spremembe, vendar se vrsta raztegne. Nekajkrat se počakamo, nato dalje in dalje. Pol ure, ura, morda še več. Zaradi nepotosti postaja rahlo utrudljivo. Saj bo že kmalu ta jez! Ko možgani že zdavnaj pozabijo na predore, se Lojz nenadoma ustavi. Pogledi se dvignejo s svetilkami vred. Pred nami je stena, ki se na levi strmo lomi proti dolini, vodovod pa nesramno izgine v nekakšni luknji. Svetilka pošari še desno: plezati bo treba. Toda nel Mimo Lojza stopim v jarek in tipam s palicami, kjer je voda bolj plitva. Predora je dobrih dvest metrov, zunaj zlezem na rob in ugotovim, da dvojni žirovski čevlji odlično držijo vodo. Nekaj metrov dalje, ko je zadovoljstvo že popolno, je drug predor. Vanj stopim še bolj samozvestno. Takoj se zataknem. Nižji je kot prvi in ko se sklonim, z obžalovanjem ugotovim, da je tudi globlji. Voda sega nad čevlje; zbogom, suhe, tople noge! Nahrbtnik in cepin se zatika v klatis ledene sveče v vodo. Končno pa je tudi tega konec. Zvezde, nato spet predor, zvezde, še predor in končno spet zvezde. Nenadoma sva z Ivom sama, čakava, pa so predaleč. Rob, čevlji robu in kilometer in še kilometer tega čevlja. Včasih skočijo na stezo, ki se nenadoma pokaže na širših mestih. Kaj pa je spet to? S stene na desni visi leden slap in zapira pot. Nekaj krepkih udarcev in pot je prosta, seveda, na vodno stran. Za nameček še prha z zlomljene sveče. In končno, ko mi svetilka že skoro ugasne: jez.

Čez korakava kar dobro, zaustavi naju le prodnata strmina onstran. Nato cesta. Drog z žarnico, v pesjaku pa nekaj temnega, sotovi. Privlečeva ven taborni kuhalnik in pristaviva čaj. Ko drugi počasi priklopljajo za nama, pogledam na uro: 11. Brri! Kar brez čaja me potegne v ribo spalne vreče.

M. W.

LOJZE STEBLAJ

Električni grelniki vode »bojlerji« znamke

TIKI

V RAZLIČNIH VELIKOSTIH IN OBLIKAH ZA VERTIKALNO IN HORIZONTALNO MONTAŽO SO PRIMERNI ZA VSAK DOM IN GOSPODINSTVO, WEEKEND ALI POSLOVNI PROSTOR

Bojlerje imajo v prodaji vsa večja trgovska podjetja z elektrotehničnim in sanitarnim blagom

Prednosti:

- dveletno jamstvo
- priznana kvaliteta
- estetski izgled
- zavarovana organizirana in oskrbovana servisna služba

ZANTEVAJTE PONUDBE IN PROSPEKTE!

Srečanje z Markovićem na Lidu

Pet dolgih minut ploskanja publike po svečani predstavi bolgarskega filma »Breskov tat«, filma, ki je bil povabljen posebej na Lido. Tega je bil vesel tudi naš Rade Marković, ki v tem filmu igra eno glavnih in za priznanje odličnih vlog. Požel je zaslužni aplavz za uspeh tega skromnega, vendar silno skrbno izdelanega filma, katerega poglavitna zasluga je v tem, da je nam, ki poznamo Balkan, pričaral takšnega, kot je, drugim pa takšnega, kakršnega ne poznajo — vojaško in kulturno preteklost, ki je ni moč in ni potrebno izbrisati.

In o tem je tekel razgovor z Markovićem, ki v Benetkah ni ostal nezapažen, nespornost, mnogo je imel intervjujev z novinarji iz raznih dežel, intervju za italijansko televizijo in vse splošne simpatije ženske publike do ljubimca v oficirski uniformi premagane srbske vojake.

»Prvič sem igral vlogo ljubimca, in to zdaj, ko sem že malce v letih (ali je 40 let res že kasno za ljubezen?), toda vloga mi je bila od vsega početka zelo všeč. Ponudil mi jo je bolgarski režiser Radev, potem ko je bil videl nekaj mojih domačih filmov. V scenariju sicer vloga ni bila definitivno izdela-

na, z režiserjem sva potem skušala dati liku iste elemente, ki so bili potrebni, da bo pred gledalcem zaživel pristna podoba srbskega učitelja iz časa prve svetovne vojne.

»In kaj se vam zdi največja kvaliteta tega filma?«
»Kot so povedali tudi nekateri kritiki, je bila predvsem v atmosferi dobe, ki jo je režiser Radev uspel prenesti na film, duh časa, v katerem se je bolgarska vojska pripravljala na poraz, zavestno, pa vendar z melanholijo tistih dni in generacij, ki so vojno doživlele.«

»Kaj menite o bolgarskem filmu sploh?«

»Čeprav je njihova filmska industrija mlajša od naše, mislim, da se zaostaja za nami, predvsem ne v tehničnem pogledu. Oni imajo vsakakor boljši ton in še manjši, kar jim po pravici lahko zavidamo. Videl sem film režiserja Velčanova »Inspektor in noč«, film aktualnosti in pristnosti, odraz življenja sedanje Bolgarije. Zelo mi je bil všeč.«

Rade Marković se je skupaj z bolgarsko delegacijo na poti domov nameraval ustaviti v Ljubljani. V Beogradu ga čaka novo delo, filmske vloge in dve vlogi tudi v Ateizmu 212.

Rade Marković v vlogi srbskega oficirja v bolgarskem filmu »Breskov tat« režiserja Vala Radeva.

Beneške nagrade

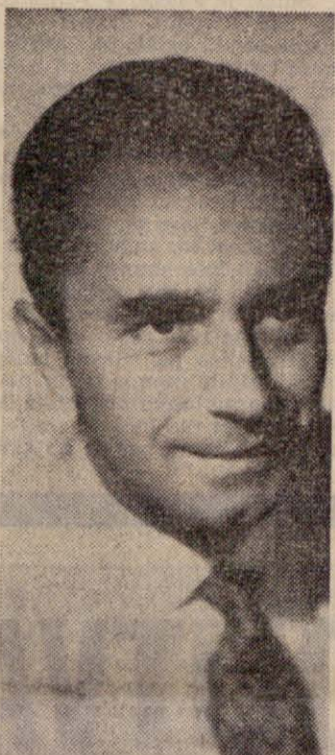
Razen M. Antonionija — zmagovalca na letošnjem festivalu, so bili nagrajeni še Francoz Alain Jessua za »Naličje življenja, ki je po mnenju kritike najboljši tuji film, dve posebni nagradi sta dobila Italijan Pier Paolo Pasolini za »Matejev evangelij« in Rus Kozincev za »Hamleta«, od igralcev je bil najboljši Anglež Tom Courtenay, od igralk pa Švedinja Harriet Anderson.

Najbolj iskana gramofonska plošča

Nagrada mesta Benetk za ameriški (neodvisni) film »Samo človek« mladega režiserja Michaela Roemerja, ki je nemškega porekla, med vojno je živel v Angliji, potem pa v Ameriki. Po več dokumentarnih in šolskih filmih je to njegov prvi celovečerni film, posnet na Jugu s črnci, brez profesionalnih igralcev, razen glavnega igralca Ivana Dixona in Abbex Lincoln, ki je pevka.

Michelangelo Antonioni: za »Rdečo puščavo« kot najboljši film festivala je dobil zlatega leva uradne žirije in nagrado kritike.

Monica Vitti v Antonionijevem filmu »Rdeča puščava«.

Na kosilu z M. Vitti in M. Antonionijem

Po desetih dneh letošnjega jubilejnega beneškega festivala — festival praznuje srebrno obletnico — vendar nekaj za vse tiste številne paparazze (fotoreporterje), nekaj, za kar se je vendar splačalo presedeti ure in ure v hall hotela Excelsior, zehati, opazovati uvelo evropsko buržoazijo s psički na rokah in krznenimi ogrinjači na ramah ter čakati. Niti Dirk Bogarde v smokingu, s tankimi nožicami, niti Adriano Celentano, ki obljublja poleg pesmi tudi film, za katerega bo scenarij kar sam napisal, niti prelepa starejša sestra Catherine Spaak — svetlo-

lasa Agnes niso mogli potešiti iskalec senzacij, filmskih tragikomedijskih temnih lagunskih nočeh in bolj ali manj izmišljenih skandalov. Festival je letos ubral povsem drugo pot, profesorju Luigihi Chiariniju je končno uspelo spremeniti vsaj fasado prireditve. Chiarini je nedvomno uspel, manj sicer v izbiri filmov, ki naj bi ustrezali novim, ostrejšim zahtevam festivalskih pravil, toda festival dobiva podoben resnobno kulturne prireditve. Ampak prav ali žal je bila ta podoba vse do Pasolinijevga filma dokaj dolgočasna na zunaj in na znotraj. Okoli Pasolinijevga »Matejevega evangelija« pa so se začele žgoče debate, ne zaradi umetniške kvalitete filma, ki je visoka, ampak ob načelnem vprašanju, ali je marksist lahko hkrati religiozen, odnosno ali je veren človek lahko tudi marksist? Debatu so spremljali neredi s pretepi, gnili jajci in podobnim. In vprašanje se nima dokončnega odgovora. Čuden je ta Pasolini ... Neki domačin nam je namignil: »Pameten je ta Pasolini, on že ve, kaj dela — naj kar takoj! No, in v jeku tega spora prihod dveh, ki sta že dolgo skupaj v filmu in v življenju: Michelangela Antonionija in Monice Vitti.

Začelo se je obleganje novinarjev, fotoreporterjev, televizije, radovednežev. Gneča je bila tolikšna, da se mi povabilo italijanskega producenta Antonia Cervija na kosilo z obema svečanimi italijanskima filma skrajni zdelo več resnično. Pa vendar, ko smo posedli v rdeče tapetirano dvorano Excelsiorja, ni bilo pravzaprav nič drugače kot prej in zunaj: brez zadrege in neugodja so se borili za najbližje sedeže okrog slavljencev vsi zvezdniki italijanskega žurnalizma. Odrivali so drug drugega, se gnetli in vsevprek spraševali, ušesa pa so prežala na odgovore. Bilo je zares zabavno, toda Monice Vitti ves hrup ni prav nič motil. Ves čas je bila neugnane, židane volje, žvrgolela je, odgovarjala, jedla in upirala oči čez mizo v svojega Michelangela — njegovo ime vedno zelo razločno in s poudarkom izgovarja. Mislim, da je bila duša vsega, kar se je dogajalo v dobrih dveh urah kosila, in bila je v veliko pomoč Antonioniju, ki sovraži vsako ekshibicijo, čeprav je bila ta majhna v primeri s tem, kar je čakalo v naslednjih dneh!

»Monica, tako ste zgovorni, le kako lahko igrate v filmih tišine?« M. Antonioni: »Na srečo sem jaz režiser in imam tako nekaj avtoritete ... vsaj na filmu.«
»Se bojite smrti?«
M. Vitti: »Bojim se letala. Poprej je bilo strah Michelangela, sedaj pa je ta strah prešel name in tako pač iščem nekoga, da bi ga prenesla nanj. Rekla sem pilotu, ki nas je vozil s Sicilije v Rim, naj ne bo tako nervozen, pa je bil vseeno. Ta pilot je sedaj mrtev, padel je z letalom na Vezuvi in se ubil.«
»Tako ste plašni, a vendar ste prevzeli vlogo Marilyn Monroe v gledališču?«
M. Vitti: »Vloge same se ne bojim, bojim pa se premiere,

ki bo že 19. oktobra v Rimu, prva evropska premiera tega Milerevega dela (Po padcu). Uboha Marilyn, hotela je, da bi ji nekdo pomagal živeti, pa ji ni nihče niti lasni mož.«

M. Antonioni: »Iz tega dela je negativna stran Millerja, Morda je dramo napisal, ko je bila Marilyn še živa, morda je imel celo magnetofon pod posteljo. In tak monsturni je živel s takim cvetom!«

»Gospod Antonioni, ali vas je usmiljenje do Soraye privedlo do tega, da boste le posneli tretjo zgodbo filma, v katerem prvič nastopa bivša iranska cesarica?«

M. Antonioni: »Delam tisto, v kar zaupam, verjamem v zgodbo. Ne gre za Sorayo, lahko bi bila čisto druga igralka.«

»Monica?«

M. Antonioni: »Ne, Monica bi bila tu žrtvovana, to ni vloga zanjo.«

»Monica, zakaj nečete v Hollywood? Ali vam niso obljubili šest milijonov dolarjev?«

M. Vitti: »No, in kaj potem? S tem bi lahko živela do smrti, jaz pa hočem delati naprej, in to dobro delati. Denar od določene vsote dalje nima več vrednosti.«

M. Antonioni: »In Hollywood dela slabe filme. Morda lahko kaj dobrega ustvari neodvisni ameriški film, toda če pride Goldwater, kaj potem? Spominjam se MacArthurja, Amerika ni za nas.«

»Toda zakaj ne delate aktualnih političnih filmov iz italijanske resničnosti, na pr. film o Nenniju, o tem, kaj hoče in koliko je uspel?«

M. Antonioni: »Nimam dovoljenja za vstop v poslansko zbornico, nihče ne more snemati v Montecitoriu.«

Fotoreporterjem je zadisala kava, ki so z njo zdaj stregli, vdrli so v salon, a še propagande je opazil Antonionijev nemir, zapodil je mladeniče v halo, Antonioni pa se je umaknil v kot na posebni razgovor z dopisnikom švicarskega lista. Monico Vitti so obkrožili italijanski prijatelji. Veselo je dalje pripovedovala o gledališču, iz katerega je pravzaprav prišla in v katerega se — vsaj začasno — vrača. Bila je čudovito razpoložena, lepa, mlada, povsem drugačna od žalobnih, naveličanih in osamljenih žensk, ki jih igra v Antonionijevih filmih. Bila je srečna!

paberki

Bivši filmski snemalec francoskega režiserja Philippa de Broca »Vloga ljubimca« — Jean Claude Chambon bo v kratkem posnel svoj prvi samostojni celovečerni film. Inspiracijo je dobil med prelistovanjem v Franciji zelo priljubljenega ilustriranega albuma »Nikalove stopinje«. Poleg nekaj manj znanih igralcev bo v filmu nastopil tudi Francis Blanche, ki se ga boste prav dobro spomnili iz filma »Babette gre na vojno«, kjer je igral vlogo nepozabnega »papa Schulza«.

Marjan Rus:

Komedijanti

V ODRSKI LUČI IN

V zvezi z Webrovo opero »Carostrelec« naj povem tole zgodbo:

Pred pričetkom predstave se pevci in igralci radi drenjajo na odru pred luknjico v zastoru in radovedno gledajo skozi njo, da bi videli, kdo vse sedi v gledališču, in kje so tisti njihovi znanci, katerim so priskrbeli ustopenice zastorja, ali pa vsaj po znižani ceni. Spotoma naj omenim, da navadno prav ti zastojkarji najbolj objedajo (po hrvaško: olajavajo) nastopajoče.

»Jojmene, jojmene!« je mlada pevka, ki je imela na luknjico v zastoru prilepljeno svoje zapeljivo oko, rekla svojemu tovarišu, ki je v »Carostrelec« pel vlogo divjega lovca Gašperja. »Ti, v prvi vrsti sedi sam škof z rdečo kapico na glavi. Danes moraš pa tretjo kitico v svoji razuzdani pesmi izpustiti, da ne bo pohujšanja!«

V tej kitici poje basist besedilo, ki bi se poslovenjeno takole glasilo: »Karte kocke in deklet, ki okroglih prsi je!« Sicer je priporočal to opero celo šolski svet za dijake nižje gimnazije, vendar šolski svet ni škof!

»Kaj me briga škof!« odvrne pevec, »toda, da zamere ne bo in da ne bom škofa spridil, bom besedilo že kako izpremenil!«

Med petjem je pevec pozabil na škofa in na svojo obljubo in se je šele tik pred nesrečnim desedilom spomnil, da je treba besedilo spremeniti. Na hitrico pa mu zdaj ni padlo nič primernega v basovsko butico. Poprskal se je po svojih funaških prsih in zapel: »Karte, kocke in deklet, ki okroglih tralala!« —

Opolnoči lije Gašper v »Volčji jami« krogla za puško in jih pri tem šteje: ena, dve, tri ... itd. Vsa kokrat se čuje iz ozadja odmev, katerega je na Dunaju »fabricirala« neki član zbora. Ko sem nekdo v tej vlogi izgovoril besedo »zweie« (izg. cvej = dve), sem začul iz globine odra zategnjen odmev »zwo« (izg. cvo). Tako štejejo Dunajčani v svojem narečju. Torej le ne drži pregovor: »Tako kot kličeš v gozd, tako bo odmevalo iz gozda!«

Kot da nobenega poštenega dela ne bi imeli, so solisti na hodniku iz gledaliških programov strigli nazive oper in te trakove lepili na garderobe. Tako so na primer napis »Carostrelec« nalepili na vrata garderobe, v kateri je kraljeval basist, poznan nedeljski lovec. »Prodana nevesta« je bilo napisano na garderobi kolegice, ki se je šele na stara leta poročila, in »Pikova damas« na vratih sobe, v kateri se je oblačila pevka, ki je bila strastna kvartopirka. Dolgo so razmišljali, kam naj prilepijo napis Mozartove opere »Čosi fan tutte«, pa je direktorjev sluga vzel ta listič in ga prilepil na vrata damskega stranišča. Kdor ne ve, zakaj prav tja, naj vpraša nekoga, ki zna dobro italijansko.

Med vojno se je moj kolega včasih sestal z družbo zanesljivih prijateljev, ki so bili istega »mnenja« skupno so kritizirali takratni sistem in se tolažili, da bo vojna kmalu konec. Nekega dne pride na Dunaj nekaj mojega kolega in prosti strica na naj ga vzame zvečer v »narodniško družbo«. To pa ni bilo tako enostavno, četudi si je mladi oficir v civilu prisrčno želel preživeti nekaj prijateljev ur v družbi teatrskih ljudi.

Ta človek je namreč nosil v gumbnici neki zlat znak, ki je pričal, da je zaslužen čaka takratne neslavne stranke. Ker pa je strico obljubil, da si znaka ta večer ne bo pripel, ga je ta vzel s seboj v družbo. Dogovorila sta se, da bo nečak, kadar bo kdo najbolj posnel in stranko nevarno prekinjal, vstaknil znak v gumbnici.

Naš dirigent, po rodu Čeh, je žalil stranko in njegova vodja s primernimi izrazi: »Ta idiot, ta norec, zločinec, baraba ...«

Na tem mestu pa je z odprtimi usti obstal in bulvil v blesteči znak na smrkolincem suk-

Marjan Rus kot »Don Pasquale« v istoimenski Donizetti-jevi operi, Zagreb — Dunaj, Drž. Opera

nju. Prišel je jecljati in ves bled je nadaljeval: »No ja, seveda, če se natanko vzame ... Veste, ta stvar ima tudi svoje dobre strani!« (Junaki so teatrski ljudje predvsem na odru!)

Zdaj pa poslušajte, kaj se je slavnemu dunajskemu dirigentu pripetilo v Jugoslaviji!

Ta umetnik je že s trindvajsetimi leti dirigiral v dunajski državni Operi in to vse Wagnerjeve opere na pamet. Držal se je navzeta svojega starega učitelja, da je bolje imeti partituro v glavi, kot pa glavo v partituri.

Iz rasiističnih razlogov pa med vojno ni smel javno nastopati. Najpečji operni solisti so takrat pri njem tajno študirali. Ker denarja ni hotel sprejeti, so mu plačevali v ciparah.

Pologoma je postajalo v zasedenem ozemlju nevarno tudi za ljudi, ki so bili le poljudovske krvi. Sprejel je ponudbo ravnateljstva uglednega jugoslovanskega opernega gledališča in postal tam prvi dirigent.

V dveh letih je z neugnanu pridnostjo in s svojo umetniško osebnostjo nastudiral in dirigiral naseto kvalitetnih predstav. Pevci so imeli po trikrat več vaj kot doslej, toda končni uspeh je oveličal delo in trud.

Vsi so bili navdušeni: upravniki in direktor, kritika, publika in člani — vsi razen enega, ki je pel manjše vloge. Ta človek je trdil, da prestroga disciplina, prevelika preciznost in dolgotrajna vaj uničujejo umetniškovo svobodo. Zanimivo je, da prav podobno trditvi veliki umetniki, posebno diri-

(2)

Komedijanti

NA DNEVNI SVETLOBI

genti: dokončna dognanost in precizno našuširanje po njihovem mnenju ubija neposredno umetniško ustvarjanje in napravi iz ansambla mehanični stroj.

Omenjeni pevec je mislil, da ima on prav! Saj vendar celo cirkuški direktor v »Prodani nevesti« pravi v pokvarjeni latinščini: »Kunstus kunstorum! Svoboda pa umetniku pomeni mnogo!«

Pečevce nazirajo, da je gost-dirigent pedant, po naše pikolovec, ki misli, da je treba voditi opero po vojaško, je vodilo do večnih prepisov med obema. Dolgo je imel mojster potrpljenje z navnim modrijanom: ko mu je bilo površnosti, večnih razprav in motenj le preveč, je šel k upravniku in tam ultimativno izjavil, da bo čez nekaj dni mesto zapustil, če pevec ne vržejo iz gledališča.

Upravnik se je prestrašil; poklical je peveca k sebi v pisarno in mu zažugal, da ga bo res odpustil, če se nemudoma mojstru ne opraviči in če mu ne uspe pogovoriti ga v zadnjem trenutku, naj ostane.

Wolf-Ferari: »Stirje grobljanje: Zupan, Primožič, Betet in Rus, Ljubljana, Opera

Zdaj se je pevec prestrašil: uvidel je, da gre zares; ubogal je upravnika in odločil se je, da bo šel na trnovo pot: k dirigentu v hotel.

V odmoru med večernim predstavo je dirigent potkal na pisarniška vrata. Upravnik ga je s strahom sprejel, z največjim veseljem pa njegovo izjavo, da opere ne bo zapustil. Takole je govoril mojstru:

»Veste, dragi upravnik, ta šlopek je bil res nesramen in ne zasluži milosti! Pripeljal pa je v hotel vseh svojih šest otrok in jokali so se oni in njih oče; meni so se ti revčki tako smilili, da nečem biti kriv nesreče, ki bi zadela to veliko družino, če bi oče izgubil službo.«

Upravnik je ganjenega mojstra ves srečen obel in trkljat poljubil: na levo lice, na desno lice in na podaljšano čelo.

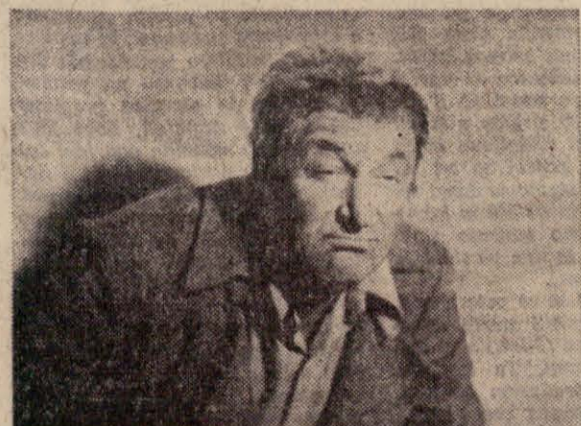
Dirigenti je odšel. Upravnik je potegnil iz predala seznam članov in nervozno iskal pečevce ime. Polglasno je čital: Mišo Glasurina, neporočen, brez otrok.

Tako torej! Ta človek si je izposodil — najbrž pri sosedih — šest otrok, ki so kot dobri igralci za pest bombončkov pretakali solze in omehčali z njimi mojstrovo srce!

Upravnik je hotel poklicati peveca v pisarno, da ga pošteno ošteje, pa se je premislil; bal se je, da se ne bo mogel vzdržati smeha. Direktor, ne pevec! To pa bi seveda škodovalo njegovi veljavi. Direktorji, ne peveci!

Preden se je mojster vrnil na Dunaj, so mu povedali, kako ga je pevec preslepil. Se na kolodvoru je pred odhodom vlaka mojster razmišljal: »Glejte, meni pa se je celo zdelo, da mu je najmlajši s pokončnim nosom celo podoben!«

V klet pod dunajsko državno Opero smo se med vojno zatekali, kadar je bil bombni napad na mesto. Med debelimi zidovi so ležale cevi, nekatere s premerom enega metra. Mlad začetnik-basist je vprašal starega, zaslužnega peveca, kaj te ogromne cevi pomenijo. Ta mu je to prav rad pojasnil:

Marjan Rus v Bergovi operi »Wozzeck« — Dunaj, Drž. opera

»Dragi moj mladenič, to sploh niso cevi, temveč glasilke davno umrlih basistov naše Opere!«

Ko sem prvič pel v dunajski Operi kralja v »Aida«, so me v 4. sliki nosili na visokem prestolu preko široke egiptovske planjave. Na Dunaju sem prvič videl na odru več konj; enega sem videl že pri operi »Eroa« in tudi že v svojem rodnem mestu. V operi »Eroa« je bil živ in ves na odru, pri nas doma pa iz lepenke in še to samo glava, katero je nevidna roka pomolila ob strani odra izza kulise, in sicer v naravni višini konja. Ž živimi živalmi je v teatru — kot z otroki — vedno velik križ, ker se v svoji privrženosti in navni nepokvarjenosti ne zavedajo svojega umetniškega poslanstva. Kdo ve, morda pa odrsko pretvarjanje smatrajo za pačenje, ponarejenost in zlaganost?

Ko so zadonele na odru in v orkestru egiptovske pozavne in trobente, je eden teh konj — najbrž od samega strahu — ponesrežil s perzijskimi preprogami pokrita tla. Kdo bi mu zamislil? Citati ne zna, pa ni vedel, kaj je v teatru dovoljeno in kaj je prepovedano. Vsekakor v njegovih rokah torej v igri njegovega koščenega obraza, ni bilo opaziti, da se napake zaveda. Čeravno v njegovi vlogi ni bila predpisana taka igra, je vendar vse skupaj nekaj naravnega in samo po sebi umevnega.

Tudi to, kar je zdaj sledilo, se mi je zdelo naravno in logično, pa je vendar name strašno čudno delovalo. Na oder je pridružil s hitrostjo naravoslovskega tekača neki človek z lopato in kratko metlo v rokah in je počistil oder. In zdaj pomislite: ta meščarček je bil navprljen po egiptovski! Jasno je, da ne more priti v »Aida« oblečen na oder kot dunajski meščan, pa je vendar napravila ta improvizirana scena na mene zelo globok vtis. Konjski hlapec, navprljen po modi iz 3. tisočletja pred našim štetjem, lopata in metla pa po današnji modi.

Prihodnji naprej
Copyright by Marjan Rus

Bežne misli ob sprehodu po XXXII. beneškem bienalu moderne umetnosti

ŠOK SREDI ENOLIČNOSTI

Benečani se zanimajo za vse, kar se godi v njihovem mestu na lagunah. In tega prav v teh dneh ni malo. Pravkar — ko to pišem — se odvija filmski festival na Lidu, že od 20. junija je odprt beneški bienal modernе umetnosti, imajo vrsto razstav starih in modernih mojstrov, ene v okviru bienala, druge samostojne. Od orientalske umetnosti, ki si jo lahko ogledate na prodajni razstavi v Scuola grande di S. Teodoro, mimo priložnostno razglašanih razstav v cerkvah, ki jih pravkar restavrira, in si zato lahko brezplačno ogledate njihove oltarne podobe, stalnih razstav beneškega in

evropskega slikarstva v Museo Correr, pa Manzujevih osnutkov za »Vrata Smrti« za Petrovo cerkev v Rimu, nekakšne sodobne retrospektive Jeana Dubuffeta pa vse do tradicionalnih, po večini prodajnih razstav znamenitega beneškega stekla iz Murana in zadnjega krika sodobne umetnosti, ločenega oddelka bienala, namreč razstave ameriških umetnikov, predstavnikov ZDA.

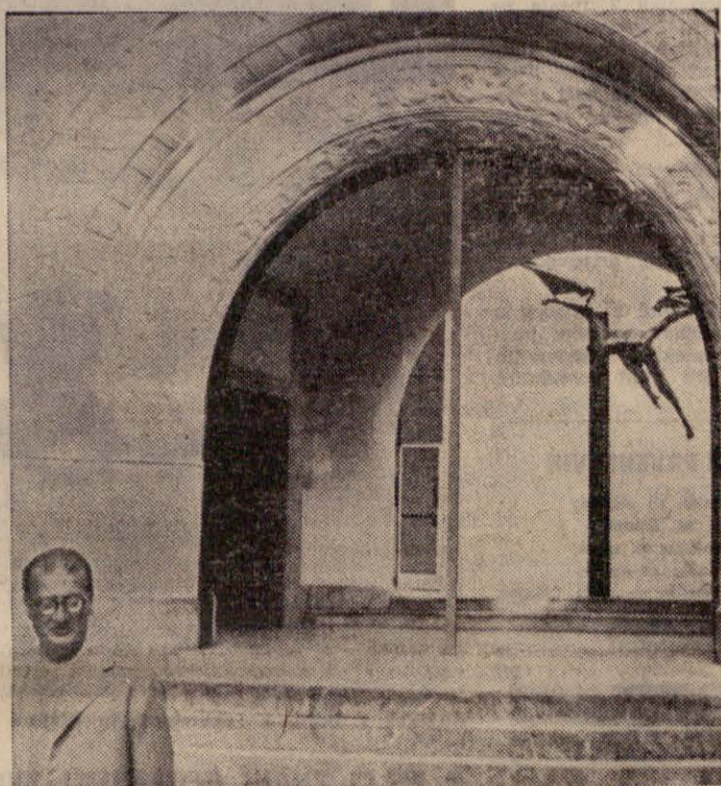
Prodajalce v parfumeriji me je opozoril, da razstavlja v galeriji slika nalep, prav ob slavni beneški Accademii, tu di Jugoslovani, beograjski kipar in risar Zoran Petrović.

V penzionu, kjer sem stanoval, je osebe z gospodinjo pri večerji soglasno ugotavljalo, da je letošnji bienale dolgočasen in v celoti precej zanič.

Gondoljer je bingljaj z nogami z ograje mostička in razlagal tovarišu, kakšna čuda je mogoče videti na razstavi Amerikancev v bivšem ameriškem konzulatu, nekaj nemogočega, čudnega in osupljivega, ampak, da je pač tako, danes da se umetniki izražajo na ta način, to je spet nekaj novega.

Nad Benečani, tudi temi najpreprostejšimi, sem bil malone navdušen. Ne samo zato, ker se v taki meri zanimajo za umetnost in vse vrste privredne v svojem mestu. (Oj tam sem pomislil, koliko naših izvoščkov in nosačev, pa sobaric v hotelih in prodajalcev v trgovinah sploh ve ali si celo ogleda in lahko komentira ljubljanski grafični bienale). Ampak zato, ker sem sproti ugotavljal, da imajo tudi letošnji, po vrsti XXXII. beneški bienale res ne odčitje posebnih kvalitiet. Tu in tam zasledimo med zbirkami 34 držav kaj novega, pretežno v čisto formalnem pogledu, bolj rečeno, kakšno novo domislico. Kajti konice sodobne umetnosti so že davno izšle iz okvira pojma klasične moderne umetnosti, težko bi že sploh govorili o umetnosti, čeprav si pri tem odmislimo pomen te besede, kakršnega ji je dala romantika. Ne verjamem tudi, da pomeni to nekakšen kvalitativni padec in nazadovanje, osiromašenje, nel Preprosto: bistvo se je spremenilo.

posejane z žeblički ali končki železnih paličic, kot ogromne krtace. Le da te krtace žive. Prostor napolnjujejo s komaj slišnim stokanjem, skripanjem, vzdihovanjem in mrmljanjem in če pozorneje pogledamo, vidi-

V svojem konvencionalno folklorno zasnovanem paviljonu so Madžari letos razstavili med drugim nekaj prav dobrih varjenih plastik. Ob vhodu je odlični Ikarus, spet nova inačica med tisoč znanih

mo, da se te žice, ti žeblički in koščki železnih paličic, te šteti ne gigantskih krtac počasi in sunkovito premikajo, gibljejo in trzajo in pri tem, priručene v svojih luknjicah, spuščajo te čudne, skoraj pošastne glasove.

Seveda v likovnem jeziku ne pomeni to posebne novosti. Gre za domislico, pravzaprav za kombinacijo: gibljiva plastika naj bi nadomestila statično, ki je baje že izčrpala svoje izrazne možnosti (čeprav te teorije seveda ni mogoče dokazati!) s tem, da z gibanjem usvarja nove volumne in nove oblike, enkratne, trenutne in minljive, a vedno znova se ponavljajoče, včasih v nešteti inštacijah. V tem primeru je stvar drugačna. Tu ne gre za ustvarjanje novih oblik in novih volumnov, niti za dinamično gibanje, gre za domislico, za svojevrstno kombinacijo lika (ki ni v ničemer nov — krtaca!) in zvoka (ki tudi ni več nov — industrijski, »ehnički«). — V bistvu s tem nimamo kaj povedati, če pa po vsej sili hočemo najti v tem poskusu kak pomen, neko vsebino, moramo krepko sodelovati in močno dvomiti, da bi se pri tem bistveno ne od-

Primer ameriške umetnosti, tako imenovane »POPART«: Claes Oldenburg je izoblikoval tale »Mehak pisalni stroj.«

Naj poskušam ilustrirati: v belgijskem paviljonu lahko občudujemo poskuse Vica Gentilisa, kaj vse se da napraviti iz starega klavirja. Saj sestavine niso bile nikoli posebno pomembne za kvaliteto likovnega izdelka, namreč tiste materialne

teh novih kompozicijah dele klavirja in ne novih likovnih vrednot.

Med podobne, le še izraziteje domislice sodijo izdelki Pola Buryja. Razstavil je nekakšne slike-skulpture. V bistvu gre za velike deske, polne raznih žic,

STANISLAW JERZY LEC:

EPIGRAMI

Kakšna škoda, da se mora človek peljati v raj na mrtvaškem vozu.

Bodite pozorni, kak zloben analfabet bo na koncu postavil piko na »i«.

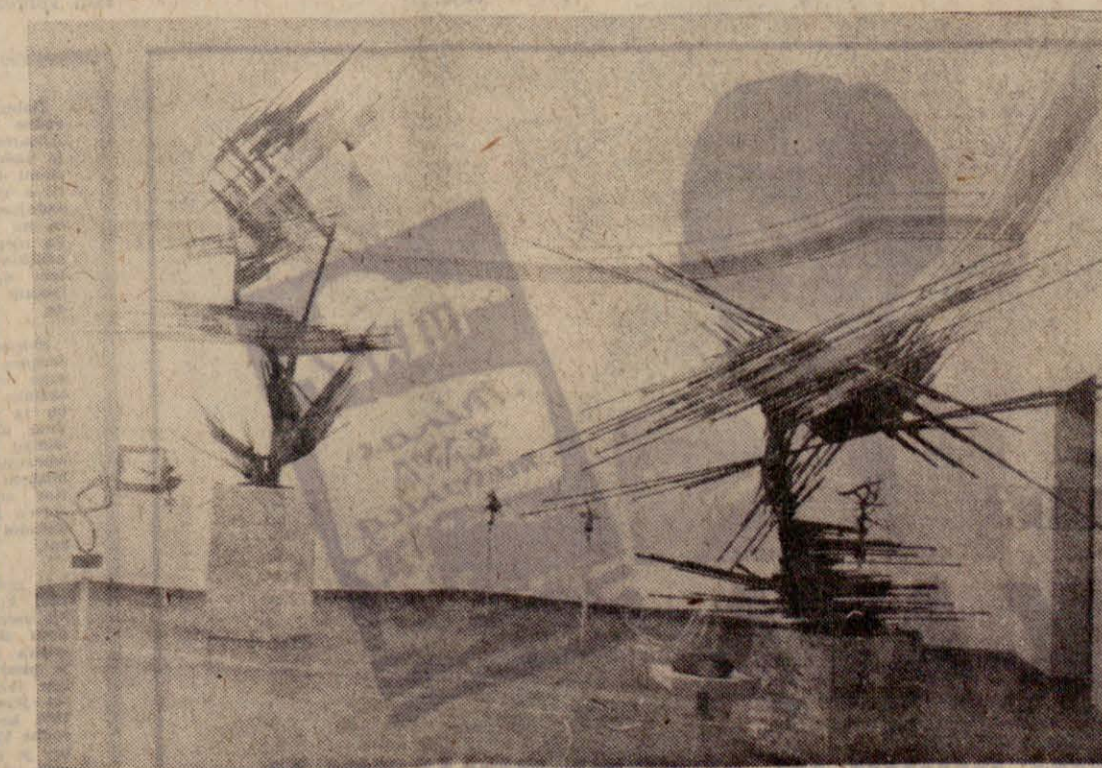
Marionete zelo lahko postanejo obešenci. Vrvi so priložene.

Naj živi napredek! Toda napredek česa?

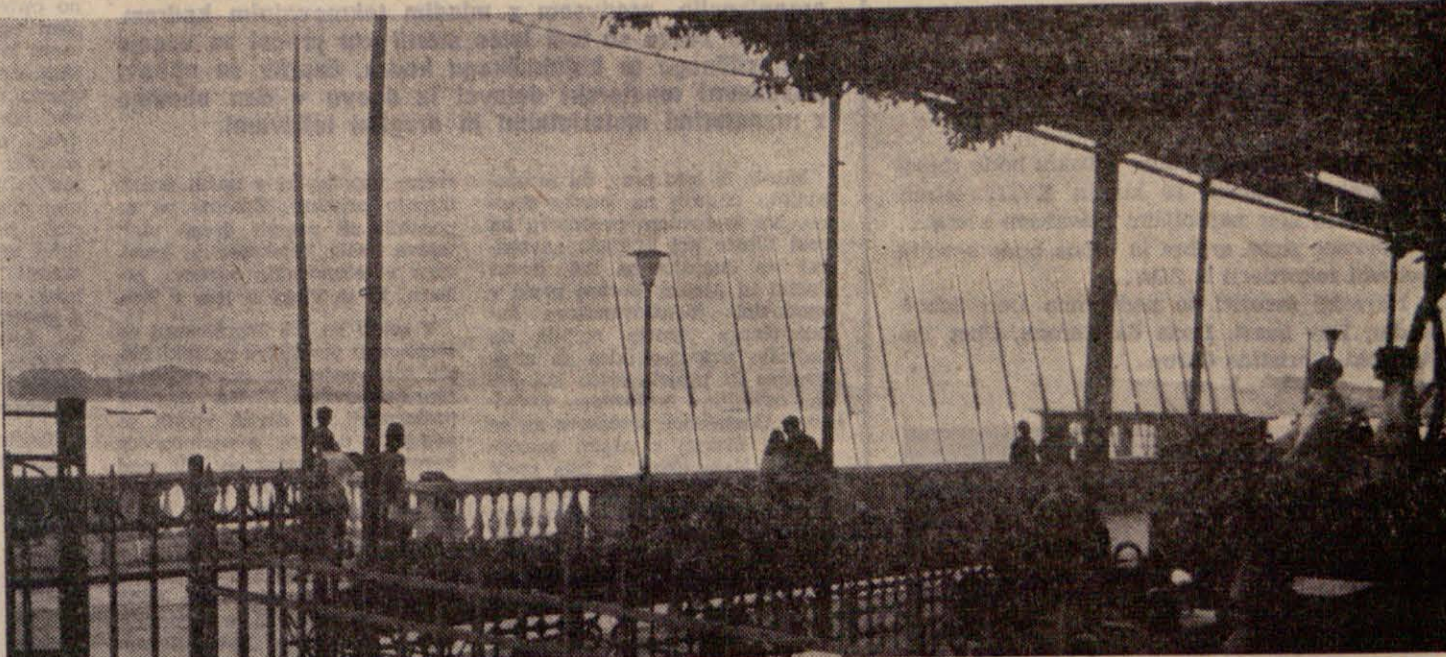
So med kanibali tudi vegetarijanci?

Satira doseže visoko raven edinole, če je njena ost obrnjena navzgor.

Povsem načelno vprašanje: Ali ima kanibal pravico govoriti v imenu tistega, katerega je požrl?

V zahodnonemškem paviljonu lahko letos občudujete te svobodne vsemirske kiparske zamisli iz aluminijastih palic

Vsak večer snamejo zastave z drogov pred razstaviščem. Benetke ob zahajajočem soncu nadomestijo s svojo klasično panoramo moderne vtise z bienala.

daljili od »slikarjevega« ali »kiparjevega« izhodišča.

Za kontraste poskrbijo seveda zbirke moderne umetnosti iz različnih evropskih muzejev kot Narodne galerije moderne umetnosti iz Pariza, Mednarodne galerije moderne umetnosti iz Benetk, Nove državne galerije iz Münchena, Muzeja moderne umetnosti iz Ria de Janeira, Kraljeve galerije lepih umetnosti iz Bruslja, iz hamburške Kunsthaile, Muzeja XX. stoletja iz Dunaja, Guggenheimovega muzeja iz New Yorka, Narodne galerije iz Osla, Galerije sodobne umetnosti iz Zagreba in morda še katere umetnostne ustanove. Te zbirke kažejo še nekaj klasične moderne umetnosti, dela še danes zelo aktivnih likovnikov, ki jih mnoge države, kdo ve zakaj, sploh niso vključile v svoje razstavne zbirke. Tako lahko sicer še uživamo ob Špancih, ki se spoštujejo klasične umetnostne vrednote kot barvo, svetlobo, temperament in kompozicijo, čeprav se izražajo v večini primerov abstraktno ali vsaj skoraj abstraktno. Morda nas skoraj Finci s svojimi vedno prisrčnimi in nekam liričnimi vizijami, in Norvežani z njihovo privrženostjo zgodovinskemu izročilu, ki jo ponazarjajo v izrazito folklorno navdahnjenih tapisrijah. Lahko bomo občudovali Japonce, ki so iz minimalnih surovin ustvarili v modernem duhu in obliki nekatere izrazito estetske vrednote, in Nemce iz Zahodne Nemčije, ki so z velikimi plastikami iz aluminijevih cevi iskali nove kiparsko-dekorativne vrednote v prostoru. Ekspresiven je madžarski veliki padajoči kip Ikarus ob vhodu v paviljon, začudi nas v slike prenesena arhitektura Venezuele in presneti nova domislica — gibljiva slika, »pittura cineromatica« Brazilca Abrahama Palatnika.

Vrednote so še, a razdroblje ne ampak kot neka slučajnega, not, ki smo jih videli na prejšnjih razstavah. Ne preraščajo povprečja oziroma ga ne morejo dvigniti. Povprečje pa je puščobno: monotonijska brezpredmetnega slikarstva in plastike, ki se v včasih obupnih napreznih poskuša za vsako ceno dokopati do nove oblike, ne vnaprej premišljene in zasnovane, ne pretehtane in vsebinsko pogojene in v celoti ne dosežajo vrednostne enkratnosti kot piod navdihla oziroma trenutne domislice. V nasprotjih primerih pa zahtevajo toliko sodelovanja od gledalca, da postajajo že same nevtralne in torej tako spet prazne.

Kraljestvo domislice in njen triumf nad umetnostjo pomeni ameriški oddelak razstave v bivšem ameriškem konzulatu ob Canalu Grande. Skupina slikarjev in kiparjev Oldenburg,

Stella, Noland, Dine, Chamberlain, Louis, Johns in Rauschenberg so pokazali pod firmo umetnosti v bistvu izdelke obrti in industrije. Včasih nekoliko predelane, včasih malone nič. Tu vidimo povečan pisalni stroj, ki ga je nekaj močno pomečkalo, dele karoserij karamboliranih avtomobilov, za katere ni mogoče ugotoviti, če jim je avtor še kaj dodal ali ne, lopato v zabojčku s premogom — ampak pravo, ne naslikano, prav tako pravo posteljo, le neokusno popackano z barvami in z raztrgano posteljnino pa kurnik z nagačeno gnahasto kokoško in zavrnjenimi, belo porbarvanimi tenišskimi čevlji z nogavicami... Tudi veliko tubo najdemo tam. Pa slike: tri ameriške zastave čez celo, tarča, trikotnik, v sredi platna majhen čevlji z napisom CEVELEJ in podobno, če je lahko temu kaj podobnega. Tudi montaže plakatov so tu, z utripajočo rdečo lučko ob strani in montaže vseh mogočih reprodukcij, risb in fotografij, med drugim prizorom z ulice ameriškega mesta pred 50 leti, orel, risan kvader, dva ptička v kletki in dva helikopterja v zraku ter med njima velika Tizianova Venera — vse na eni »sliki«.

To seveda ni več umetnost v tistem pomenu, kot smo jo bili

vajeni. Zdaj ne gre več za transpozicijo nekega doživlja ali miselnostno urejenega posnetka življenja oziroma izreza iz narave. Zdaj je cilj opozoriti, še bolj presenetiti in predvsem — osupniti. Zato so dovoljena vsa sredstva, celo to, da se slikarjev ali kiparjev (naj še uporabim ta dva naziva za sedanje likovnike) delež pri ustvarjanju likovnega dela zmanjša le na obrt in domiselnost, čisto na reševanje izključno tehničnih vprašanj montaže predmetov, ki jih je izdelala industrija ali pridna roka obrtnika. S takimi novimi postopki in novimi sredstvi seveda dosega tudi nove vrednote — vse troje pa se potrebuje navziva, ker stari ne ustrezajo. Zdi se pa, ki ga novi posegi zbuja, da nakazujejo vendar v neko smer možnost razvoja: namreč, da bo čedalje bolj postal vsak človek umetnik — vsaj sam sebi umetnik. Zakaj pa ne, potrebno bo le bolj ali manj spretno — ali po svojem okusu — odbiranje predmetov in njihova bolj ali manj domiselna montaža.

Pri tem bo motil le že izraz umetnost. Morda bi kazalo za to zvrst zmontirati tudi drugo ime. To je preveč zastarelo.

J. MESESNEL

SAMI STE KRIVI..

TRAJNI OBČUTEK PRIJETNE SVEŽINE
NEVA ZAGREB

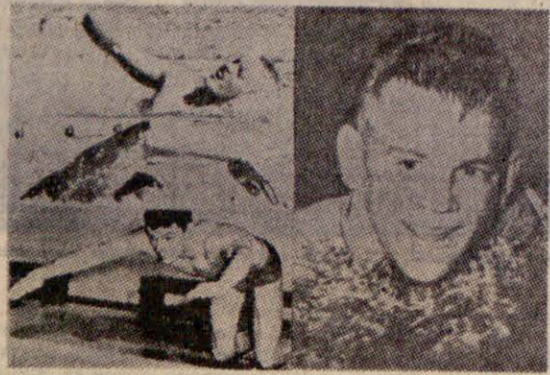
Svetovni rekordi v bazenih

VIŠE: A. PASTERNAK

DEVETINDEVETDESET KOLAJN V TOKIU

V bazenu »Metropolitan« v Tokiu bodo mesečno oktobra razdelili 99 kolajn XVIII. letnih olimpijskih iger najboljšim plavalcem sveta ... Polovico zlata, srebra in bron bodo osvojili svetovni rekorderji iz ZDA ...

Največji favoriti so nedvomno Don Schollander, Roy Saari, Dona de Varona, Chet Yastrenski, Christine Caron ...

33 — Nobene dvoma ni, da bodo discipline prostega plavanja najzanimivejše na olimpijski plavalni reviji 1964. Zadnji rezultati obetajo dramatične borbe: 100 metrov prosto — Austin (ZDA) 53,7, Iman (ZDA) 53,8, Mc Gregor (VB) 53,9 na 110 yrdov, Schollander (ZDA) 53,9, Cottaville (Francija) 54,2, Dobai (Madžarska) 54,5, 400 metrov prosto — Schollander (ZDA) 4:12,7, Saari (ZDA) 4:15,2, Nelson (ZDA) 4:14,9, Rose (Avstralija) 4:15,7, Wall (ZDA) 4:16,2, Robie (ZDA) 4:16,3, 1500 metrov prosto — Saari (ZDA) 16:52,7, Rose (Avstralija) 17:01,8, Wall (ZDA) 17:06,6, Krause (ZDA) 17:09,3, Echevarria (Mehika) 17:10,8, Nelson (ZDA) 17:11,4. Veliki favoriti so Bobby Mc Gregor, Don Schollander in Roy Saari, toda presenečenja niso izključena ... Na fotografiji: Saari (desno), Schollander (levo zgoraj in v sredini), Mc Gregor (levo spodaj).

34 — V središču pozornosti ameriške plavalne javnosti je sedaj Steve Clark, bivši ameriški rekorder na 100 m prosto, ki se je kljub težki poškodbi uvrstil v selekcijo ZDA za Tokio! V finalu na 100 m prosto je v »Astoria Swimming Pool« v New Yorku zasedel četrto mesto, tako da je prva rezerva na 100 m prosto in četrti mož v štafeti 4 x 100 m prosto. Ambicije Steve Clarka so veselo mnogo večje — kot samo zlata kolajna v štafeti, posebno ker bo v Mexicu Cityju v svojini 28 leti še prestal za plavalni sprint. Steve Clark v zadnjem času stalno popravlja svoj najboljši rezultat, toda težko je verjeti — da bo v Tokiu med trojico izbrancev iz ZDA, kajli Mike Austin, Garry Iman in Don Schollander so s svojimi letošnjimi rezultati pod 54,0 najrenejši kandidati za olimpijske zmagovalce. Na fotografiji: Steve Clark.

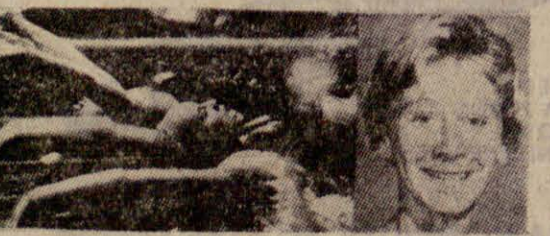

35 — Američani bodo zadnji mesec pred olimpijskimi igrami preživeli v olimpijskih taborih v Los Angelesu (ženske) pod vodstvom Petra Petera Dallanda in Santa Clara (moški) pod vodstvom Georgea Hainea. Stara je že tradicija v ameriškem plavanju, da sestavljajo skorajda kompletno reprezentanco ZDA plavalci kolegcev Santa Clara (trener: George Haines), Los Angeles (Peter Dalland) in Indiana (James Counsilman). Največja zvezda Indiane je novi in stari svetovni rekorder na 200 m prosto Chet Yastrenski, ki je s svojim svojstvenim slogom kratkih in hitrih zamahov samosvoja osebnost ameriškega plavanja. Yastrenski je znan tudi po dolgem potapljanju, ob startu in obratih, ker se pod vodo plava pač hitreje — kakor pravi sam. V Tokiu bo njegov največji konkurenec plavalec Sovjetske zveze Prokopenko, toda sprejeto je, da bo brez težav zmagal na olimpijskih igrah. Na fotografiji: Chet Yastrenski v bazenu »Astoria«.

Kdo bodo olimpijski zmagovalci v plavanju? Odgovori — Miša Souvan, članica ekipe državnih prvakov iz PK Ljubljana (levo) in Aleksander Pasternjak (desno).

MOSKI		
100 m prosto:	Mc Gregor (VB)	Schollander (ZDA)
400 m prosto:	Schollander (ZDA)	Schollander (ZDA)
1500 m prosto:	Saari (ZDA)	Saari (ZDA)
200 m prsto:	Yastrenski (ZDA)	Yastrenski (ZDA)
300 m hrbito:	Kuppers (ZRN)	Mann (ZDA)
200 m metuljček:	Berry (Avstral)	Schmidt (ZDA)
400 m mešano:	Roth (ZDA)	Roth (ZDA)
4 x 100 m prosto:	ZDA	ZDA
4 x 200 m prosto:	ZDA	ZDA
4 x 100 m mešano:	ZDA	ZDA

ZENSKÉ		
100 m prosto:	Fraser (Avstral)	Fraser (Avstral)
400 m prosto:	Ramenofsky (ZDA)	Ramenofsky (ZDA)
100 m hrbito:	Caron (Franc)	Caron (Franc)
100 m prsto:	Przemesnikova (SZ)	Kolb (ZDA)
100 m metuljček:	Kok (Nizozemska)	Stouder (ZDA)
400 m mešano:	De Varona (ZDA)	De Varona (ZDA)
4 x 100 m prosto:	ZDA	ZDA
4 x 100 m mešano:	ZDA	ZDA

Na fotografiji: Favoritkinja na 100 m hrbito — Christine Caron (na startu) in Cathy Ferguson (desno).

KONEC

JUGOSLOVANSKI KAJAKAŠI IN KANUISTI O SVOJIH TEŽAVAH

Dobri čolni - ključ do uspeha

Letošnja kajakaška in kanuistična sezona se bliža h koncu; do preostalih preizkušenj v domačih in tujih vodah je še nekaj dni. Vendar že lahko zapišemo, da je letošnja sezona v tem športu, ki že nekaj let beleži domače anale s sijajnimi uspehi, vnovič okrepila celotno organizacijo, predvsem s mladim tekmovalnim kadrom. Klubi in zveze so tudi letos storili kar precej za vzgojo kanuističnega in kajakaškega kadra, čeprav se njihovi prizadevniki amaterski delavci iz dneva v dan ubadajo z raznoterimi materialnimi in drugimi težavami.

Morda bi bilo prav, da se spomnimo najprej na lanske sezono. Na svetovnem prvenstvu na reki Lieser pri Spittalu (Avstrija) sta Jugoslovana inž. Borut Justin in Alenka Bernot prvič v zgodovini jugoslovanskega kanuističnega športa stopila na najvišjo stopnico odra za zmagovalce in prejela zlato kolajno za osvojitev svetovnega prvenstva. Udeleženci prvenstva so se veselili skupaj z našim zastopstvom. Naša ekipa je bila sredi pozornosti. Še posebno so se zanimali zanj potem, ko so izvedeli, da ji naša domača športna industrija ni pripravila pravocasnih tekmovalnih čolnov za svetovni šampionat. Kako je dvojica Borut Justin — Alenka Bernot kljub temu handicapu uspelo osvojiti zlato priznanje, kako sta ta uspeh dopolnila (s srebrno kolajno) še brata Natan in Dare Bernot? Presenečenje pa je doseglo vrhunec, ko je moralo vodstvo jugoslovanske reprezentance — zaradi pomanjkanja čolnov — črtati iz tekmovalnega seznama pare Bernot — Bernot, Zitnik — Zitnik in Tomšič — Stefelj v spustu v disciplini C-2. Po tem zapletljajju je celo predsednik ICF g. Charles de Coqueremaunt zelo obžaloval, da so morali favorizirani Jugoslovani odnehati poprej, potem ko so prekršili račune odličnim zastopnikom NDR, CSSR, Poljske, Francije, Avstrije in drugih dežel. Za nameček je Mozeški raztrgal edini čoln za slalom, Svet je moral prazniti čoln, ker je bila krovnica slaba, Cemerik je v polomljenem čolnu s skrajnimi napori dosegel cilj ...

Po vrnitvi s svetovnega prvenstva v Spittalu so vsi, ki se zanimajo za ta šport, videli samo eno plat kolajne: lepe medna-

rodne uspehe, ki v naših analih nimajo primere. Zvečina pa so pozabili ali prezrli drugo plat: težave naših kajakašev in kanuistov s tekmovalno opremo, boizen, ki se vleče iz leta v leto.

V celoti so bili Jugoslovani na svetovnem prvenstvu na reki Lieser med najslabše opremljenimi reprezentancami. Na najtežji preizkušnji na divjih vodah so nastopili domala z »množično« opremo, pa vendar so bili med najboljšimi na šampionatu. Marko je pričakoval, da bodo kajakaši in kanuisti po velikem trumfu vendarle zlezli na zeleno vejo, vsaj kar zadeva tekmovalne čolne, če se že ne bodo izvele popolnoma iz gmočnih zadržev. A vendar tudi letošnja sezona (1964) ni prinesla niti »likanih sprememb, da bi naši tekmovalci lahko računali vsaj z malenkostnimi premiki.

To je polzalo tudi zadnje mednarodno tekmovanje v Tacnu. Z odlično uvrstitvijo veterana Mozečiča iz Nove Gorice (3. mesto) so lahko poznavalci te zvrsti več kot zadovoljni, saj je največji uspeh jugoslovanskih kajakašev v letošnji sezoni, če ne računamo tudi 2. mesta na mednarodnem tekmovanju v Meranu (Italija), ki ga je zasedel Novogoričan Spacal. Tudi do teh lovorik so se naši dokopali z zastarelo opremo — z odsluženimi čolni.

O tem problemu — problemu je lahko pač samo pri nas! — nam je prvi dobilnik kolajne za Jugoslavijo na svetovnih prvenstvih Milan Zadel pripovedoval takole:

— Kaj bi tehal in govoril o tem, kako veliko prednost imajo na kajakaških tekmovalnih plastičnih čolni pred navadnimi

tekmovalnimi čolni! Teh — slednjih — je pri nas še kar precej. Seveda je tudi letošnja sezona opozorila na to, da je treba na vadno tekmovalno čolno zamenjati s plastičnimi, torej sodobno opremo. O njihovi prednosti nam zgovorno potrjujejo predvsem letošnji uspehi članov »Solskih« ekipar: Mozečič se je v Tacnu uvrstil na odlično 3. mesto, Spacal pa je bil v Meranu drugi, za njim pa je bil njegov klubski tovariš Jug. Edini, ki mu je uspelo, da se je z navadnim čolnom prebil med desetorico, je bil ljubljanski Svet. Pred njim so bili kar trije Goričani! Tolikšna je torej prednost tekmovalcev, ki nastopajo s plastičnimi čolni, ki jo nenehno »krpanje« dotrajanih čolnov nikakor ne more nadoknaditi, hkrati pa je tudi zamuda časa in trošenje napora.

Uspehi svetovnih prvakov Alenke Bernot in inž. Boruta Justina ter bratov Bernot so potemtakem plod vztrajnega dela,

samoodpovedovanja, volje in požrtvovalnosti, ki so dolga leta sestavni del njihovega športnega udejstvovanja in njihove športne poti sploh. Zato ostaja kajakaški in kanuistični organizaciji neodložljiva skrb za vzgojo tekmovalnega naraščaja in njegov napredek po stopinjah bratov Bernot, Ilje, Zadela, Boneta in drugih proslavljenih mojstrov divjih vod. Čas bi že bil, da ustrezni forumi enkrat za vselej potegnejo črto pod glavni problem, ki zavira večji razmah tega sicer priljubljenega vodnega športa. Osebnost jugoslovanske zveze bo morala odločno negovati razmere, ki po materialni in finančni plati zavirajo napredek. Predvsem bo morala skrbeti za popolno tekmovalno opremo in plošne objekte zlasti pred nastopi državne reprezentance, klubom pa bo morala z roko v roki z družbenimi činitelji omogočiti trdnjše temelje za koristno delo z mladino.

IVAN VIRNIK

Kajakaš v borbi s sekundami in divjimi valovi — Foto: T. F.

0 MANJ ZNANI OLIMPIJSKI ZVRSTI — MODERNEM PETEROBOJU

Mojstri petih disciplin

Oče modernih olimpijskih iger, francoski baron de Coubertin, je imel sprva z olimpijsko idejo tudi nekaj težav, zlasti med vojaštvom po vsem svetu. Zato je zavestno vključil v spored olimpijskih iger v Stockholmu (leta 1912) tudi nekatere mnogoboj, s katerim je meril prav na oficir. Je. Zaradi raznostranosti je ta mnogoboj imenoval kratko malo »moderni peteroboj«. Discipline te nove olimpijske zvrsti so bile le: terensko jahanje na 5000 m, plavanje na 300 m, sabljanje, streljanje s pištolo ter tek čez drn in strn na 3000 m.

Moderni peteroboj je hitro pridobil na priljubljenosti. Take so bile protne predstave o njem: oficir mora izročiti nujno pošto in jaha v galopu po terenu brez poti in steza. Konja zadene krogla, nakaž se mora oficir svojih zasledovalcev ostreji najprej s pištolo. Pravi nazadnje mora še s hladnim orožjem popolnoma onemogočiti nasprotnika, preplaviti reko in teči do končnega cilja.

Danes se takemu preprostem prenašanju vojaških tajnosti seveda da samo še smejijo, saj v dobi radijskih zvez v vojni ne bi več potrebovali peterobojev. Prav zato so se za ta najlepši mnogoboj med vsemi odločili tudi drugi privrženci športa; dandanes ga ne gojijo več samo pripadniki vojaških enot, marnice tudi čisto »navadne« športniki-entuziasti, ki so se ogreli zanj predvsem zaradi njegove raznolikosti. Moderni peteroboj se je zato razvil v pravo, čisto športno disciplino.

Do leta 1932 so Švedi dajali olimpijske zmagovalce. Leta 1936 je prvič zmagala Nemčija s kapetanom Handrickom. Po II. svetovni vojni pa so moderni peteroboj najbolj uveljavili zlasti v Sovjetski zvezi in na Madžarskem.

V povojni dobi se je moderni peteroboj precej spremenil, zlasti zaradi ocenjevanja: oceno za mesto so spodrinile točke, precejšnje spremembe pa je povzročil tudi spremenjen jahanjski spored.

Sicer moramo najprej povedati, da se štiri preizkušnje po letu 1912 niso spremenile prav nič. Sabljanje se danes ustreza karakterju dvoboja: tekmeča se merita samo do prvega zadetka! S pištolo streljajo 20 strelcev v štirih serijah na 25 m oddaljeno tarčo (figuro), ki se pojavi za tri sekunde, nato pa izzigne za deset sekund. V plavanju na 300 m lahko tekmeči poljubno izbirajo slog, v telcu čez drn in strn pa startajo posamič (4000 m).

Do Rima 1960 so se peteroboji v jahanjski preizkušnji merili na nepoznanem terenu (5 km) z 20 stališči zaprekami. Ta izpit je zelo škodoval predvsem konjem. Zato je mednarodna zveza namo-mestila terensko jahanje s 1200 m dolpin terenskim parkurjem (kategorije »A«). Poskus se je obnesel; v Tokiu bodo zato zavrgli tevažno terensko jahanje in poslali peteroboje po »mori« ravnulna teren. Seveda pa bodo morali nastopajoči še jahanji na neznanem konju, saj bodo morali dokazati, da res obvladajo konja.

V povojnih letih so aranžerji ocenjevanje po mestih zamenjali s točkovnim sistemom, ki upošteva tudi kvaliteto posameznih dosežkov. Vsaka sekunda pod tem časom navzve nastopajočemu 5 na daljnjih točkah, vsaka sekunda nad 4 minut, pa obremenjuje njegovo konto (1000 točk) s 5 točkami odtegljaja. V ostalih preizkušnjah je podobno. Moderni peterobojski so se zelo hitro ogreli za ta novatorski točkovni sistem, hkrati pa so tudi spoznali, da lahko zberejo veliko točk, če hitro tečejo ali plavajo. Ta stališča seveda močno vplivajo na izbiro naraščajnikov za moderni peteroboj. Preostale tri discipline se je moč namreč pričeti s potrpežljivostjo in pripranostjo.

Pri nas te lepe olimpijske discipline ne gojimo, čeprav nam ne manjka dobrih pogojev (na primer v JLA in LM). Mladina bi ga prav gotovo hlahečno sprejela med svoje športe.

Dobro znani predsednik mednarodne hokejske federacije Buny Ahearne je šel obiskat Kanado in je tamkaj v razgovoru s hokejskimi ljudmi precej čudno govoril o vzrokih njihovih porazov na zadnjem svetovnem prvenstvu in še na zimskih olimpijskih igrah. Po njegovem je razlika med kanadskim in evropskim hokejem v tem, da se Evropejci držijo večjavnih pravil iger, Kanadčani pa ne.

30-letni francoski kolesarji sase Jacques Anquetil bo naslednje sezono vozil za novo francosko znamko Ford-Gitane. S trikojem bo ta štirikratni zmagovalac Tour de France po vsej priliki menjal tudi disciplino. Ford ga namerava »zaposeliti« pri avtomobilskem rallyju v Monte Carlu. Kot sovožar bo bržkone zadel zraven njega vodja celotne ekipe, dirkalni drug — Raphael Geminiani.

Iz zgodovine olimpijskih iger je zdaj, ko se bliža otvoritev letošnje osmenajste repize tega športnega slava, vredno izkopati iz arhiva uvodni del pisma, ki ga je pisal pokojni ustanovitelj teh iger francoski baron de Coubertin japonskim prirediteljem leta 1910, ko so prejeli mandat za izvedbo, ki pa ni bila uresničljiva, ker je druga svetovna vojna uganila ves olimpijski bar. (Ljudna je shranjena v filatelističnem muzeju stare Olimpije v Grčiji.) Coubertin je dejal takrat: Počastu, ki ga ima izvršiti Japonska z organizacijo XII. olim-

pijskih iger, je največja naloga, ki je bila kdaj poverjena kakšnem športnemu narod. Kajli v tem primeru ne gre samo za to, da bi olimpijskemu ognju zagotovili nadaljnje pot po svetu in tudi Azijo približali olimpijski misli, temveč hkrati povežati dve kulturni epoli, to je helenizem, čudovito civilizacijsko antično Evrope, ter močeno kulturno in umetniško mojstrovino Azije. — Po 14 letih velja ta Coubertinova globlja analiza o pomenu olimpijskih prireditel v Daljnem vzhodu prav tako še dandanes!

Italijanski statistiki so se lotili samosvojega dela in po dolgi raziskovanjih virgi v javnost trdijo, da so olimpijski atletski udeleženci v primerjavi iger v Amsterdamu. (1928) in Rimu (1960) do slednjega vsi pridobili na teži in višini. Za izjemo so poskrbeli samo maratoneci, o katerih pravilo, da so postali samo nekaj večji. Po omenjenih podatkih so sedanjí sprinterji od onih iz leta 1928 na boljšem za 7 kg teže in 4 cm dolžine, tekaci na 400 m za 10 kg in 8 cm, srednjeprogajci za po 4 kg in 4 cm, dolgoprogajci za po 4 kg in 2 cm, tekačji za po 4 cm, so pa pri tem samo 1 kg težji. Kdo pa naj to pregleduje? Statistikom je treba po verjeti ali pa kratko malo odložiti njihove izdelke ...

Z najboljšim plavalcem Murayom Rosejem imajo Avstralcii tudi tokrat, ko gre za njegov start na olimpijskih igrah, kopico zadržev in sitnosti. Resda to ni

kratko toda novo

prvic, odkar se je dokopal do najbolj najvišjih priznanj na vseh svetovnih turnirjih, toda edino je možu na tem, da mu olimpijski aranžerji ponudijo mesto v elitni ekipi brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih naskočev. Olimpijski odbor ga je prav zaradi tega, ker se takega turnirja ni udeležil, kratko malo »sključil« iz olimpijske reprezentance, strokovna zveza (skupno z aktivnimi plavalci) pa vzlic temu »vztraja« pri tem, da mora iti v Tokio. Spor se ni prečistil, templa za njegovo prijavo pa je medtem že zapadel. Ne glede na vse formalnosti pa Rose zanesljivo »vztraja« brez vsakih izbirnih

Nekaj je skritega. Pojdi in najdi. Pojdi in išči za gorami — nekaj je izgubljenega za gorami. Izgubljeno je in čaka nate. Pojdi!

Rudyard Kipling »Raziskovalec«

Tisto, kar je bilo skrito arheologem v Peruju, je bilo izgubljeno mesto Vilcabamba, prestolnica starodavnih Inkov. Kot je zapisano v kronikah iz 16. stoletja, naj bi bila Vilcabamba nekje v južnih perujskih Andih. Tam se je okoli 4.000 Indijancev štiri desetletja borilo proti Špancem. Ko so potem Španci leta 1572 ubili poslednjega inkovskega vladarja, so Indijanci zapustili svojo prestolnico in Vilcabambo je pokrila džungla.

Leta 1911 je znameniti arheolog in znanstvenik Hiram Bingham mislil, da je našel Vilcabambo, ko je odkril čudovite razvaline pri Machu Picchu. Toda večina je menila, da je Vilcabamba drugje. Zdaj neka druga ekspedicija meni, da je končno našla izgubljeno mesto za gorami. Toda dokler kraja ne bodo odkopali in pregledali dosedanje najdbe, tega ni moč trditi z gotovostjo.

Vodja ekspedicije je bil Gene Savoy, sedemdesetletni raziskovalec iz Portlanda v Oregonu. Pet let se je Savoy potikal v perujskih Andih, iskal in med drugim našel tri mesta iz predinkovske dobe ter 30 metrov široko starodavno cesto. Lani je s perujskim

NAJVEČJE ARHEOLOŠKO ODKRITJE ZADNJIH DESETLETIJ?

IZGUBLJENO MESTO

raziskovalcem Antoniom Santanderom Cascelijem začel iskati Vilcabambo. Po starih zapiskih naj bi mesto ležalo v prepovedanem področju severozahodno od Machu Picchua, nekje v tako imenovani Dolini duhov.

Pred šestimi tedni sta Savoy in Santander s svojo skupino prispela v Dolino duhov, kjer sta našla skupino Indijancev. Sprva so se ti branili, da bi ju vodili, češ da po stari rodovni legendi umre vsakdo, ki bi tuje vodil v dolino. Končno sta jih le pregovorila. Po treh dneh hoda skozi džunglo sta našla na prve z mahom porasle razvaline, ki bi lahko bile del Vilcabambe. »Nismo mogli verjeti svojim očem,« pravi Savoy. »Vsak dan je bilo bolj fantastično.«

Razvaline pokrivajo okoli 16 kv. kilometrov in se raztezajo na treh zaporednih planotah. Prva planota, ki je približno štirikrat večja kot Machu Picchu, se začne na višini 1.300 metrov; druga je visoka približno 1.600 metrov in zadnja, ki le tu in tam pogleda izza meglenih oblakov, leži okoli 4.000 metrov visoko.

Na prvi planoti sta Savoy in Santander odkrila razkošno palačo in 16 ločenih četrti, zgrajene iz granita in apnenca, z vodnjaki, vrtovi, dvorišči, velikimi bivaljši, razporejenimi v terasah, kjer so po vsej verjetnosti živeli inkovski plemeni. Našla sta tudi okoli sto čokatih okroglih stavb, prebivališča Indijancev nižje kaste. Kakor so arheologi že pričakovali, je očen močan španski vpliv, kar naj bi bil rezultat sedmih španskih ubežnikov, ki so se naselili v inkovskem glavnem mestu. V palači sta dve sobani z vmesnimi vrati v španskem stilu in ne enojnim dvoriščnim vhodom, ki je značilen za inkovsko arhitekturo. Savoy je našel tudi špansko opeko in špansko podkev.

Savoy in Santander sta dva tedna raziskovala prvo planoto in na hitro pregledala še drugo. Toda indijanski spremljevalci so se zbal in pobegnili. Petnajsti dan si je Savoy poškodoval nogo, ko se je izgnani padajočemu posekanemu debilu. Odločil se je za povratek. »Bolje je priti nazaj z zemljevidi in slikami, kot pa sploh ne priti,« je menil raziskovalec.

V Limi je Savoyeva najdba povzročila med arheologi pravo razburjenje. »Čeprav moramo razvaline še temeljito raziskati,« pravi dr. Luis Valcarlos, direktor narodnega zgodovinskega muzeja, »sem skoro prepričan, da je to Vilcabamba.«

(»TIME«)

Raziskovalec Savoy in njegovo odkritje — ostanki inkovskih hiš na Planjavi duhov

ti in avto

ZAVRATNI MORILEC

IZPUŠNI PLINI AVTOMOBILSKIH MOTORJEV POVZROČE VERJETNO MNOGO VEČ NEZGOD, KOT JIH ZABELEŽI STATISTIKA

Vodja kriminalno-tehnične preiskovalnega urada chicagske prometne policije stotnik Dragel je pred kratkim povedal, da mu je vedno tesno in ga je strah, kadar zvečer vozi izven mesta ob gozdu in v neposredni bližini svetilnic parkirnih luči. Mladji parčki so si ob gozdišču napravili »drevored zažubljeneh«. A le prevečkrat je že moral ob hladnih jesenskih ali zgodnje pomladanskih večerih tja ven in v družbi kriminalističnih uradnikov ugotovljati vzrok smrti. Takoj ko je zagledal mrtvega rožnato rdečih lic, skoraj podobne barve, kot so parladne luči njihovih avtomobilov, mu ni bilo treba nobenih nadaljnjih raziskovanj in nobene kreme analize — vedel je, da je tu opravil svoj posel zavrtni morilec — ogljikov prekis (CO).

Pri hladnem vremenu mladi ljudje navadno pustijo motor v pogonu z vključenim gretjem. Dogodi pa se, da tako ali drugače zaradi gretja vdira v notranjost voza tudi ogljikov prekis in se preden se zažubljena zavesta, že omahnela v smrt.

Ogljikov prekis ali monoksid ali na kratko CO je plin brez barve, brez vonja in brez okusa, je dosti težji od zraka in ne povzroča nimaških nevarnosti dražljajev, zato je najnevarnejši strupeni plin. Prvi znaki zastrupitve so komaj zaznavni: neznan pritisk v glavi, majhen glavobol, rahla, skorajda prijetna utrujenost in omamljenost ter končno zapeljiva dremavica in — smrt.

Pri vožnji svetloba iz žarometov nasproti vozečih avtomobilov posebno ostro vpliva na vidljivost in takoj nato sledi: črna tema noče prepuštili, sledi trenutek zamazane slike in šele potem se oko zopet navadi in zama okolico. — Pri nekaterih se nazadnje pojavi tudi močnejši utrip srca, preden izgubi zavest in umre. Tudi tisti, ki jih rešijo v zadnjem trenutku, morajo računati s hudimi posledicami: vpliv na močgane in celoten živčni sistem je tako močan, da so poškodbe trajne.

Ta plin je zelo nevaren tudi avtomobilnikom, prometnikom na križiščih in kon-

čno naslonil nazaj in poslušal radio. Pred njim je stal drug avto z motorjem v pogonu. Po nekaj minutah je prišel njegov tovariš in našel prijatelja — mrtvega!

Ogljikov prekis nastaja pri nepopolnem zgorevanju zmesi bencina in zraka in ga je v izpuhu od 5 do 15 odstotkov. Količina je odvisna od tega, koliko je masčobe v gorivu. Čim masnejša je zmes, tem večji je odstotek CO.

Kako to, da CO tako hitro ubija? Ta plin se 210-krat hitreje veže s hemoglobinom v krvi kot kisik. Pri tem pa onemogoča rdečim krvnim telescem, da bi tkivo dobilo zadostno količino kisika. — Ze 0,02 odstotka monoksida v krvi v nekaterih obkolitih lahko nevarno vpliva na organizem. — Ljudje z močno in zdravo vranico ter zdravim mozgom so dosti odpornjši, nihče pa ni izveel. Kdor se živačno giblje, porabi več kisika in zato tudi hitreje podlež. Prav zaradi tega nemirni otroci pri odpovedi. Manj odporni so tudi slabotnejši ljudje, prav tako tisti, s slabim srcem in srčnimi napakami ter sploh ljudje s slabim krvnim obtokom.

Odbor ameriškega zdravniškega društva za nadzor nad prometnimi nesrečami in za raziskovanje raznih medicinskih vprašanj v tej zvezi brdi, da kajenje povečuje je količino ogljikovega prekisa v krvi. Torej, vozniki, ne kadite med vožnjo! Tudi na visokogorskih cestah porabijo pljuča mnogo več kisika, ki ga dovajajo telesu, in morajo zato hitreje delovati. Tudi to dejstvo je treba upoštevati na vožnji.

Po mnenju Bakerja imajo moderni avtomobilski motorji dobro izgorevanje in dobra tesnila izpušnih cevi, vendar je treba ob časa do časa tesnila in celotni izpušni sistem kontrolirati. Z mnogimi drugimi strokovnjaki tudi on kritično gleda na modele avtomobilov, ki imajo dovod svežega zraka spodaj ob hladilniku, ker tako zračenje notranjosti vsevata izpušne pline avtomobilov, ki vsojajo spredaj.

Pri neki preizkušnji prometnega zastopa so ga oblasti rekonstruirale tako, da so

zdeli upoštevanja vredna kot morebitni vzrok nesreče. Komisija v svojem tedanjem poročilu meni, da lahko letala z nosnim kolesom, kakršno je letalo Elisabethan, poletijo tudi pri snežni plundri, ki je debela do 5 centimetrov.

Tehniki nemške uprave za civilno letalstvo so se pri svojih ocenah naslonili na mnenje izvedenca profesorja Hermannja Schlichtinga, direktorja instituta za aerodinamiko v Göttingenu. Aerodinamik Schlichting je namreč izračunal, da potrebuje letalo Elisabethan za vzlet pri snežni brozi debeline enega centimetra približno 110 metrov več kot pri startu na suhi stezi. Ker je dolžina vzleta za to letalo okoli 1000 metrov, vzletna steza pa je tedaj bila dolga 1900 metrov, se je komisiji zdelo, da lahko snežno plundro že kar na začetku izločijo kot morebitni vzrok nesreče.

Schlichtingov račun pa se je kmalu pokazal kot nezanesljiv. Ker ni imel pri roki rezultatov meritev, je profesor pri izračunu trenja pri brozi vstavil samo približne vrednosti. Praktični poizkusi, ki jih je izvedla ameriška uprava za letalstvo in vesolje NASA pa kažejo, da je v resnici upor, ki ga povzroča snežna

brozga, precej večji, kot pa je menil Schlichting. Predvsem v kritični fazi poljeta, to je malo prej preden letalo doseže hitrost potrebno za odlepljenje od tal, je zaviralni moment broze posebno močan. Ze pri debelini broze med enim in 3,8 centimetra je pospešek štirimotornega Convaira 880, s katerim so izvedli poskuse, pri hitrosti med 200 in 220 kilometrov, približno polovico manjši, kot pa če je vzletna steza suha.

Pri brozi debeline petih centimetrov pa moč motorjev ne zadostuje, da bi letalo doseglo hitrost večjo od 200 kilometrov. Normalna hitrost odlepljanja Convaira pa je precej več 200 km/uro.

Ameriške in britanske letalske družbe so potem, ko so proučile rezultate teh poskusov, priporočile svojim pilotom, naj ne vzletijo, če je snežna brozga debelejša od 12 milimetrov. Mednarodna zveza pilotov IFALPA pa je nato prosila nemško upravo za letalstvo, naj ponovno uvede preiskavo o vzrokih nesreče v Münchnu. Letala tipa Elisabethan, argumentirala zveza pilotov, so še bolj podvržena zaviralnemu vplivu broze kot letala Convair, s katerimi so bili iz-

vršeni poskusi. Trup tega ravnokrila je bilše tlom in je zato bolj izpostavljen briazgom, ki jih povzroča nosno kolo.

Toda poizkus, da bi uvedli ponovno preiskavo in tako rehabilitirali pilota Thaina, je propadel. Strokovnjaki iz Branschwiga se držijo svoje teorije o zaledenelih krilih kot pljanec pilota: poskuse je NASA izvedla z letalom drugega tipa in rezultati ne morejo veljati za ponesrečeno letalo. Nadrejeno nemško ministrstvo za promet je odločno zavrnilo Angleže: uprava za letalstvo je mnenja, da ni vzroka za ponoven postopek.

Ko je novinar Daily Mirrorja

Cassandra nato obdoli nemško vlado, da zaradi skoposti noče uvedti novega postopka, je za odgovorila, da je šbritek za Thaina sita.

Toda Angleži se niso vdali. Lansko leto novembra so na letališču Bedford izvedli novo serijo poskusov vzleta v snežni brozi. Poskuse so izvedli z letalom Elisabethan enake teže, z enakim pritskom in zračnicah in z enako hitrostjo. Merilni instrumenti v letalu so registrirali vse faze poizkusnega starta.

Rezultat je bil jaseen: Ze pri enem centimetru snežne broze letalo Elisabethan sploh ne more poleteti.

Seje po šestih letih so pojasnili vzrok te nesreče: Pilot ni bil kriv, plundra je bila kriva

Pri vašem poklicu so vam potrebni udobni čevlji v katerih se noge ne bodo potile in v katerih boste lahko hodili.

Tovarna »RIS« je izdelala za vas odlične sintetične elastične, gibljive in trpežne podplate. Specialni profil preprečuje drsenje pri hoji. Koraki so tihi.

Kupite pri vašem trgovcu ali čevljarju čevlje s sodobnimi Risovimi podplati »SPORT« in »TORNADO« za moške, »DIANA« za ženske in »DIPLOMAT« za otroke.

V KORAK S ČASOM

na elastičnih podplatih „RIS“

TVORNICA GUMENIH PROIZVODA

Zagreb, Stenjevec

telefon: 573-522; telex: 02-271; kom. direktor 573-849

Zastopstvo Ljubljana, telefon 36-631.

čno vozačem samim, če pri pregledu motorja pod obrati opravljajo popravila v zaprti garaži.

Izvedenci pripisujejo ogljikovemu prekislu naroke nevarnosti nesreč in smrtnih žrtev: voznik na primer za krmilom zadremlje ali pa izgubi oblast nad volanom — in nesreča je tu. — Menimo, trdi uradnik kalifornijske prometne službe, da je v mnogih primerih, na primer če voz zavije s svoje smeri v levo ali v desno ali zapelje naravnost v nasproti vozeče vozilo, voznik med vožnjo vdihaval večje ali manjše količine ogljikovega prekisa in zato povzročil nesrečo.

Neka kalifornijska letalska prometna služba je nekoe na avtomobilski cesti ustavila 1007 vozil in pri 30 pozimkih so ugotovili večjo ali manjšo količino ogljikovega prekisa. V Connecticutu so merili koncentracijo ogljikovega prekisa med vožnjo in so našli pri 50 odstotkih voz različno koncentracijo zmesi zraka in ogljikovega prekisa, celo do sedem odstotkov, kar je že lahko smrtno nevarno. Nekoe so v Vermontu preiskali 18 ljudi, ki so se na vožnji ponesrečili. V krvi teh ljudi so ugotovili pri sedmih do 25 odstotkov zgoščenosti ogljikovega prekisa. Prav to pa je odločilno vplivalo in zato je prišlo do nesreče.

Pri večini smrtnih primerov na vožnjah, ki so bile posledica zastrupitve s CO, so na teh voznih ugotovili okvare v ceveh izpušnih plinov.

Znan je primer moža, ki se je redno vozil v službo s svojim tovarišem iz soseščine. Ko je nekoe čakal nanj, se je udo-

pustil počasi voziti voz za vozom. Ugotovili so, da so vozovi, ki so imeli dotok svežega zraka spodaj ob hladilniku, vsebali v notranjost šestkrat več ogljikovega prekisa kot drugi, ki so imeli sistem zračenja zgoraj pod vetrobranom.

Mnenje, da je vožnja pri odprtem oknu varnejša, ne drži popolnoma. Preiskave letalske prometne policije so na kalifornijskih cestah ugotovile, da zračni tok, ki nastane pri odprtem oknu, lahko dviga plin, ki prihaja skozi reže na dnu avtomobila (pedali). Prav zaradi tega poročajo zračenje notranjosti med vožnjo, če je sistem zračenja tako urejen, da ne vsrkava izpušnih plinov spredaj vozečih avtomobilov. — Pri močnem prometu, posebno v predorih, pa je nujno potrebno zapreti usolršno zračenje.

Vsak dan izpušni plini zastrupljajo zrak posebno v velikih mestih. Na srečo hitro vozeči vozovi povzročajo močne zračne tokove in tako vetrovi hitro odpihajo strupeni plin.

V nasprotju z drugimi snovmi izpušnega plina se na srečo ogljikov prekis ne veže in ne obdrži v atmosferi. Kljub temu pa so razne zdravstvene ustanove močno zaskrbljene zaradi usedanja ogljikovega prekisa v tesnih ulicah, velemest, prav posebno pa še v predorih. — Dandanes na mnogih krajih ugotavljajo usedanje, zadrževanje in zbiranje ogljikovega prekisa. Prav posebno pa se zanimajo za škodljive posledice. Zaskrbljujoče za zdravstvene oblasti je tudi dejstvo, da se motorizacija vsak dan tako naglo razširja.

(READER'S DIGEST)

Boccaccio v ameriški izvedbi

»ZAMENJAVA ŽEN« JE NAJNO- VEJŠA DRUŽABNA IGRA V ZDA

Polnoč je. »Party« je na višku. Osem mož položi ključke svojih avtomobilov na mizo. Nato eden izmed njih ugasne luč. Osem žena se vrže na ključke ter zgrabi vsake eno. Nekaj minut kasneje se novi pari razidejo. S ključki, ki so jih na slepo srečo izvele s kupčka, ki so ga napravili njihovi možje, so si žene pridobile ne le pravico do avtomobila, ampak tudi do postelje lastnika. Boccacciovska igra s ključki pa je le ena izmed številnih »družabnih« iger, ki so se v zadnjem času raz- pasle po Zdrženih državah.

Razni časopisi in revije so v zadnjem času razpravljali o tem pojavu, ki ga so- ciologi imenujejo »group sex« — skupin- ske seksualne manifestacije, »social-sexy« — socialne seksualne manifestacije ali pa kar enostavno »wife-swapping« — zame- njava žen. Ameriški novinar Michael Leigh se je razgovarjal z nekaterimi zagovorniki novega »gibanja« ter je na osnovi zbranih podatkov napisal knjigo The Vel- vet Underground — Zametno podzemlje. Njegov zaključek je: »V ZDA spolnost povsod napreduje«.

Dasi so Zdržene države na eni strani država strogega puritanizma, to ne moti spodobnih zakonov iz srednjih in viso- kih meščanskih slojev, da ne bi ob sobot- nih večerih, potem ko so spravili otroke

spat, prirejali orgij v malem s svojimi znanci in prijatelji.

Udeleženci teh orgij so običajno sosed- je, znanci in prijatelji, v zadnjem času pa so privrženci »novega vala« našli novo pot do pridobivanja pristašev — in sicer z oglasi, ki jih objavljajo včasoma re- vije, ki izhajajo v Kanadi, vendar so na- menjene ameriškim bralcem.

V teh revijah lahko berete med dru- bim nešteto takih in podobnih oglasov: »Eksotični zakonski pari — Sodoben zakonski par s širokimi izkušnjami — ona: 31 let (mere: 91-60-88), blondinka, ljubka, prilagodljiva; on: 36 let, moškega videza — bi si rada dopisovala z drugimi, ravn- tako izrednimi pari. Možnost srečanja. Brez strahu! Ponudbe pošljite pod šifro foto New York — B 163.«

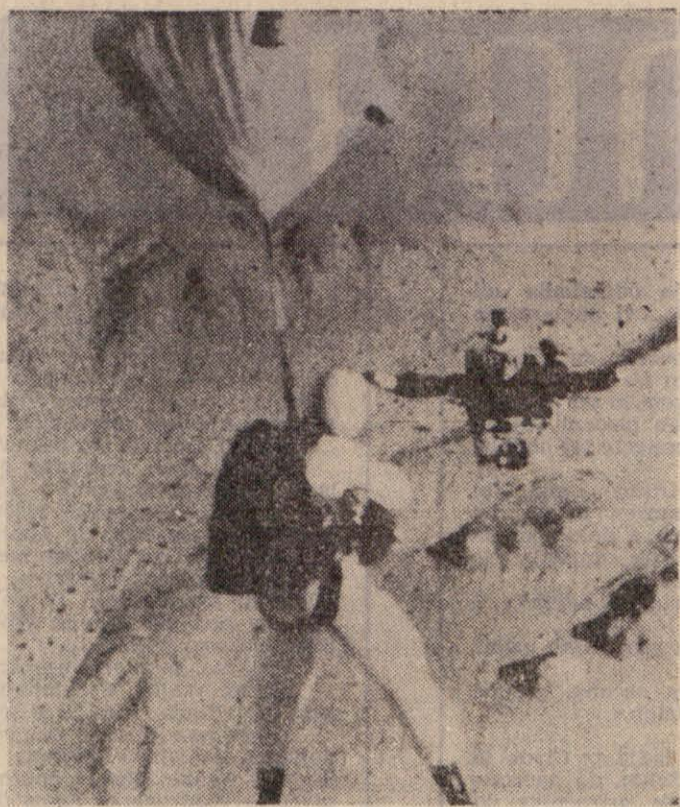
Drugi zakonci izražajo željo, da bi »iz- menjali izkušnje«, iščejo »novih, svežih prijateljev«. Vsi so »zelo razumevaljoči«, »brez predsodkov« ter se zanimajo »najra- je za nudizem ali fotografiranje«. Ko je Leigh pri zbiranju gradiva za svojo knji- go objavil tak oglas, je takoj dobil več kakor petsto pozitivnih odgovorov. Obi- skal je nekatere zakonce, ki so poslali ponudbe, da bi ugotovil, iz kakšnih kro- gov so večinoma ti ljudje. Njegove ugo- tovitve so dokaj presenetljive: »Ti ljudje žive navadno, urejeno življenje. Skoraj vsi hodijo v cerkev ter imajo otroke. V splošnem pijejo zelo malo. Razen redkih izjem imajo vsi pomembne položaje v družbi: med njimi sem našel na zdrav- niki in odvetnike, posetnike, filmske ig- ralce, manekenke, pisatelje, oficirje, tr- govce in politike, toda niti na enega last- nika nočnega lokala«.

Podobne rezultate sta dobila tudi za- konca Eberhard in Phyllis Kronhausen, ki vodita neko agencijo za posvete o za- konu.

Neka dvaintridesetletna družinska ma- ti iz Los Angelesa je pripovedovala: »Sko- raj vsako soboto z možem povabiva pri- jatelje ali pa greva na obisk h kakemu paru. Najprej malo klepetamo in popije- mo kako coca-cola. Potem se pričnemo izmenoma slačiti in tako se začne »sex- party«.

Dolžnost vsakega udeleženca je, da nudi »kar največ zadovoljstva« svojemu partnerju. V splošnem zadostuje, da »po- puste vaje« naravi; le kadar so v druž- bi začetniki, si spočeta, dokler ne pre- magajo predsodkov, pomagajo s »strup- pokorjenjem«. To je poker, pri katerem uporabljajo za žetone kose obleke. Kdor izgublja, se mora postopoma slačiti.

Največja »sex-party«, ki je bila že pr- vi festival, je bila nedavno v Kalifor- niji, kjer je petdeset parov najelo cel motel. V Sacramentu pa je preiskovalni uradnik državnega tožila odkril skupino dvaintridesetih parov, ki so preko malih oglasov nabirali »prijatelje« za svoje »zabave za odrasle«, kakor so jih eufemi- stično imenovali. Vendar je bil uradnik nemalo presenečen, ko jih je prijavil dr- žavnemu tožilcu Robertu Pugliu. Ta je namreč izjavil: »Zamenjava žen za kraj- šo dobo je sicer morda oporečna z eti- čnega vidika, ni pa prepovedana z zak- nom.« O, ta Amerika...

Padalo za Luno

Novo vrsto padala so izdelali tehniki za ame- riške astronave. Krsti- li so ga »Ballute« in ima obliko obrnjenega dežnika ali pa, če ho- čete, obliko ogromnega cveta. Zloženo, zavze- ma padalo zelo malo prostora. Po vsej ver- jetnosti je namenjeno astronomom, ki se pri- pravljajo za projekt Gemini, ki ima za kon- čni cilj pristanek na Luni. Na sliki: Novo padalo preizkušajo na kalifornijskem nebu. Za vsak primer ima padalec poleg novega padala še klasično pa- dalo, če bi pad »novi- ne« odpovedal.

„Osvajalec“ z zastrupljenim i bonboni

Truoc Ngujen Huu, 45-letni vietnam- ski državljani, ki je do nedavnega živel v Parizu, se je zelo rad zabaval s pusto- lovinčinami na vlaku. Vsako soboto je se- del na vlak, ki vozi iz Pariza v Saint- Gervais, in vsakokrat je izstopil v San- Gervaisu z mlado žensko, ki jo je »osvo- jila« med potovanjem.

Pred dnevi je Huu spet prišel iz hote- la Treminus, kjer je običajno prespal in spremljala ga je najnovejša »pridobitev«. Huu je pred hotelom poklical takši ter naročil vozniku: »Na železniško postajo.« Ženska, ki je bila z njim, pa se ni povsem strinjala s tem: »Na policijo!« je uka- zala vozniku. Voznik je bil na srečo take vrste, da je bolj ubogal ženske kakor mo- ške ter je zato res odpeljal na policijski komisariat, kjer so Truoc Ngujen Huuju pošteno izprašali vest. Povedal je, da je v vlaku vedno poiskal kako mlado, po

možnosti prikupno dekle, ki je bilo samo v oddelku. Prisedel je, navezal razgovor ter ponudil dekletu čokoladne bonbone, v katerih je bilo mamillo. Dekle je zaspalo in ob koncu potovanja je brez moči šlo s falotom v hotel. Ko se je zbudilo, Hu- uja ni bilo več.

Na policiji so ugotovili, da so dobili proti Huuju že eno prijavo. Po zasliša- nju so ga takoj priprli.

POHIŠTVO LOČENE ŽENE SKOZI OKNO

38-letni rudar Otto D. iz Unne v West- faliji je kaj nenavadno izpolnil razsodbo, s katero mu je sodišče odredilo, da mora prepustiti nekaj pohištva svoji ločeni ženi.

Ko so se pred vrati njegovega stano- vanja pojavili sodni uradniki, jim je od- prl ter jih vljudno prosil, naj trenutek počakajo. Nato je šel v gornje prostore, odprl neko okno, ki je gledalo na ulico ter pričel skozen metati naslanjače, stole, radio, televizor, mizice, ženske obleke.

Vsakemu »metek« so sledili ogorčeni komentarji. Ko je naposled zmetal sko- zi okno vse, ker je nameraval, je nagovo- ril zbrano občinstvo, ki se je sijajno za- bavalo: »To je vse. Zdaj ste zadovoljni vi pa tudi jaz.« Seveda so ga takoj prija- vili policiji, vendar je bil Otto še drugič zadovoljen: morali so namreč poklicati gasilce, da so očistili ulico.

SOSEDA IMA ORANŽNE OČI

Proces ponarejanja ženske lepote gre neusmiljeno svojo pot: dandanašnji je že težko ugotoviti, kaj je na ženski pravega in kaj ponarejenega; za lepoto si prišle lasulje, umetne trepalnice, umetni nohti ter še marsikaj umetnega... Vendar pa so bili lahko moški doslej prepričani vsaj, da je prava barva oči. Odslej tudi to ne bo več mogoče.

Ženske, ki sledijo modi, si bodo la- ho nabavile serijo raznobarnih umetnih šarenic, s katerimi bodo lahko prilagodile barvo oči barvi obleke, avtomobila, oko- lja. Se bolj prikladne bodo te stvarce, kadar bodo hotele ženske ustvariti poseb- no psihološko vzdušje.

Stvar je popolnoma enostavna: treba si je samo nadeiti kontaktne leče. Prefi- njena ženska si bo tako lahko nataknila npr. temnomodre oči, če bo hotela izpo- vedati ljubezen ali druga globoka čustva; druga si bo nadela prosojno zelene, in bi uročila moške s severnjakim, hladnim, hipnotičnim pogledom. In po tej psiholo- ški lestvici lahko nadaljujemo do neskonč- nosti.

Zlasti srečne bodo v tem pogledu žen- ske, ki imajo svetle oči. Te si lahko nam- reč po milih volti spreminjajo barvo ša- renice, medtem ko bo pri temnih to težji primer.

Doslej si je spremenilo barvo oči že na tisoče žensk. O uspehih se ni podro- bejših poročil. Vsekakor pa je gotovo, da bo poslej ženski leksikon poznal nov iz- rek: »Kakšen mož pa si. Zakaj ima sode- da lahko oranžne oči, jaz pa ne?« V po- jasnilo: Par »oči« stane skoraj sto tisoč dinarjev.

ZA DVA JAPONCA VOJNE ŠE NI KONEC

Zdi se neverjetno in vendar je res: na japonskem otoku Guam živitarita dva japonska vojaka, ki sta se sedaj, dvajset let po koncu vojne, prepirala, da vojna še ni končana in grozeče uperita puško v vsakega belca, ki se jima približa.

Zadnji podobni primer so zabeležili pred štirimi leti, ko so ravno tako na Guam salotili celo skupino japonskih vojakov, ki so bili prepričani, da se Ja- ponska še vedno vojskuje z ZDA.

To pot bi se srečanje z »zverci« kaj kmalu ne- srečno končalo. Neki ameriški civilist José George se je peljal skozi džunglo v tovarnjakom. Na nekem kraju je ustavil vozilo in izstopil. Bil je nemalo presenečen, ko se je nenadoma izsušil iz grmovja pred njim majhen na pol gol Japonec, obločen v cunje, ki so bile neke japonske uniforme, in z napeto puško v rokah. George je dvignil roke. Japonec je pritisnil na petelina, vendar se puška ni sprožila. Še enkrat je napol zapiral ter znova sprožil, vendar je puška tudi drugič odgovorila pokorščino. Tretjega poskusa George ni čakal, ampak je planil v tovarnjak ter s polnim plinom odpeljal dalje skozi džunglo. V zad- njem hipu je zagledal v goščavi še enega podobno opremljenega vojščaka. Oba sta imela do prsi dolgo brado.

George je takoj sporočil o dogodku ameriški voja- ški policiji, ki je v sodelovanju s civilno policijo na otoku pričela preiskovati džunglo. Policijske spremi- lne Japonce s Havajev, ki zdaj pa zdaj preko zvoč- nika pozove zadnja vojaka cesarske vojske, naj se vdata, ker je vojaka že zdavnaj končana.

ZDA NISO NAJBOGATEJŠA DRŽAVA

Ze dolga leta živimo v prepričanju, da so ZDA najbogatejša država na svetu; zdaj je Financial Times s številkami v roki dokazal, da smo živeli ves ta čas v zmoči.

Financial Times je vzel za merilo na- rodni dohodek na prebivalca ter je pri- šel do naslednjega rezultata: najboga- tejša država na svetu je Kuwait, škat, ki proizvaja sorazmerno več nafte kakor katerakoli druga država na svetu. Na dr- gem mestu je prav tako naftno kralje- stvo: Qatar. In naposled, na tretjem me- stu so Zdržene države.

Angleži so jo v tej razvrstitvi slabo odrezali: njihova očetnjava je šele na trinajstem mestu! Pred njo so Kanada, Švedska, Svica, Luksemburg, Avstralija, Nova Zelandija, Danska, Zahodna Nemci- ja in Francija, vendar so razlike med zadnjimi tremi minimalne. Štirinajsto me- sto si delita Belgija in Norveška, šestna- jsta pa je Venezuela; na sedemnajstem mestu je Izrael in tako dalje do tridesete- tega mesta, na katerem je Japonska. Na repu tabele so Kitajska, Indija, Indonezi- ja, Laos, Nepal in Etiopija. Prav zadnja pa je Kambodža. Treba pa je pripomniti, da razvrstitev ne zajema vzhodnih držav. Po dosegljivih podatkih bi Sovjetska zve- za zavzela približno šestnajsto mesto ob Venezueli. Seveda pa bi bila slika ob uporabi drugačnih meril dokaj spreme- njena.

SKRIVNOSTNO NEBO

Ko so nedavno tega navdušeni mode- larji v Kentu v Veliki Britaniji spuščali svoje teledirigirane modele, se je na ja- snem nebu pojavilo nekaj nenavadnega. Kljub temu, da so se modelarji po svo- jih močeh trudili, da bi obdržali modele čim dlje v zraku, so mala letala drugo za drugim cepala na tla kakor muhe. Modelarji so bili presenečeni, razjarjeni in po- biti hkrati. Ure in ure potrpežljivega dela so bile zaman, razen tega pa so s tem konjičkom povezani tudi precejšnji stro- ški.

Naposled pa so ugotovili, kdo se igra z usodo malih letal. Pravzaprav so bili to kolegi nesrečnih modelarjev — radioama- terji. Ti so se na bližnjih travnikih igra- li z majhnimi radijskimi oddajniki. Smo- la je bila v tem, da so bili ti oddajniki umerjeni na isto frekvenco kakor napra- ve za vodenje letalskih modelov. Uboga letala so bila od nasprotujočih si navodil tako zmedena, da so čisto po človeško treščila z glavo ob tla.

Modelarji so bili seveda jezni zaradi nelojalne konkurence. Predsednik njihovega kluba se je pritožil na poštne oblasti ter zahteval, da prepovedo uporabo ome- njenih radijskih oddajnikov. Vendar so oblasti brez vsake moči. Čeprav so radijski oddajniki v Veliki Britaniji pre- povedani, je praktično nemogoče ugotovi- ti, kje so in kdo je njihov lastnik.

Strastnim modelarjem iz Kenta ne preostane torej nič drugega, kakor da se vržejo na proučevanje radijske mistike ter skušajo najti orožje, s katerim bi odkrili krslice njihovega zračnega prostora.

to se pripeti samo ...

... v PHILADELPHIJI: Psihiater dr. Ross-Speck svetuje lastnikom psov, da naj obiščejo njegovo ordi- nacijo takoj, ko bi na svojih živa- lih opazili znake duševnih motenj. Pravi, da so psi in mačke zelo raz- položaja svojih gospodarjev.

... v ANGLIJI: Mr. John Thompson je članov svoje družine »otroval« sku- paj 150 stik. Materi je uspelo obvarovati pred konjičkom svojega moža le naj- mlajšo hčerko.

Spor za cesarjevo glavo

Koblenški meščani sta- rejših letnikov so — kot že nekateri prej — jav- no napadli svoje mestne očete in zahtevali cesarje- vo glavo. Leta je namreč že dolga leta, se pravi od prve svetovne vojne naprej brez pripadajočega trupa v neprosto voljo izgnanstvu v kleti nekega trgovca z umetninami. Trup je šel bržkone za topovsko hra- no, glava Wilhelma II. pa je predmet ostrih besednih spopadov. Zadnji nemški cesar je bil namreč začetnik. Niki mesta Koblenza in za- to za Koblenžani ne pri- voščijo niti mestu Mainz, ki se zanj zanima, še manj pa Amerikaneem, ki zvo- ni- jo s polno denarnico in vse take reči radi vlačijo čez Ocean. Toda cesarje- va glava je pravzaprav čisto poceni — material ne šteje, samo stroški skladi- ščenja — in stane nekaj nad tisoč mark. »Kaiser je bil varčen človek.« izdava trgovec z umetninami, »za- to naj bi glava počivala pred koblenškimi magistra- tom kot simbol varčnosti.« Mestni očete pa odgovor- jajo: »Res je bil varčen? No, tudi mi ne bomo tro- šili denarja za stare šaro.«

Zahtevam konservo s 394 fižolovimi zrni!

Angleški zakoni so glede konzervirane hrane zelo strogi, kar je tudi popolnoma pravilno v deželi, kjer se spretnost mladih gospodinj meri predvsem po tem, ka- ko hitro zna odpirati konzerve. Vendar se zelo redko zgodi, da bi bila kakša konzerva pokvarjena, čeprav potrošniki izkoristijo vsako priložnost, da se pritožijo, skli- čujo se pri tem na zakon, ki jih izdatno podpira. Vendar pa ta »mračnost« po- trošnikov včasih presega vse meje, kakor je iz naslednjega razvidno.

Vendar, preden preidemo k stvari, je treba povedati nekaj besed o »baked beans«, po naše kuhanem fižolu. »Baked beans« je ena najpopularnejših in osnovnih konzerv pod vlado Aleca Dou- glasa. Jeste jih lahko hladne na kruhu, pogrete kot dodatek k ocvrtim jajcem ali zrezkom ali pa v nenavadni kombi- naji s škotskimi špageti — ki jih, seveda vzamete prav tako iz konzerve.

No, nekdo je zvedel, da uporablja to- varna pri polnjenju konzerv s fižolom posebno merico, v katero gre natanko 394 dobro rasečenih fižolovih zrn. Našli pa so se sitneži, ki so imeli hkrati še dovolj časa, da so šteli zrno za zrno, in glej čudo, nekateri so našli celo samo 381 ali celo, bognavarju, 379 fižolov. Se- veda so takoj poslali konzerve nazaj v

tovarno ter zahtevali novo škatlo s tristo štirindevetdesetimi fižolovimi zrni.

Več sreče je imela neka tovarna, ki proizvajajo toaletni papir v škatlah, iz ka- terih je mogoče potegniti papir le kos za kosom. Neki potrošnik se je pritožil, da v škatli ni bilo dovolj listov ter je zahte- val novo škatlo. Toda — tovarna se ni pustila kar tako ugnati ter je poslala k nezaupljivemu potrošniku svojega inšpek- torja; ta je v svoje veliko veselje ugotov- il, da ogorčeni potrošnik sploh ne upo- rablja toaletnega papirja njegove tova- re, ampak star telefonski imenik, obešen na vrvi.

Vodnik za pse-400.000 na teden

Spremljevalec psov je dandanes v Ameriki donosen in spoštovan poklic, ki zlasti procvita v New Yorku. Največ pla- čajo bogatini iz bogatih četrti na sprem- ljevalcev je Jim Buck, ki zasluži vsak te- den s tem, da vodi pse na sprehod, blizu 400.000 dinarjev. Seveda pa Jim Buck ni kar tako. Stranke sprejema samo na pri- poročilo, in to samo dobre stranke.

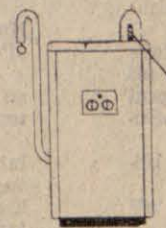
Vendar pa Jim Buck ni edini, ki si dela milijone na račun psov in bogatih bedakov. Med drugim je v New Yorku neki frizer za pse, ki je dal postaviti v svojem salonu zaključeno televizijsko omrežje. Tako lahko gospodarji — prav- zaprav gospodarice, teh je namreč nepri- merljivo več — opazujejo svoje miljenče- v rezerviranih čakalnicah ter sočustvuje- jo ali uživajo z njimi med »obredom«.

VAŠ PRIJATELJ

plavi radion

ČUVA
NAGRAJUJE
IN UGODNO
PRESENEČA

Izidi zadnjega žrebanja

Stroje za pranje perila »KONTAKT«, Zagreb, prejmejo:

1. Mara Djurićević, Cetinje, Pavla Rovinjskog 17
2. Stanka Grbec, Split, Graničara 21
3. Vela Božinovska, Kličevo, Nova naselba, poslopje št. 2
4. Franja Skofca, Maribor, Koseskega 23

Električne štedilnice »REKORD«, izdelek »KONTAKT« — Zagreb, prejmejo:

1. Dragica Falandžić, Mostar, Matije Gupca 21
2. Kosana Ljubović, Užička Póžega, Heroja Bondžulića 65
3. Ljubica Flora, Banatsko Novo-Selo, Ulica Oslobođenja 1

Električne svetilke za knjige izdelek »KONTAKT« — Zagreb, prejme 300 potrošnikov.

S svojimi izdelki je »Saponia« pri tem žrebanju prav tako nagradila 2448 potrošnikov.

Vse nagrajene potrošnike bomo pisмено obvestili. Obveščamo potrošnike, da bo naslednja objava izidov nagradnega natečaja »Plavi radion čuva, nagrajuje in ugodno preseneča« 20. X. 1964.

Pošiljajte še naprej prednje strani ovitka »PLAVI RADION« na naslov:

SAPONIA OSIJEK

med dvema tečajema

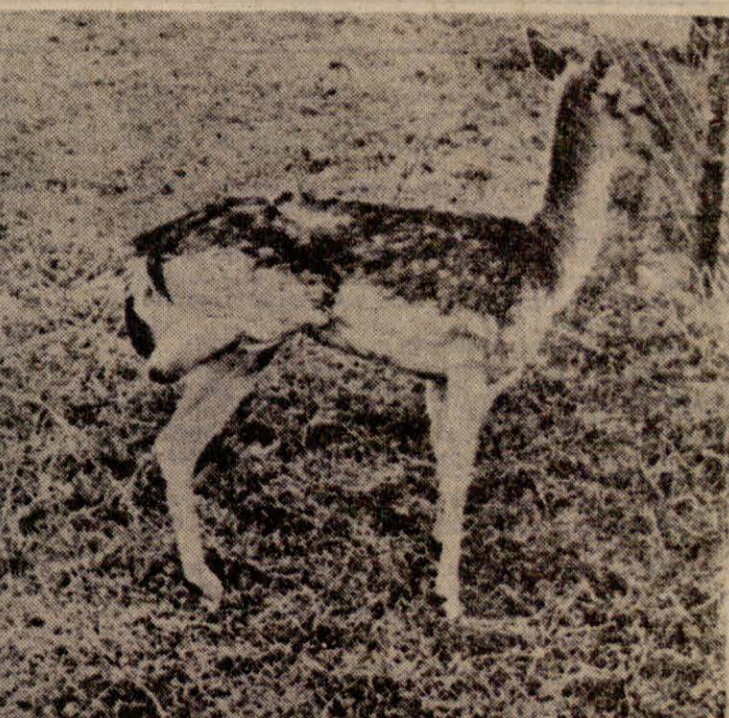

Ustvarjalcu tega »čudovitega« klobuka je ime Renato Balestra, trdi pa, da je idejo o »kuplastem klobuku« ukradel Bramantesu, načrtovalcu bazilike sv. Petra v Rimu. Tudi Michelangelo je baje klobukov boter.

Ko je predsednik Johnson obiskal mesto Minneapolis v Min- nesoti, je mestna uprava napeljala vodo iz mestnega vodovoda k slapovom Minnehaha, ki že dolgo časa niso imeli vode.

Tat, ki je iz sanatorija v Bad Wienssee v Zahodni Nemčiji odnesel nakit, vreden kakih 15 milijonov dinarjev, je vzel s seboj tudi knjigo Haralda Robbinsa, ki jo je lastnica nakita imela na nočni omari. Naslov knjige: »Nenasitni«.

V madžarskem listu »Figyelő«, ki se ukvarja predvsem z gospodarskimi vprašanji, beremo: »Če konj ni več za rabo, ga pre- delamo v salame. Če pa traktor izgubi vijak in zanj nimamo nadomestnega dela, potem za statistike navzlic temu ostane traktor. To je cokla napredka.«

Gozdni čuvaj iz Penkridgea je našel košuto, ki se je z zadnjjo nogo uvela v past. Logar je osvobodil žival, toda košuto so morali amputirati nogo. »Dotty« — tako so krstili košuto — je kmalu dobila leseno pro- tezo. Cena umetne noge je sicer sto funtov (približno 200.000 din), toda pravi, da cene sploh ni mogoče primerjati z bogastvom dobrih ču- stev, ki jih občutijo obiskovalci parka v Penkridgeu: Živali ki je bila zapisana smrti, živi in z umetno nogo že kar spretno teče.

Bil je pravkar obrnit, videti je bil svež in spodit, skrbno obvezano desnico je imel obešeno za vrat in pod roko je držal navigacijske karte. Rahlo se mi je nasmehnil.

»Dobro jutro, gospod Carter. Kako se počutite?«
»Delam sem se, da ga ne vidim. Susan je sedela ob doktorjevi pisalni mizi. Videti je bila utrujena, pod zelenimi očmi je imela temne sence. Rekel sem: »Susan, kje je doktor Marston?«

»Susan, je zamrmral Carreras. »Kako hitro bližina ustvari domačnost.«

»Spet sem ga prezrl. Susan je odgovorila: »V dispanzerju, spi. Bedel je skoro vso noč.«

»Prosim vas, zbudite ga. Recite mu, naj mi sname to preklemano natego. Polomila mi bo nogo.«

»Odšla je v sosednjo sobico in Carreras je rekel: »Prosim, poslušajte me, gospod Carter.«

»Ko bodo sneli to težo, nič prej,« sem robato odvrnil.

Prikazal se je zdravnik in si zaspano menceal oči. Brez besed je odstranil utež.

»Kapitan Bullen in podčastnik?« sem vprašal. »Kako je z njima?«

»Kapitanovo stanje je še vedno enako.« Staremu se je poznala utrujenost, tudi njegov glas je bil truden.

»Podčastnik se naglo popravlja. Oba sta se zgodaj davi zavedela, dal sem jima pomirila. Več kot spita, bolje je.«

Prikimal sem, počakal, da mi je pomagal sesti in mi namestil nogo, nato sem osorno rekel: »Kaj hočete, Carreras?«

Razgrnil je karto in mi jo položil na kolena. »Ne-kaj nasvetov glede navigacije. Ugotovitev, če jih hočemo tako imenovati. Boste sodelovali?«

»Sodeloval bom.«

78

»Kaj?« Susan Beresford se je odmaknila od pisalne mize in strmela vame. »Vi... vi nameravate pomagati temu človeku?«

»Saj ste slišali, mar ne? Kaj hočete, da storim? Naj se delam heroja?« Pokazal sem na svojo nogo.

»Poglejte, kam me je pripeljalo, ko sem se šel junaka.«

»Nikoli ne bi mogla verjeti.« Na blestem obrazu so se ji vžigale rdeče lise. »Vi. Vi pomagate tej hudobi, temu morilcu.«

»Če tega ne bi storil,« sem trdno dejal, »bi lahko mirno začel kar pri vas. Zmožen bi bil, da vam polomi prst za prstom ali vam z doktorjevimi kleščami izpulim zob za zobom, pa brez omrtvila. Ne trdim, da bi to rad delal, toda naredil bi.«

»Ne bojim se sešora Carrerasa,« je odvrnila, a bila je še bolj blesta kot prej.

»Potem bi bil čas, da bi se ga,« sem rezko pribil. »Torej, Carreras?«

»Ste kdaj pluli po Atlantskem oceanu, gospod Carter? Med Evropo in Ameriko, mislim.«

»Čestokrat.«

»Dobro. Denimo, da odpotuje ladja iz Clyda in plove proti Norfolku v Virginiji. Želim, da načrtate njeno pot. Lahko vam prinesem vse priročnike, ki jih želite.«

»Ne potrebujem nobenega.« Vzel sem svinčnik. »Naredila bi okrog severne Irske velik, rahlo potlačen lok, tako, vzdolž poletne smeri na zahod, semle, proti tej točki, jugovzhodno od Nove zemlje. Zavoj proti severu se zdi čuden, je pa tak samo zaradi projekcije navigacijske karte: je najkrajša pot.«

»Verjamem vam. In potem?«

»Kmalu nato se odcepi od poglavitne zahodne proge, tiste za New York, tule približno, in doseže Norfolk bolj ali manj vzhodno-severno-vzhodno.« Obrnil sem glavo, da bi poskusil pogledati ven skozi vhod

v bolniško sobo. »Kaj pomeni ves ta hrup? Od kod prihaja? Zdi se, ko da bi pribijali topove ali pa udarjajo pnevmatična kladiva.«

»Potem, potem,« je nestrpno rekel. Razgrnil je drugo karto in razdraženost mu je zgnila z obraza.

»Krasno, Carter, krasno. Vaša proga se skoraj popolnoma ujema s pojasnili, ki jih imam tu.«

»Zakaj, šmenta, ste zahtevali...«

»Vsako stvar preverim, gospod Carter. Torej, ta ladja bi morala prispeti v Norfolk v soboto, čez dva dni, natanko ob desetih zvečer. Ne prej ne kasneje: natanko ob desetih. Če hočem srečati tisto ladjo v soboto ob zori, na katerem mestu bi se to zgodilo?«

Zamolčal sem vprašanja, ki so mi silila na jezik.

»Ob tem letnem času je na tisti zemljepisni širini zora ob peti uri. Minuto več ali manj. In s kakšno hitrostjo vozi tista ladja?«

»Saj res, kako sem nespameten. Z desetimi vozli.«

»Deset vozlov. Sedemnajst ur. Sedemdeset morskih milj. Točka, kjer bi se srečali, bi morala biti tu.«

»Pravilno.« Spet je primerjal s svojo karto. »Polnoma pravilno.« Pogledal je na neki list, ki ga je držal v roki. »Naša trenutna lega je približno 26,52 sever — 76,33 zahod. Kako dolgo bi trajalo, da pride na mesto, kjer bi se križali?«

»Kaj pomeni tisto zabijanje tam zunaj? Kakšno vragolijo pripravljate, Carreras?«

»Odgovorite na moje vprašanje,« me je osorno nadrl.

On je držal nož za ročaj, zato sem rekel: »Kako naglo plovemo zdaj?«

»Strinjati vozlov.«

»Trinštrideset ur,« sem odgovoril čez minuto, »ali malo manj.«

»Trinštrideset ur,« je počasi ponovil. »Zdaj je deset dopoldne, četrtek, in v soboto ob petih jutraj

79

moramo biti na sestanku. Saj to je natanko trinštrideset ur.« Prva senca zaskrbljenosti mu je potemnila obraz. »Kakšna je največja »Camparijeva« hitrost?«

»Osemnajst vozlov.« Kradoma sem pogledal Susanin obraz. Naglo je izgubljala vse iluzije o prvem častniku Carterju.

»O, osemnajst vozlov.« Lice se mu je zjasnilo.

»In pri osemnajstih vozlih?«

»Pri osemnajstih vozlih boste verjetno povzročili, da bo raznosno stabilizatorje in boste razbili »Camparije«,« sem odvrnil.

To mu ni bilo všeč. Vprašal je: »Kaj mislite s tem?«

»Mislim, da si kuhate lepo kašo, Carreras. Prav vročo kašo.« Pogledal sem skozi okno. »Ne morem videti morja, slišim ga pa. Nenavadno dolgi in globoki valovi. Vprašajte kateregakoli ribiča na Bahamih, kaj pomenijo ob tem letnem času, pa vam bo povedal. Pomenijo lahko samo eno, Carreras: tropsko nevihto, skoraj gotovo uragan. Valovi prihajajo od vzhoda, tam je središče neurja. Morda je še dvesto milj daleč, toda je. Valovi postajajo čedalje hušji. Ste opazili? Pomenijo lahko samo eno, Carreras, tropsko nevihto, v teh krajih zahodno-severno-zahodno in hitrost deset do petnajst milj na uro. Mi pa gremo od vzhoda proti severu. Z drugimi besedami, uragan in »Camparije« sta na liniji, kjer morata trčiti drug ob drugega. Čas bi bil, da prisluhnete kakemu vremenskemu poročilu, Carreras.«

»Kako dolgo bi trajalo, če bi vozili z osemnajstimi vozli?«

»Približno trinštrideset ur. Pri dobrem vremenu.«

»In naša pot?«

»Načrt sem jo in ga pogledal. »Nedvomno ista, kot jo imate na svoji karti.«

»Res je. Na kakšni valovni dolžini lahko ujamemo meteorološka poročila?«

»Na nobeni valovni dolžini,« sem odvrnil. »Uragan prihaja od Atlantika proti zahodu in vsaka trgovska postaja na vzhodni obali bo oddajala praktično samo to in nič drugega.«

Stopil je k Marstonovemu telefonu, poklical po veljniški mostiček, naročil, naj vozijo z največjo hitrostjo in poslušajo vremenske napovedi. Ko je končal, sem dejal: »Osemnajst vozlov? Prav. Opozoril sem vas.«

»Moram imeti na voljo čimveč časa.« Pogledal je Bullena, ki je še blede v snu. »Kaj bi v takih okoliščinah naredil naš kapitan?«

»Obrnil bi ladjo in dirjal v katersobidi smer, samo ne na sever. Moramo misliti na naše potnike. Njim morda bolezen ni pogodu.«

»Bojim se, da bodo zaradi morske bolezni še dosti trpeli. Toda vse zaradi dobre stvari.«

»Da,« sem počasi pritrdil. »Zdaj sem tudi vedel, kaj pomeni truš na krovu.« Zaradi dobre stvari. Za dobro stvar. Katera stvar je najboljša za domoljuba, kot ste vi? Generalisimove blaginje so prazne. V njih ni za pisarko oreh vrednosti in njegova vlada se mame. Samo eno lahko reši tega bolnika: transfuzija. Transfuzija zlata. Tista ladja, ki jo bomo srečali, Carreras, koliko zlatih palic prevaža?«

Marston se je bil vrnil v bolniško sobo in s Susan sta me začudeno gledala; potem sta se spogledala med sabo. Ni bilo težko razumeti, kakšno diagnozo sta postavili: zapoznel šok, ki mi je zmešal pamet. Videl sem, da Carreras ne misli nič podobnega. Njegov obraz, kakor tudi vse telo, je bil negiben.

»Vi imate dostop do informativnih virov, za katere prav nič ne vem.« Njegov glas je bil komaj kaj več kot šepet. »Kje so tisti viri, Carter? Urno.«

80

»Nobenih virov ni, Carreras,« sem se nasmehnil. »Zakaj bi morali biti?«

»Nič ne bo z mano igral mačko in miš.« Bil je še zelo miren. »Viri, Carter?«

»Tu.« Udaril sem se po čelu. »Tu. Viri so tu notri.«

Mrzlo me je opazoval in nekaj sekund molčal, nato je rahlo prikimal. »Spoznal sem prvi hip, ko sem vas videl. Razumel sem, da niste od muh. Boksarskega prvaka prepoznaš tudi kadar počiva. Nevaren človek ne more kazati drugega videza kot nevarnega, najsi bo v najbolj navadnih prilikah, v najnedolžnejši okoliščini. V vas je sila. Uril sem se v razpoznavanju takih stvari.«

»Ste slišali?« sem rekel Susan. »Vi ne bi tega nikoli slutili, kaj?« Mislili ste, da sem tak, kot vsi drugi, mar ne?«

»Se bolj zviti ste, kot sem si mislil, gospod Carter,« je zamrmral Carreras.

»Če smatrate za zvito, če človek dožene, da je dve in dve natanko štiri, potem sem res zviti. Moj bog, ko bi bil res zviti, ne bi zdaj ležal tu z zdrobljeno kostjo.« Občasen primeren namig na mojo neobjavljeno škodovali. »Generalisim, ki potrebuje denar... tega bi se moral mnogo prej domisliti.«

»Da?«

»Da. Hočete, da vam povem, zakaj ste ubili našega radiotelegrafista?«

»Zanimalo bi me.«

»Zato, ker ste prestregli poročila Harrisonovih in Curtisovih, obeh družin, ki sta bili s kablagrami poklicani iz Kingstona... Ta poročila so pojasnjevala, da so bili kablagrami potegavščina in, če bi mi to zvedeli, bi začeli skrbno opazovati gospode Carreras in Cerdana, ki so zavzeli njihova mesta. Čudno je, da so tisti kablagrami šli skozi vaše glavno mesto,

Carreras, kar izpričuje soglasje poštnega urada oziroma vlade, saj je poštni urad pod vladno upravo.

Drugi: obstaja dolga lista ljudi iz vaše dežele, ki so želeli zasedeti kabine na »Campariju«, vi ste bili skoraj na repu seznama, toda skrivnostno ste poskočili na vrh. Dejali ste, da ste edini, ki ste imeli možnost zasedeti oboja izmenada prosta apartmaja. Sama laž. Kakva vplivna osebnost — zelo vplivna — je rekla: »Carreras in Cerdan gredo na vrh seznama.« In nihče ni ugovarjal. Sprašujem se, zakaj ne.

Tretji: dasi je dolga vrsta ljudi, ki so hoteli dobiti prostor na našem parniku, ni nobeden izmed njih vaš sonarodnjak, Carreras. Nimajo dovoljenja za potovanje na ladjah, namenjenih v inozemstvo, še več, šli bi naravnost v zapor, če bi pri njih dobili tiste valute. Toda vam so dovolili potovati in plačali ste v dolarjih. Mi še sledite?«

Prikimal je. »Moral smo tvegati plačilo v dolarjih.«

»Četrti: carina je zamajala pri tistih zabojih z možmi... in tistih s topovi. To dokazuje...«

»Topovi?« se je vmešal Marston. Videti je bil ves prepaden. »Kakšni topovi?«

»Ropot, ki ga je slišati od tam zunaj,« je odvrnil Carreras, ne da bi kakorkoli spremenil glas. »Gospod Carter bo počasi vse razložil. Želel bi,« je nadaljeval z obžalovanjem, »da bi bila na isti strani barikade. Bili bi neprekosljivi namestniki, gospod Carter. Mogli bi vi narekovati pogoje.«

»Približno tako mi je včeraj rekel gospod Beresford,« sem priznal. »Te dni mi vsi ponujajo mesta. Za te ponudbe bi si morali izbrati primernejši trenutek.«

»Hočete reči, da vam je oče ponujal...« se je oglašila Susan.

81

»Ne vznemirjajte se,« sem rekel. »Premislil se je. Torej, Carreras, da gremo do kraja. Vlada torej sodeluje na vsej tej črti. In kaj hoče vlada? Denar. Za vsako ceno. Zadnji čas je naredila pri svojih prijateljih za tristo petdeset milijonov dolarjev dolga za nakup orožja. Zdaj nihče več ne more kupiti vašega sladkorja, praktično ni nobene trgovine, torej, kako naj pošten človek pride do denarja? Enostavno: ukrade ga.«

»Lahko bi se vzdržali žaljivih osebnih opazk.«

»Kakor želite. Nemara zveni bolj moralno rop z orožjem na odprtem morju. Ne vem. Kakor je že, kaj kradete? Vrednostne papirje, zadolžnice, delnice, menice, valute? Nič takega. Generalisim noče nekega, kar bi samo po sebi dokazovalo, da je ukradeno — in edino tako blago, ki bi ga mogel dobiti zadostno količino, je zlato. Vaš voditelj, Carreras,« sem zamisljeno rekel, »mora imeti bodisi v Angliji, bodisi v Ameriki zelo široko razpredeno vohunsko mrežo.«

»Če si za stvar, kot je ta, pripravljen dati dovolj denarja, je nebrzično odvrnil, mi potrebna obširna vohunska organizacija. V kabini imam tudi načrt ladje, ki vozi zlato. Skoraj vsakega človeka je moč kupiti, gospod Carter.«

»Hotel bi, da bi kdo kdaj poskusil z menoj,« sem dejal. »Torej, tu smo. Zadnje čase ameriška vlada ni skrivala, da se ji je posrečilo pridobiti nazaj velik del zlatih rezerv, ki so se pretekla leta prelile v Evropo. Tisto zlato bo treba prepeljati in glavo bi stavil, da ga je del na tisti ladji, ki bi jo morali srečati. Dejstvo, da bi morala prispeti v Norfolk šele ko bo tema, je že zanimivo, še bolj zanimivo je, da v tem primeru Norfolk skoraj gotovo pomeni bazo za pomorske operacije — Hampton Roads, kjer bi z največjo varnostjo razkladali z ladje. In rekel bi,

da je Norfolk najbližja točka, od koder po kopnem dosežete Fort Knox, kjer bodo zlato zaprili. Koliko zlata, Carreras?«

»Sto petdeset milijonov dolarjev,« je mirno odgovoril. »Presneto malo vam je ušlo. In nič važnega.«

»Sto petdeset milijonov dolarjev. V duhu sem z raznih vidikov preudarjal to vsoto, toda očitno ni bilo kaj pripomniti, vendar sem vprašal. »Zakaj ste izbrali prav »Camparijo?«

»Mislim sem, da boste uganili tudi to. Dejansko smo vrgli oči še na tri druge ladje, vse na progi New York — Karibi. Nekaj časa smo proučevali gibanje vseh štirih. Našim namenom, je najbolj ustrezala vaša.«

»Zdi se mi, da ste si za vsak primer pustili le malo časa. Kaj ko bi prišli v Carracio z nekaj dnevi zamude...«

»Neka ladja, fregata, vam je sledila vse, odkar ste zapustili Cavannah, pripravljena, da vas blokira pod miroljubno pretvezo. Na njenem krovu sem bil jaz. Toda ni bilo potrebno. To je razložilo dejstvo, da smo tisto noč, ko smo šli iz Cavannah, na radar-skem zaslonu videli parnik: ne ameriško vojno ladjo, kakor smo mislili, pač pa generalisimovo.« Tako je bilo veliko laže, dosti bolj zadovoljivo.«

»Naravno je,« sem rekel, »za to akcijo bi ne mogli uporabljati fregate. Ni opremljena za križarjenje po oceanu. V primeru slabega vremena bi bila izgubljena. Nima žerjavov za prekladanje težkih tovorov. In preveč pade v oči. Toda »Camparij...« Kdo se zanima za »Camparij«, če z nekaj dni zamude pride na cilj. Samo osrednji urad in...«

»Mislimi smo tudi na centralni urad,« se je vmešal Carreras. »Ne boste verjeli, da smo zanemarili enostavne stvari, mar ne? Prinesli smo na krov svoj

82

oddajni aparat, ki že deluje. In on oddaja celo vrsto prav zadovoljivih poročil, zagotavljam vam.«

»Tako ste uredili tudi to. Povrh vseh »Camparij« s tako hitrostjo, da lahko dohiti večino tovornih ladij, je velik in uporaben pri vsakem vremenu, ima prvovrsten radar za določanje drugih plovil in orjaške žerjave za težak tovor.« Premolknil sem in ga pogledal. »Imamo tudi okrepljene palube za podstavke topov, tako na kljunu kot na krnu. Iz previdnosti so jih postavili na večini britanskih ladij in še v času po vojni, ko so jih zgradili. Toda opozarjam vas, da morajo biti okrepljeni še od spodaj z železnimi podporniki. Če za to delo bo treba nekaj dni. Brez njih bo vsak več kot tri palce dolg naboj upognil in zvil pločevino, da bo že po nekaj strelih neuporabna.«

»Nekaj strelav je vse, kar bomo potrebovali.« Premišljeval sem o tej zadnji opazki. Nekaj strelav? Ni imelo nobenega smisla. Kaj je snoval Carreras?

»O čem govorita vidva?« je trdno vprašala Susan. »Jeklene okrepljene palube, železni podporniki — kaj se dogaja?«

»Pojdite z menoj, gospodična Beresford, in ljubo mi bo, če vam osebno pokažem, kaj menim povedati.« Carreras se je nasmehnil. »Razen tega sem prepričan, da so vaši dobri starši zelo v skrbeh za vas. Videli se bomo pozneje, gospod Carter. Pojdite, gospodična Beresford.«

Pogledala ga je oklevajoče in sumeče. Rekel sem: »Zakaj ne bi šli, Susan? Bogve kakšno srečo utegnute imeti. Čeden sunek, ko bo blizu ograje, in dol z njim. Izberite primeren trenutek.«

»Vaš angleški smisel za humor postaja nekoliko dolgočasen,« je tiho rekel Carreras. »Upam, da ga boste prihodnje dni utegnili ohraniti neokrnjenega.«

In s tem dokaj grozečim opozorilom je odšel. Marston me je gledal in zamišljen se je umaknila negotovosti v njegovih očeh. »Je Carreras mislil resno?«

»Seveda. To je razlaga hrupa, ki ste ga slišali, razlaga, zakaj so uporabljali kladiva. Na okrepljenih mestih na kljunu in na krnu so že pripravljene luknje, da se v potrebi nanje lahko pritrdi podstavek za britanske topove različnih velikosti. Carrerasovi topovi so drugega izvora, zato morajo narediti nove luknje.«

»Kaj... kaj res namerava uporabiti topove?«

»Imel jih je v dveh izmed tistih štirih zabojev. Skoraj gotovo so bili razstavljeni, a tako, da jih je zdaj moč naglo sestaviti. Ne morejo biti posebno veliki, kajti namestiti topove določene velikosti ni tako enostavno. Bodo pa dovolj veliki, da ustavijo tisto ladjo.«

»Ne morem verjeti,« se je upiral Marston. »Rop na odprtem morju? Pirati dandanes, v tej dobi? Smešno! Nemogoče!«

»Recite to Carrerasu. On ne dvomi niti za trenutek, da je povsem mogoče. In tudi jaz ne dvomim. Mi veste povedati, kaj bi mu prepričilo?«

»Mi mu moremo prepričati, John. Moramo.«

»Sveta nebesa! Zakaj? Naj pustimo, da tak človek pobegne z kdove kolikimi milijoni funtov...«

»Mar vas to skrbi?«

»Naravno,« je ježno odvrnil Marston. »Vsakogar bi skrbelo.«

»Seveda, imate prav, doktor,« sem priznal. »Danes nisem v najboljši formi.« Rad bi mu bil rekel, da če bi malo globlje pomislil, bi bil desetkrat bolj zaskrbljen, pa ne zaradi denarja. Približno pol tako zaskrbljen, kat sem bil za. In jaz sem bil na smrt

83

zaskrbljen in prestrašen, silno prestrašen. Carreras je bil sposoben, priznati, toda morda malce manj, kot si je predstavljal. Naredil je napako, da se je pustil nekoliko preveč zavesti v klepetanje. Če pa človek pusti, da ga preveč zavedeš in ima kaj, kar hoče skrivati, ponovno zagreši napako, da govori preveč ali premalo. Carreras je pogršil v obeh smislih. Toda zakaj bi ga skrbelo? Ni mogel izgubiti igre.

Prinesli so mi zajtrk. Nisem imel teka, a jedel sem kljub temu. Izgubil sem bil preveč krvi in tisto malo moči, ki bi jo utegnil z jedjo pridobiti, bi naslednjo noč bridko potreboval. Še manj me je bilo volja, da bi spal, vendar sem prošil Marstona za pomirilo in dal mi ga je. Potreboval sem čimveč spanja. Ponovi ne bo časa za to.

Zadnje, kar sem občutil, ko sem se pogrezal v sen, je bila čudna, nenavadna suhost v ustih, tiste vrste suhost, ki pride, kadar se česa neznanako bojiš. Samo posledica uspavanja, sem sam sebi dopovedoval.

VIII.

CETRTEK: 16—22

Bilo je pozno popoldne, ko sem se zbudil, približno ob štiri. Do sončnega zahoda so bile še dobre štiri ure, toda v bolniški sobi so bile že prizgane luči in nebo zunaj je bilo skoraj tako temno kot ponoči. Lilo je kot iz škafa. Iz črnih in grozljivih oblakov je veter poševo nosil težke deževne kaplje. Celo skozi zaprta vrata sem slišal ostre in visoke glasove, nekakšno stokanje in sikanje viharja, ki je tulil med napravami na palubah.

»Camparije je moral prenašati kaj grdo ravnanje. Se vedno je vozil naglo, mnogo mnogo prenapeto za take vremenske razmere. Z vso močjo si je utiral

pot med visokimi in težkimi valovi, ki so se zaletavali na desnem boku ob krn. Bil sem sicer prepričan, da niso visoki kot gore, ne za tropsko neurje izjemno težki, toda dejstvo, da je parnik z divjo naglico rezal pobesnelo vodovje, je ustvarjal občutek, da se bo ladja zdaj zdaj razčesnila na dvoje. Nevarno se je zibala, gibanje, pri katerem ladijsko ogrodje izredno trpi. Redno kot metronom se je »Camparije« najprej z desnim bokom zaletel v vodno steno, ki je vstala pred njim in mu dvignil krn, se med tem, ko ga je neslo po valu navzgor, zazibal na levi bok, se obotavljal, se z vso silo nagnil naprej, in se obem zibal na desno ter drsel navzdol po hrstu vala, ki se je oddaljeval, zato da je s silovitim bučnim udarcem spet treščil proti hrstu naslednjega valovnega slapu. Spritno tega sunka je več sekund trepetala sleherna železna plošča in sleherni vijak po vsej dolžini ladje. Ni dvoma, da so ga v ladjedelnici na Clydu dobro zgradili, niso pa mogli predvidevati, da bo padel v roke brezumnemu. In tudi jeklo se da razbiti.

»Doktor Marston,« sem zaprosil, »poskusite dobiti Carrerasa na telefon.«

»Pozdravljeni, ste se zbudili?« Odkimal je, »že sam sem ga pred eno uro poskušal prepričati, a je vse zaman. Na poveljniškem mostičku je in pravi, da bo, če bo treba, ostal tudi vso noč. Hitrosti ne bo spreminjal, zatrjuje pa, da jo je že zmanjšal na petnajst vozlov.«

»Ta človek je nor. Hvala bogu za stabilizatorje. Ko bi jih ne bilo, bi zdaj že prevračal kozloce.«

»Mislite, da bodo zmogli še dolgo vzdržati tako ravnanje?«

»Sodim, da je zelo neverjetno. Kako je s kapitanom in podčastnikom?«

84

»Kapitan še vedno spi, dasi v blodnji, a diha laže. Podčastnika pa lahko kar sami povprašate.«

Obrnil sem se. Podčastnik je bil res zburjen in se mi je nasmehal. Marston je dejal: »Ne bosta imela nič zoper to, da, ko sta že oba predrmljena, za urico zakinkam in dispanzerju. Prav prilagojeno bi se mi, veste.«

Videlo se mu je, da je potreben spanja, bil je blede in utrujen.

»Poklical vas bom, če bo potreba.« Gledal sem za njim, ko je odhajal, nato sem rekel Mac Donaldu: »Radi spite, mar ne?«

»Len sem po naravi, gospod Carter.« Nasmehnil se je. »Hotel sem se dvigniti, toda zdravnik ni bil nič kaj navdušen.«

»Se vam to čudno zdi? Mar ne veste, da imate pogosto strto in da bodo minili tedni, preden boste spet dobro hodili?« Nikdar več ne bo dobro hodil.

»Da, zelo neprijetno je. Doktor Marston mi je pravil o tem gospodu Carrerasu in njegovih načrtih. To je brezumnež.«

»Tako je. Toda brezvestnež sem ali tja, kaj bi ga moglo ustaviti?«

»Nemara vreme. Precej grdo je zunaj.«

»Vreme že ne. Je eden izmed tistih iz enega kosa sklesanih fanatikov. Toda jaz bi utegnil napraviti majhen poskus.«

»Vi?« je Mac Donald skoraj zavpil, potem pa znižal glas v šepet. »Vi? Z zlomljenim kolkom? Kako, šmenta...«

»Ni zlomljen.« Povedal sem mu o ukani. »Upam, da bom lahko stopil nanjo in hodil, če le

UPRAŠAJTE HENRYJA!

Henry Makow se je kot najstarejši od treh otrok rodil novembra 1949 v Zürichu. Tam sta se bila spoznala in poročila njegova starša poljskega rodu. 1951 je družina odpotovala v Kanado, vendar se 1959 za eno leto vrnila v Švico, da je Henryjev oče lahko doktoriral na Tehniški visoki šoli v Zürichu. Danes je družinski poglavar strokovnjak za elektronsko fiziko v Kanadi. Poleti 1960 je Henry prošil za službo v neki trgovini v Ottawi. »Premlad,« so mu odrekli. Prav tako v pisarni neke bencinske črpalke. Tako se je potem domislil ideje, da bi pisal v časopis, in sicer bi odprl novo rubriko »Svetovalec za starše«. O otrocih je vedel vse, kakor je menil. »Končno sem bil celih enajst let otrok,« je rekel.

Henry je poslal poskusni sestavek ottawskemu »Journalu«. »Osvetlujoča mešanica odrezavosti in zdravega človeškega razuma,« je presodil urednik. In ponudil je Henryju tri dolarje za tedensko rubriko. Kmalu po prvem objavljenem prispevku je Henryja poiskal urednik tiskovne agencije s predlogom za imenitno pogodbo: rubrika je začela izhajati kar v 25 ameriških in kanadskih časopisih. Izbor pa je nedavno išel v knjigi z naslovom »Vprašajte Henryja«. Tukaj nekaj primerov:

DRAGI HENRY, moj sin ima odpor do vsega kar se imenuje delo. Poskušali smo že z vsemi mogočimi grožnjami, toda zaman. Kaj naj storimo? Casti-hlepna mati.

Draga častihlepna mati, urednišče eno od groženj.

DRAGI HENRY, moji starši zmerom pravijo, da sem premal, da bi hodil z dekletom. Ampak vsi moji prijatelji so začeli že pred dvema ali tremi leti. Tako sem zgrabil že tri prijateljice. Trinajst mi je. Razočaran.

Dragi razočaran, od česa razočaran?

DRAGI HENRY, imam hčerko, ki je stara devet let. Že tri leta se uči klavir, pa se še ni dosti naučila. Najrajši riše in to kar naprej. Toda mi bi radi, da bi se učila klavir. Kaj svetujete? Mati Mary Anne.

Draga mati Mary Anne, vi bi radi volno od krave. Zakaj nečete mleka?

DRAGI HENRY, stara sem dvajset let. Moja mati zahteva, da grem vsak petek zvečer plesat, jaz pa nočem. Prvič za, ker se bojim fantov, drugič pa ne znam dobro plesati in se mi ne ljubi, da bi se plesanja že zdaj učila. Kaj naj storim? Tvoja boječa.

Draga boječa, zdaj se fantov še lahko izogibaš, kolikor hočeš. Ko bo večja, bo Tvoj avtomatični volan že sam prevzel vodstvo.

domača lekarna

VODENICA

je včasih posledica nerednega delovanja ledvic ali pa oholenja srca, ledvice itd.

Znaki: sivkasta, barva kože, zabuhlost lic, nog, prstov, motnje v prebavi itd.; pri trehurni vodenici je trebuh napet in ovira dihanje; pri prsni vodenici pa zbadajo v prsih, suhi kašelj, čisto bruhanje itd.

Zdravilo. Odstrani vzroke! Čaji: Babji prstanec, bezeg (navadni in smrdljivi), benediktina, biber-nelica, bodika, brinje, češnin, fižol, čežula, gladež, gornik, jagodnjak, kol-moš, kopriva, kosenčica, kreša, krhlika, lakota, lipa, listek, polin, peteršilj, preslica, oman, ramsela, regrat, rožmarin, roslika, rutica, smet-njak.

Čaj morete pripraviti n. pr. iz smet-njake, listreke, vodne kreše ali lakotnika, gladeža in brinje, ali sladkega lesa, fižola (luščin) in omana.

Vodenica trebusna: Čaji bezga (smrdljivega), brinje (mladice in ja-gode), fižola (luščin), gladeža, kore-nja (seme: 4-5 gr na vino), medve-ke, peteršilja.

in je čisto iz sebe. Če pa mi pustim, da dobi, hitro opazi in se še bolj razburja. Le kaj naj naredim? Sahovski problem.

DRAGI HENRY, danes me je mama pretepla za nič. Je to pravično? Revez.

DRAGI HENRY, pred tremi meseci smo se preselili. Moj desletni sin, ki je zelo plač, tukaj še ni našel tovarišev. Njegova mlajša sestra pa ima že celo vrsto prijateljic. Sin je zelo samotni. Kako naj mu pomagam? Malce zaskrbljena.

Draga malce zaskrbljena, po-zabite kakega dečka sinove sta-rosti na kosilo. Kupite sinu ma-

terial za zmaja. Potem naj oba napravita papirnatega zmaja. Kaj hitro bo za zmajem in vašim sinom cela množica drugih dečkov.

DRAGI HENRY, kako naj se obnašam v šoli? Dvajset let mi je in za svoja leta sem zelo majhen. Večji me zato zmeraj drizijo. Palček.

Dragi palček, ne meni se za fante. Ni važno, ali je človek majhen ali velik po centimetrih, ampak kako velik je po srcu in umu.

DRAGI HENRY, enajst mi je. Sem res prestar za praznovanje rojstnega dne? Vsaj moji starši so tega mnenja. Jimmy.

Dragi Jimmy, če si želiš praznovanja rojstnega dne, zares še nisi prestar.

DRAGI HENRY, kadar mi moj enajstletni sin pomaga pri gospodinjstvu, je skrajno površen. Pravim mu, če nočeš narediti v redu, pa rajši pusti. In tako potem rajši pusti. Jezna.

Draga jezna, nikar tako ne govorite. Naučil se bo bolje delati in Vi mu morate pri tem pomagati. S hvalo in prigovar-janjem.

DRAGI HENRY, naš osemlet-ni sinko, ki je bil prej pravi nepridiprav, se je mahoma spre-menil v ljubeznivega, ubogljivega otroka. Kaj naj storimo, da bo tak ostal? Začudena mati.

Draga začudena mati, pred Vami je resen primer. Vaš sin Vam prikriva nekaj, kar je za-grešil in o čemer boste kmalu slišali.

frizerski kotiček

Dunajska 'Form' 64

5. septembra je dunajska frizerska akademija prokla-mirala novo jesensko-zimsko modno frizuro, ki se ime-nuje FORM 64. Prešla je doba visoko topiranih balonskih frizur. Že pri zadnjih pomladno-letnih linijah smo lahko opazili, da topiranje počasi mineva, linije Desirée in Angelika so to jasno pokazale. Vračamo se torej nazaj k nežnim majhnim glavam, ki so videti čimbolj prirod-ne. Topiranje frizur je bilo zelo praktično. Tudi nestro-kovna roka je lahko napravila primerno frizuro, toda po pretiranem in stalnem topiranju je postala lasna struktura tako pokvarjena, da je postal las mrtel in brez življa. Nova linija FORM 64 je s topiranjem napravila dokončni obračun. Poudarja majhno glavo. Ima takšno obliko, kot da je napravljena iz dveh delov — prvi gornji del je lepo valovito oblikovan in se rahlo topira s četko. Drugi del je bogatejši in počesnan proti licu. Za jesensko-zimsko modo je takšen način friziranja zelo praktičen, ker mo-ramo računati, da se v tem času nosijo klobuki. Spetnji bogatejši del frizure lepo izoblikuje celotni videz glave, tudi, če je vrhni del glave pokrit.

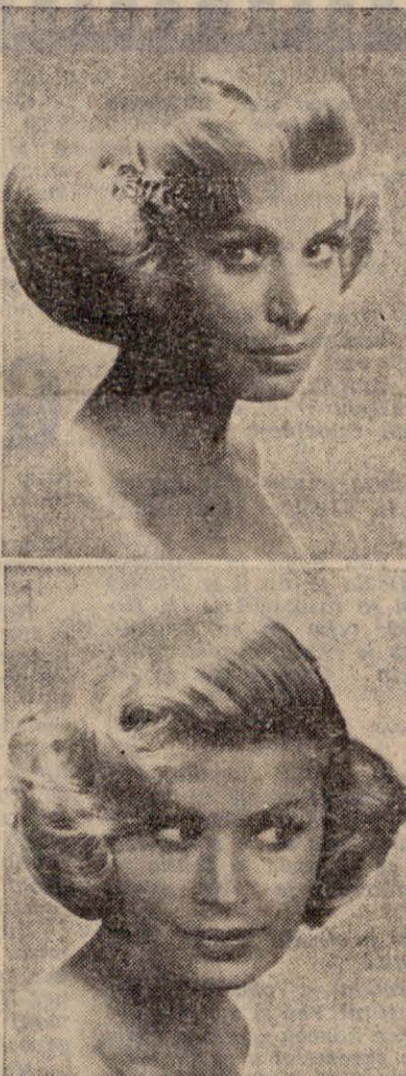
Nizko, v višini obrvi, ima FORM 64 samo nakazano prečko. Zadnji in stranski deli glave so bogato in polno frizirani. Priporočajo se po celi glavi daljši lasje, ki so pri straneh in, kar je posebno zanimivo, tudi na vratu topo ostrženi.

Za obstojnost frizure se priporoča, rahla — globinska hladna preparacija, ki daje frizuri trdnost in gospodar-nost. Lahna trajna ondulacija in pravilno friziran las daje celi glavi valovito obliko, saj Dunaj pravi: »Vaš las je lepši valovit.«

Modna barva so še vedno rjavi odenki. Vsi ti toni pa ne smejo biti krčavi, ampak diskretni in matirani. Kolo-rirani toni s preliči smejo barvo reflektirati samo ob sve-lobi in morajo biti čim prirodejši — opazimo jih lahko samo pri svetlobi. Z majhnimi okraski lahko spremenimo FORM 64, ki je sicer dnevna frizura, v večerno frizuro za svečaneje prilike.

Nova frizura je zelo praktična, nežna in mladostno oblikuje žensko glavo, jo lahko nosite precej doli in si jo žena lahko sama uredi in počese. Praktična je tudi pozi-mi, ko si žene zavarujejo glavo s klobukom. In ker je poleg vsega zelo ženska, jo bodo žene hitro sprejele.

FERI PODRAJ
WELLA INTERNATIONAL

V PRIČAKOVANJU OTROKA (3)

Telovadba za bodočo mater

Ce je otrok na poti, ni treba, da ste okorni in nerodni. To tudi ni zdravo. Nikar se ne izgovarjate, da se že pri gospodinjstnem delu dovolj gibate. To ni res. Potrebne so različne razgibalne vaje, ki iz-ravnajo, krepijo in sprostito obremenjeno telo. V prvih mesecih vam bodo te vaje pomagale ohraniti moč in gibčnost in vam raz-bremenile križ in noge. Kasneje vadite sprostitiv.

TO RAZBREMENI NOGE: Lezite na hrbet, skrite noge in jih potegnite k sebi. Eno nogo nato izegnite v zrak in krepko sumite z njo, kakor bi na primer hoteli vreči čevljev z noge. Desetkrat pono-vite z eno nogo, desetkrat z drugo.

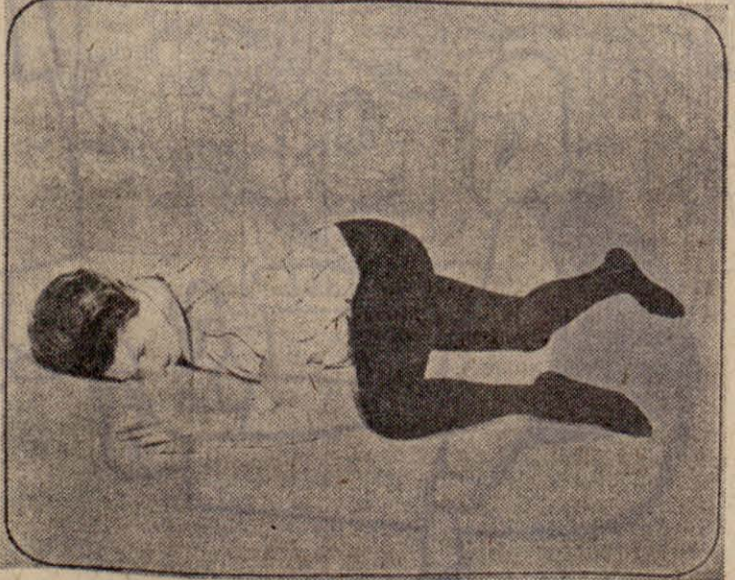
ZA TREBUSNE MISICE IN KRIZ: Lezite na hrbet in spet potegnite noge k sebi. Dvignite glavo, primate koleno ene noge in za skusajte potegniti čim bliže k nosu, držite tako, izdihnite. Počas spustite glavo, nato se noge. Menja-vajte noge.

ZA BOKE IN MEDENICNE KOSTI: Sedite s stegujenimi nogami in se z rokami za hrbtom udobno podprite. Potem skrite eno nogo in jo počasi dva-krat upognite do tal pa spet razpravate. Sledi druga noga. To lahko delate tudi leže.

ZA PAS: Poklekajte in se z rokami oprimate ob tla. Zdj sunkoma postrani stegnite eno nogo, nato s palcem mehko potipajte po tleh. Pri tem glave ne sklanjate, ampak vsakokrat pogledajte za nogo, ki jo stegnete. Menjavajte nogo.

ZA SPROSTITIV: Uležite se na desno stran. Levo nogo skrite v kolenu, leva roka leži v višini obrav. Desno roko položite za hrbet ali pod glavo. Zdj, pustite, da vam ohlapnejo vse mišice in se naredite kolikor mogoče težko. Ne mislite na nič, dihanje globoko in enakomerno.

bralke svetujejo

MARMELADA IZ FIG

Fige olupimo, jih denemo v kozice in kuhamo 20 minut, da se brozga zgosti. Na 2/3 figove brozge damo 1/3 sladkorja in pustimo, da se zmes kuha še 20 minut. V tople kozarce vlijemo še vročo mar-melado in pustimo, da se ohladi. Ko je marmelada popolnoma hladna, pokrijemo kozarce z v žganju namočenim papirjem, nato pa jih zapremo z dvo-ji nima pergamentnim papirjem, ki smo ga poprej tu-di namočili v alkohol in zvezemo.

Ce vidimo, da se na marmeladi začneja pojav-ljati plesen, jo še enkrat prekuhamo.

VKUHAVANJE SADJA IN ZELENJAVE V PATENTNE KOZARCE

Pred uporabo kozarcev in gumijasta tesnila pre-gledamo, če niso poškodovana. Potem je važno, ko-liko smemo napolniti kozarce. Sadje in zelenjave nalozimo do 1 cm pod robom. Vsebuje se ne sme stiskati, da pa bi vseeno čimbolj izrabili prostor, kozarce z vsebino nekajkrat stisnemo. Ko je ko-zarec poln, dobro obrišemo rob, tesnilo in pokrov. Kozarce zapremo in ga s sploško pritrdimo.

Ce kozarce denemo v navaden lonec, moramo po dnu položiti krpe. Drugačen je postopek, kadar imate posebni lonec za vkuhanje. Ce je sadje surov, nalijemo v lonec mrzle vode, ce pa je pre-kuhamo ali vroče, nalijemo tople vode.

Ko sadje oz. zelenjava v kozarcih vre predpisan čas, kozarce takoj vzamemo iz lonca in pazimo, da niso na preplihu. Sponke dinstimo toliko časa na kozarcih, dokler se ti ne ohladi. Priporočljivo je shranjene kozarce z vituhano vsebino večkrat kontrolirati. V patentne kozarce konzerviramo vse vrste sadja in zelenjave vendar pri nas najpogostejše pripravljamo:

	Količina sadja na en liter vode	Pri stopinjah Celzija
Breskve	200-300 g	30 min. 75
Cešnje	100-150 g	30 min. 80
Cešnje	200-300 g	30 min. 75
Stročji fižol	—	100-120 min. 98
Grah	—	90-110 min. 98
Spargiji	—	90-110 min. 68

B.J. Ljubljana

ČIŠČENJE MARMORNIH TAL

Splošno uredništvo, vjudno prosim, če mi lahko posredujete nasvet. Včasih berem kakor zanimive nasvete. Zato se zdaj obračam na Vas. Rada bi vedela, kako naj očistim halo, katere tla so iz črnega marmorca. Je ves umazan marmor, kot bi bil maslen. Ne vem, katero čistilno sredstvo naj uporabim in kako naj odstranim madeže. Za odgovor se Vam najlepše zahvaljujem.

Tovariški pozdrav A. C., Radenci

samo

V SODOBNI KUHINJI

»ZVIJEZDA« RASTLINSKA MAST

Je 100-odstotna čista rastlinska mast. Zaradi praktičnosti, hranljive vrednosti, ekonomično-sti in dostopne cene jo uporabljajo v gospo-dinjstvih namesto živalske masti in jo prav posebej priporočamo, ker ne vsebuje holeste-rina, kar je pomembno za zdravlje.

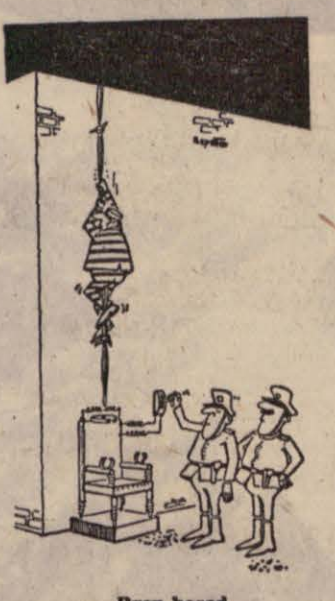
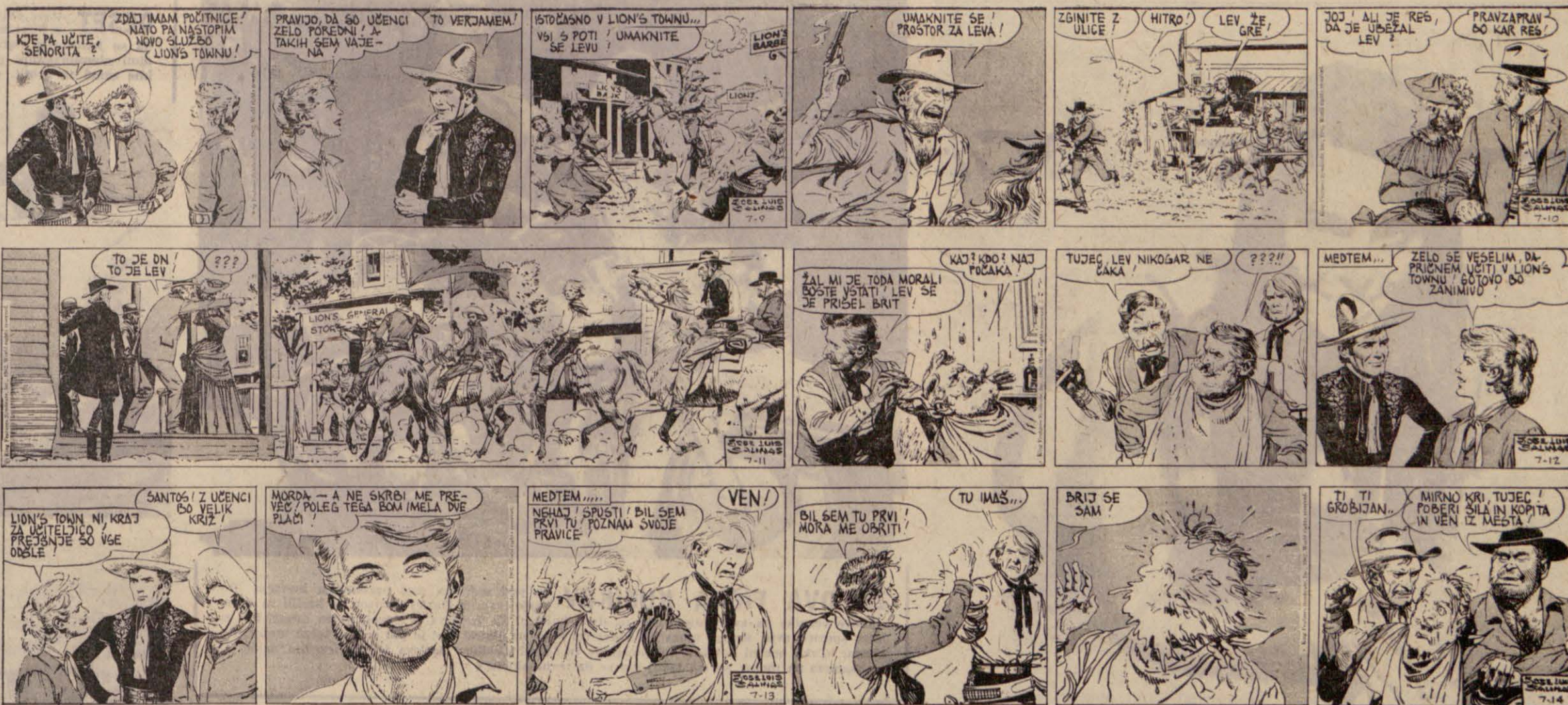

— ne pozabi nasveta
— za dodatek

„VEGETA“

pustolovščine cisca kida

Brez besed

— Očka, humerang, ki si mi ga naredil, fino deluje!

— Ali je kdo videl moje škornje?

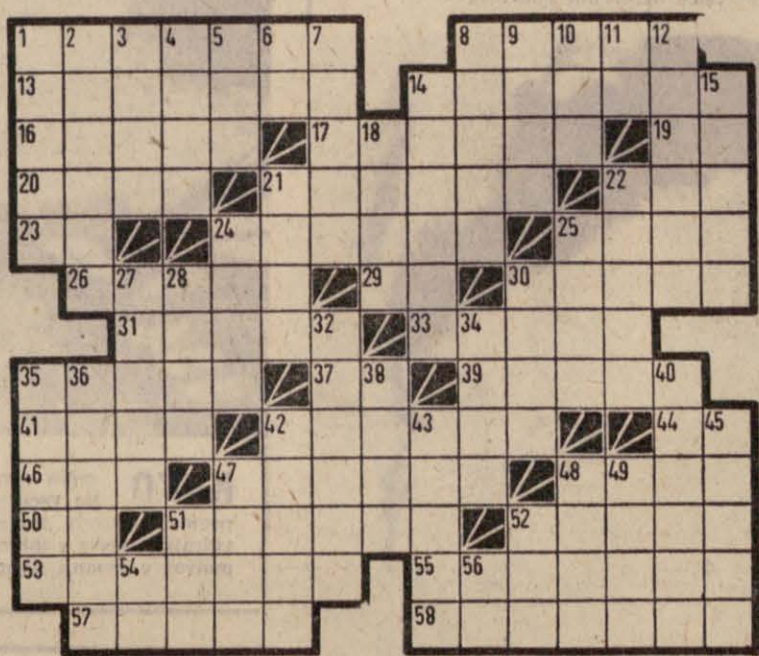
Brez besed

— Rekel sem ženi, naj mi da za malico tudi nekaj paradižnika.

Izdaja in tiska: Slovensko podjetje
"DELO" - Ljubljana - Glavni
urednik: Milan Pogacnik. Odgovor-
ni urednik: Zoran Terin. Uredni-
stvo: Ljubljana, Tomšičeva 4/II
p. 156-111. Telefon: 22-322 ali
22-326. Prodajni oddelek: Ljubljana,
Mirova 1. Telefon: 20-453. Na-
ročništvo: Celoten letnik 1.440 dinarjev;
posamezni 720 dinarjev. Četrtletnik 360
dinarjev, posamezni 120 dinarjev.
Objave: oddelka: Ljubljana, Tr-
tova 1. Telefon: 21-000. Številka
dretna: NB 400-117-167. -
Rokopisov ne vračamo.

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. vodoravno le-
žeč visok oblak, 8. indijski
trofej, 13. okras okoli vratu,
samovoznica, 14. krvoločna pra-
godna žival, 16. kraj na Koro-
škem ob reki Labotnici, 17.
lesena posoda za prenašanje
grozja, 19. tuj dvoslanik, 20.
ameriški filmski igralec (Ri-
chard), 21. strjena kri na rani,
22. števniki, 23. ime črke, 24. ena
izmed naših najlepših alpskih
dolin, 25. morska riba, podobna
sardeli, 26. pritekanje, stekanje,
29. različna soglasnika, 30. pre-
sledek na kolesarski dirki, 31.
vnetje sluznice, 33. delovna sku-
pina, 35. znameniti italijanski
pesnik, pisec sijajnega epa
»Osvojevalci Jeruzalema«, 37. ime
črke, 39. uniformiran stražnik,
priljubljenec, 41. opis, kratek po-
pis, 42. prebivalec pokrajine v
Zadnji Indiji, 44. latinski pred-
log, 46. italijanski voletok, 47.
lahki kamen, 48. žila
dovodnica, 50. površinska mera,
51. srbski pripovednik, satirik
in humorist (Števan), 52. mlad
orel, 53. pokrajina za gozdom,
55. vrsta umetnega vlakna, ki se
uporablja zlasti za ženske no-

gavice, 57. grška muza veselo-
igre, 58. znameniti slapovi na
meji med ZDA in Kanado.

Navpično: 1. končna, dokon-
čna beseda, 2. igralec žalost-
nih vlog, 3. uporaba, rabljenje,
4. reka v Angliji, ob kateri leži
Shakespeareovo rojstno mesto,
5. dolgoročnej, kradljivec, 6.
isto kot 44 vodoravno, 7. tip hi-
trihi ameriški letal, 8. mesto v
Bački ob Tisi s tovarno orod-
nih strojev, 9. izmerjena viš-
nina, 10. izmerjena viš-
nina, 11. nota iz solmizacije, 12.
ravnatelj, pretepanje, 14. pripra-
va za doseg predmetov, ki so
više od nas, 15. elektronska cev
s dvema poloma, 18. farma s po-
sebnim razvito živinorejo, 21.
reka na Dolenjskem, 22. veličas-
tvo, glorijska, 24. popularen ita-
lijanski filmski komik, 25. kon-
takt, spoj, 27. spojina kisla s
kovinami, 28. poročevalska agen-
cija Sovjetske zveze, 30. državni
proračun, 32. ugled, dober glas,
34. vzklík, klicanje, 35. drag ka-
men rumene, zelene ali rumeno-
rdeče barve, 36. najvišja gora

REŠITVE UGANK IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

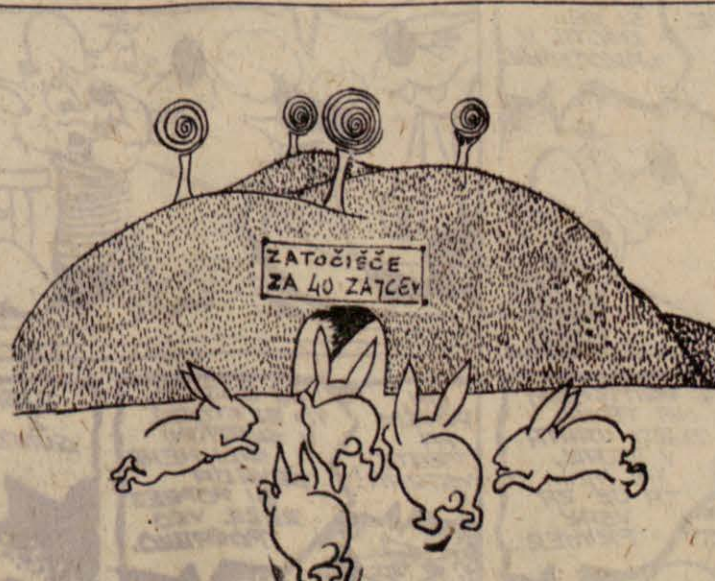
KRIŽANKA: 1. avtobus, 8. kloak,
13. fastnar, 19. križatast, 21. odpor,
22. potopost, 23. tiran, 24. fraza, 26.
S (mon) G (regorčič), 29. Isa, 30. Diana,
31. lenost, 32. Obir, 34. VK, 35. garant,
37. Maskar, 38. kreča, 39. bolen, 40.
vodica, 41. prelaz, 42. kordon, 44. mo-
rija, 46. melasa, 48. ameba, 49. kolera,
50. boleš, 51. lo, 53. mega, 54. reduta,
55. Kalin, 56. vek, 57. en, 58. kanape,
59. potop, 60. barit, 62. reagent, 65.
Enes, 67. Trilica, 69. akcija, 70. ko-
pra, 71. jatagan.

MAGIČNI LIK: 1. laso, 2. atest, 3.
sestra, 4. Ostwald, 5. traper, 6. aleja,
7. dno.

SEDAJ ALI TAKOJ TODA SOLEA

— Sveži zajci, prepelice, race, jerebice...

Brez besed

Turčije v Armenskem višavju, 48. hudič, peklenšček, 49. ime
slavne pevke jazza Fitzgeraldove,
51. kurir, odposlanec, 52. najdalj-
ši pritok Volge, 54. kemični znak
za element lantan, 56. nikalnica.
(KAM)

BERITE PO KOSILU

V neko prodajalno pride berač in
prosi lastnika za miloščino.
»Trenutek, prosim,« pravi ta.
Berač čaka in čaka.
»Kako dolgo pa naj še čakam?«
»Dokler ne bom s svojo bilanco
gotov, morebiti grem potem takoj z
vami.«

»Ali vas smem prosti za pogo-
vor med tremi očmi?«
»Kako, med tremi očmi?«
»Eno oko sem namreč vrgel na
vašo hčerko.«
»A tako ste to mislili? Fotem bo
pa verjetno bolje pogovor med dvo-
limi očmi.«
»Kako pa vi to mislite?«
»No, ker bom morala zamisliti na
eno oko.«

»Očarljivi ste, draga gospa Rozi.«
»Nikar tako ne govorite, no! To
bi rekli tudi sicer, čeprav ne bi bi-
li o tem prepričani, ali ne?«
»In vi bi bili o tem prepričani,
tudi če tega ne bi rekli.«

»O, Malči, če me boš še dolgo tako
gledala, te bom poljubil, pa naj bo
kar bole.«
»Pohiti, ljubil Tega izraza na ob-
razu ne bom mogla držati!«

Novoporočena se pogovarjala o
predvidenem poročnem potovanju.
On predlaga križarjenje po Jadr-
nu.

»Toda, dragi, bojim se morske bo-
lezni!«
»Ljubica, le nič strahu! Ljubezen
je najboljša zdravilo zoper morsko
bolezen.«

»Ze, ze, in kaj bo na povratku?«

Nadzornik neke šole v Marylandu
(ZDA) je izjavil: »Solstvo se danda-
nes bori z mnogimi težavami. Uči-
telji se bojijo ravnatelja, ravnatelj
se boji ministrstva prosvete in mi-
nistristvo se boji staršev. Sodobna
mladina pa se ne boji nikogar.«

»Prisegal si mi, da se bova poleti
poročila, no, torej?«
»Toda mucka, ali je to sploh
kakšno poletje?«

»Dora, kako da si tako prepričana,
da te boče Peter poroči?«
»Zato, ker sem mu v cenejših oble-
kah vedno bolj všeč kot v dražjih.«

»Gospodična Marija, vaše srce je
ledenol.«
»O, pa se da stopiti!«
»Kako visoka pa mora biti tem-
peratura?«
»20 karaton!«

Soprog poljubi svojo ženo: »Zelo
te ljubim, moja edina!«
Soproga se smehlja: »Ali res,
dragi?«
»Ali dvomiš o tem?«
Ona tiho reče: »Ne dvomim o tvo-
ji ljubezni, pač pa o tvojem okusu.
Kako lahko tako eleganten možki,
kot si ti, ljubi žensko, ki je tako
slabo oblečena, kot sem jaz?«

Moja hči se je zaročila. »Mamica,«
je rekla, »Petra imam zelo rada,
ampak pravzaprav se mi zdi, da se
nisem zrela za zakon.«
Domnevala sem, da naj bo to pri-
krita prošnja za zaupen ženski po-
govor in menila: »Prav, bova začeli
pri čebelkah in cvetlicah?«

»Kaj pa še, mamica,« je zaklicala,
»saj ne mislim TO. Kar mi dela skr-
bi, je samo kuhanje.«

PUBERTETA je doba, ko fant
opazi, da je dekle opazil, da ga je
opazil.

VEST je notranji glas, ki ti zase-
peče: To pot te bodo ujeli!

Zakonski mož sprevodniku: »Mo-
ja žena odpotuje. Imam še dovolj
časa, da se od nje poslovim?«
Sprevodnik: »To je odvisno od te-
ga, kako dolgo ste poročeni.«

On: »Ljubica, ti si zame osmo sve-
tovno čudole!«

Ona: »Gorje ti, če te enkrat sre-
čam z enim izmed drugih sedmih
čudol!«

VARČEVALCI!

PRIPRAVILI SMO NAGRADNO ZREBANJE OB 40-
LETNICI SVETOVNEGA DNEVA VARČEVANJA ZA
VSE VLAGATELJE KOMUNALNE BANKE LJUBLJANA,
KI SO ZE ALI BODO DO 24. OKTOBRA 1964 VLO-
ŽILI NA HRANILNO KNJIZICO VSAJ 50.000 DINAR-
JEV, VEZANO NA ENOLETNI ODPOVEDNI ROK

NAGRADE:

šivalni stroj, preproga, televizor, radio, 10
mikserjev, 5 gramofonov, 10 potovalnih torb

VLAGAJTE PRI KOMUNALNI BANKI LJUBLJANA
IN NJENIH POSLOVNIH ENOTAH:

V LJUBLJANI:

KOMUNALNA BANKA, SUBICEVA 2
MESTNA HRANILNICA
LJUBLJANSKA, COPOVA 3
BEZIGRAD, TITOVA 55
MOSTE, VIDE PREGARCEVE 8
SISKA, CELOVSKA 99
VIC, TRZASKA 36

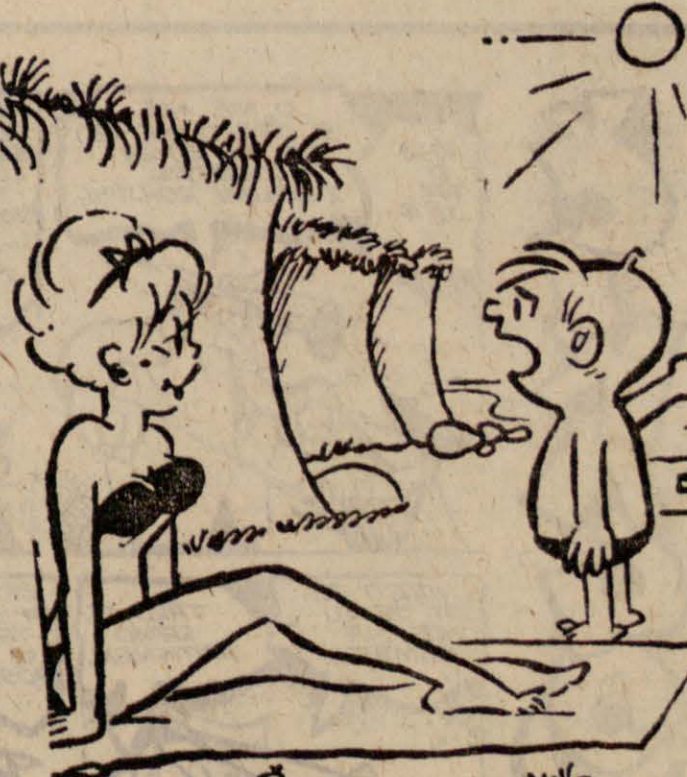
IZVEN LJUBLJANE:

CRNOMELJ, DOMZALE,
GROSUPLE, KOČEVJE,
LITLIJA, LOGATEC,
MEDVODE,
RAKEK, RIBNICA,
VRHNICA, ZAGORJE

KOMUNALNA BANKA LJUBLJANA

Brez besed

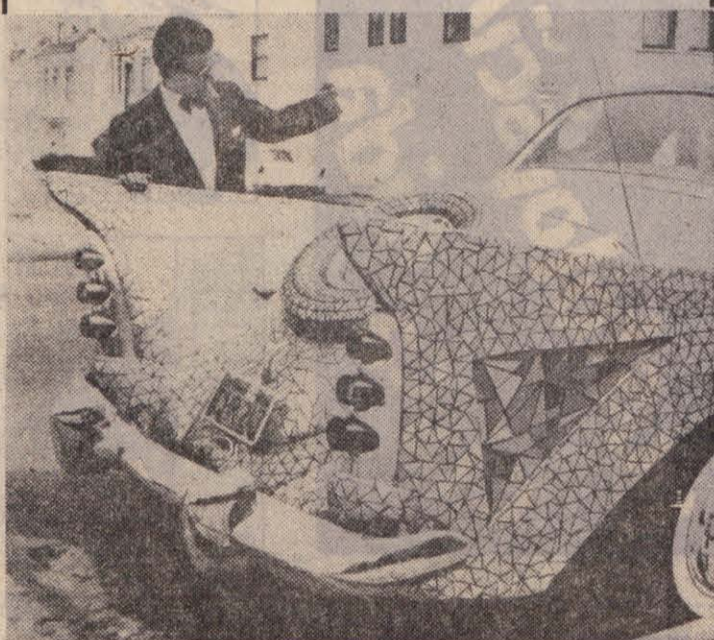
— Pozor, sestra! Pravkar je oti-
tikal nek policaj; zanimal se je
za tvoje ime, naslov in telefon!

ZA DVA FIČKA KUBIKOV je pod sedežem tega ogromnega motorja. Motorje tovarne Harley-Davidson so krstili za slone, njihove voznike pa za zadnje viteze na dveh kolesih. Za Harleyja ni dovolj samo denar, kot za biter športen avto, ampak mora biti sofer cel mož, da obdrži šest in pol centov težak motor. Reklama: »Tako poceni kot dva volkswagna!« In sarm? Castilec Harleyja trdi: »Neznano dekle, ki ga vzamem na motor, se me takoj kar se da tesno oklene.«

POGLED v ciklonovo oko bi lahko imenovali fotografijo, ki so jo ameriški meteorologi posneli z letala, potem ko so z velike višine zasledovali orkan, ki je divjal nad Karibskimi otoki in prizadejal tudi Florido. Ciklonu je bilo ime Cleo, meteorološka služba pa je že na preži za novimi, da bi se pravočasno opozorila prebivalce ogroženih področij.

DESET tisoč dolarjev je cena avtomobila, ki je obložen z mozaikom. Izdelali so ga v New Yorku tako, da so karoserijo normalnega avtomobila okrasili z obarvanimi aluminijastimi ploščicami. Konstruktor Mikos Bel-Jon ima samo ta profit, da ga prometniki pogosteje ustavljajo.

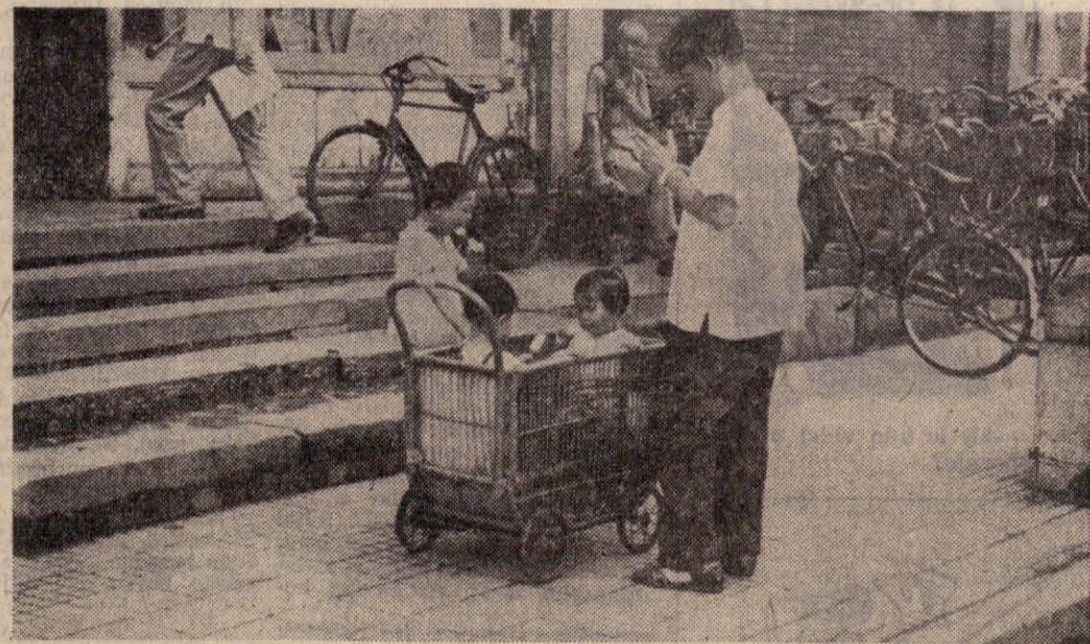
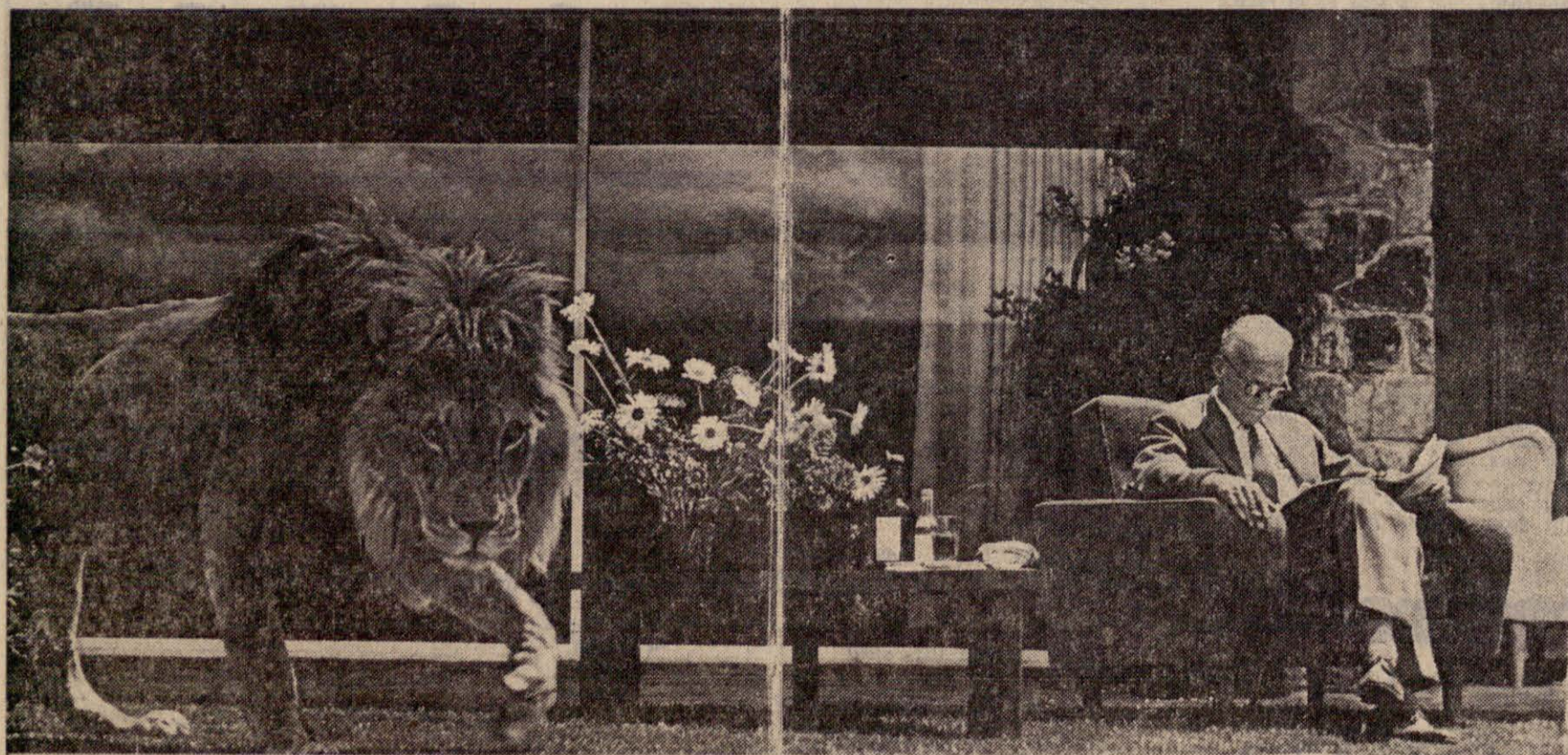
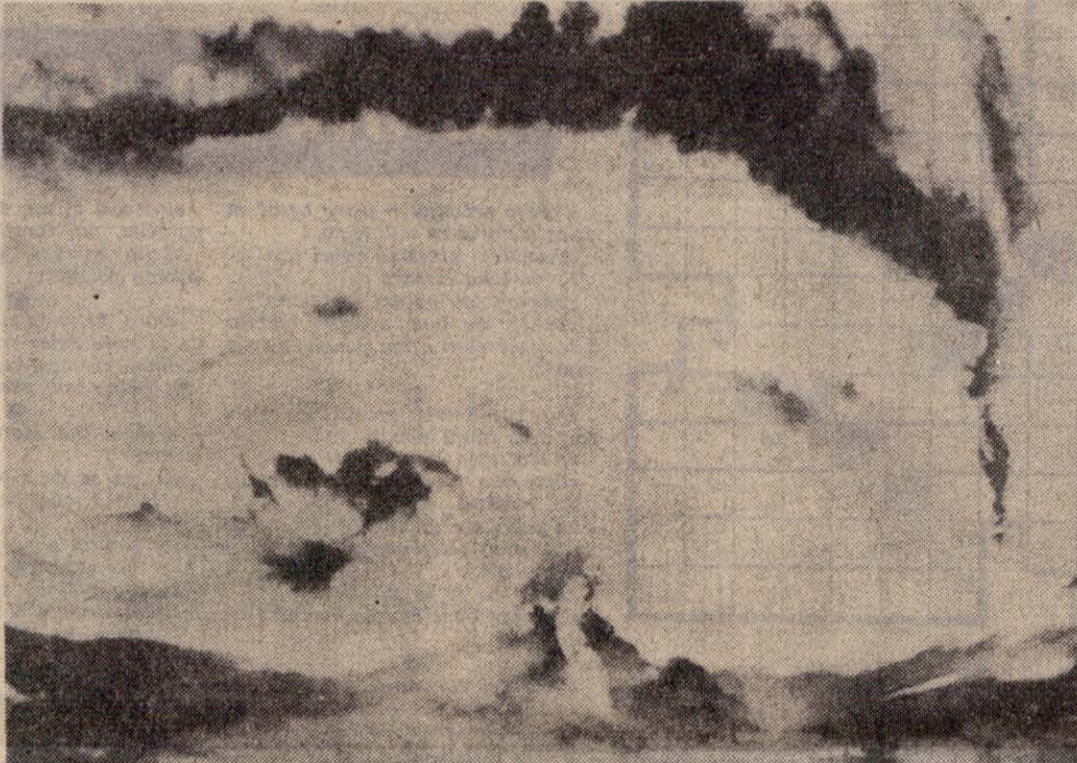
KAKO rešiti vprašanje vpadnic, se sprašujejo urbanisti po vsem svetu, da bi čim manj zmedli mestni promet. Angleži gledajo po vzorih Američanov in poskušajo vdirati v mesta s takšnimi kilometrskimi nadvozi, kot ga kaže nadvoz v gradnji na naši sliki.

REPORTAŽNE fotografije s Kitajske so redkost. Teje so v znamenju dežele dali naslov »Kolektivno nakupovanje«. V predmestju Sanghaja čaka oče z otroki, ki se igrajo v okorno izdelanem vozičku, da se bo mati vrnila iz velikega magazina.

FILMSKI festival v Benetkah je končan, z Lido so odšle še tiste redke »fotogenične« zvezdnice. Fotoreporterji se pritožujejo, da je bila izradska igralka Dahlia Lavi ena izmed zelo redkih obiskovalk festivala, ki jih je veljalo fotografirati v kopalkah. Predsednik prireditve pa je ob tem izjavil, da pomanjkanje zunanjega blišča priča o resnosti namenov.

ČEDNO olimpijsko obleko so pripravili Japonci za dekleta, ki bodo na bližnji olimpiadi sprejemale tuje goste in jim pomagale pri sporazumevanju. Pravijo, da so dekleta tako čedna, da že zato velja obiskati Tokio in ne samo po televizorju spremljati olimpijske boje.

TA LEV je častni gost Williama Holdena, odkar je zvezdnik član ekskluzivnega lovskega kluba iz Kenije. »Safari-klubi« ima le tisoč članov, ki morajo biti predvsem bogati. Stari krotki lev, ki je bil »član« kluba še pred Holdenom in je rad poziral na fotografijah, je mrtev, na je baje tako sedaj takšno slikanje kar nevarno. No vinarji, ki so v Keniji obiskali junaka iz »Mostu na reki Kwai«, so leva raje fotografirali skupaj z direktorjem kluba.

